

Justejn Gorder

DEVOJKA S
POMORANDŽAMA

Roman

Prevela s norveškog Olga Đorđilović

Moj otac je umro pre jedanaest godina. Imao sam tada samo četiri godine. Nisam verovao da će mi se više javljati, ali eto, sada zajedno pišemo knjigu.

Ovo su prvi redovi te knjige, i njih pišem ja, a na mog oca će red doći kasnije. On ima više da ispriča.

Nisam siguran koliko ga se dobro sećam. Verovatno mi se samo čini da ga se sećam, jer sam toliko puta gledao sve njegove fotografije.

Potpuno sam ubeđen da se sećam samo nečega što se dogodilo jednom dok smo sedeli zajedno na terasi i gledali zvezde.

Na jednoj od fotografija otac i ja sedimo na žutoj kožnoj sofi u dnevnoj sobi. Izgleda kao da mi priča nešto zabavno. Sofu još uvek imamo, ali on više ne sedi na njoj.

Na drugoj slici, smestili smo se u zelene stolice za ljuljanje na zastakljenoj verandi. Ta slika visi ovde napolju još otkako je umro. Sada, dok pišem, sedim u toj zelenoj stolici za ljuljanje. Pokušavam da se ne ljuljam, jer pišem u veliku beležnicu. Kasnije ću sve zajedno da unesem u stari kompjuter moga oca. Ima ponešto da se ispriča i o tom kompjuteru, ali na to ću se vratiti kasnije.

Uvek mi je bilo čudno što imam sve te stare fotografije. One pripadaju vremenu drugačijem od sadašnjeg.

(J sobi imam čitav album s njegovim fotografijama. Skoro da mi je neprijatno što imam toliko fotografija čoveka koji više nije živ. Imamo i video-kasetu na kojoj je otac. Mislim da je pomalo zastrašujuće čuti njegov glas. Imao je pravi gromki glas.

Možda bi trebalo zabraniti gledanje video-snimaka nekoga ko više ne postoji, ili nekoga ko više nije među nama, kao što kaže moja baka po ocu. Osećam da nije u redu špijunirati mrtve.

Na nekim snimcima mogu da čujem i svoj glas. Tanak je i piskav. Podseća me na glas ptića.

Tako je bilo onda: On je bio bas, a ja diskant.

Na jednom od snimaka sedim na očevim ramenima i pokušavam da dohvatim zvezdu s novogodišnje jelke. Nemam više od godinu dana, ali mi samo malo fali da je skinem.

Kad mama gleda snimke moga oca i mene, dešava se da se zavali u stolicu i zaceni se od smeha, iako je ona svojevremeno bila iza kamere i snimala. Smatram da ona ne bi trebalo da se smeje dok gleda snimak moga oca. Mislim da mu se ne bi svidelo da o tome razmišlja. Možda bi rekao da je to kršenje pravila.

Najednom drugom snimku, nas dvojica sedimo na uskršnjem suncu ispred vikendice na Fjelselenu, svako sa svojom polovinom pomorandže. Nisam oljuštio svoju polovinu i pokušavam da iz nje isisam sok. On razmišlja o nekim sasvim drugim pomorandžama, u to sam sada potpuno siguran.

Odmah nakon tog Uskrsa, otac se razboleo. Bio je bolestan više od pola godine i plašio se da će umreti. Mislim da je znao da će umreti.

Mama mi je često govorila da mu je naročito teško padalo što će možda umreti pre nego što uspe da me zaista upozna. Baka po ocu mi je rekla nešto slično, samo na malo mističniji način.

Baka uvek ima čudan glas kad sa mnom priča o njemu. Možda to i nije tako neobično. Baka i deka su izgubili odraslog sina. Kakav je to osećaj, ne znam. Na sreću, imaju i jednog sina koji je živ. Ali baka se ne smeje dok gleda stare fotografije moga oca, već je tada ispunjena pobožnošću. To su njene reči.

Moj otac je nekako zaključio da se ne može ozbiljno razgovarati s dečakom od tri i po godine. Danas razumem zbog čega, a to ćeš i ti, čitaoče, uskoro shvatiti.

Imam jednu fotografiju oca kako leži na krevetu u bolnici. Ma toj fotografiji je ispijenog lica. Sedim na njegovim kolima dok me pridržava za ruke da ne padnem preko njega. Pokušava da mi se nasmeši. To je bilo zbilo samo nekoliko nedelja pre nego što je umro. Više bih voleo da nemam tu sliku, ali kad je već imam, ne mogu je baciti. Ne mogu čak ni da prestanem da je gledam.

Sada imam petnaest godina, ili petnaest godina i tri nedelje, da budem sasvim precizan. Zovem se Georg Red i s mamom, Jergenom i Mirjam živim u ulici Humlevejen u Oslu. Jergen je moj novi tata, ali ja ga zovem samo Jergen. Mirjam je moja mlađa sestra. Ima samo godinu i po dana i suviše je mala da bi se s njom moglo ozbiljno razgovarati.

Naravno, ne postoje stare fotografije ili snimci Mirjam i moga oca. Ja sam očevo jedino dete.

Na samom kraju ove knjige obznaniće se neke iznenađujuće informacije o Jergenu. Njih ne mogu da otkrijem sada, ali ko čita, saznaće.

Nakon što je moj otac umro, baka i deka po ocu došli su kod nas kući da pomognu mami da raščisti njegove stvari. Ali, postojalo je nešto veoma važno što niko od njih nije pronašao. Bila je to jedna duga pripovetka koju je napisao pre nego što su ga odvezli u bolnicu.

Niko nije ni znao da je napisao pripovetku. Priča o „Devojci s pomorandžama“ pojavila se tek prošlog ponedeljka. Kad je moja baka otišla do šupe za alat, našla je celu pripovetku uguranu u postavu crvenih kolica u kojima sam sedeo kad sam bio mali. Zašto je priča baš tamo završila, mala je misterija. Nemoguće je da je to bilo potpuno slučajno, jer je pripovetka koju je moj otac napisao kad sam imao tri i po godine imala veze s dečijim kolicima. To ne znači da je sama pripovetka tipična priča o dečijim kolicima, jer ona to nije, ali je otac napisao celu tu dugačku pripovetku za mene. Napisao je priču o Devojci s pomorandžama da je pročitam kad budem dovoljno odrastao da mogu da je razumem. Napisao je pismo za budućnost.

Ako je zaista moj otac jednom nagurao sve papire na kojima je napisana ova dugačka pripovetka u postavu starih kolica, mora da je iskreno verovao da pošta uvek stiže do primaoca. Palo mi je na pamet da bi bilo mudro detaljno pregledati sve stare stvari pre nego što se iznesu na buvlju pijacu ili jednostavno bace u kontejner, za svaki slučaj. Ne usuđujem se ni da pomislim koliko se starih pisama i tome sličnog može iskopati na nekom đubrištu.

O tome sam poprilično razmišljao poslednjih dana. Smatram da bi trebalo da postoji mnogo jednostavniji način slanja pisama za budućnost od guranje pisma u postavu dečijih kolica.

CI nekim izuzetnim slučajevima, poželimo da neko pročita ono što pišemo tek za četiri sata, četrnaest dana ili četrdeset godina. Pripovetka o Devojci s pomorandžama je takvo jedno pismo. Ona je napisana za dečaka Georga koji ima dvanaest, ili četrnaest godina, dakle za dečaka Georga koga moj otac još nije bio upo znao, i koga možda nikad ne bi ni doživeo da upozna. Ali sada ova priča mora da dobije valjani početak.

Kad sam se pre nešto manje od nedelju dana vratio kući iz muzičke škole, moji baka i deka po ocu nenajavljeno su došli kod nas u posetu. Iznenada su se dovezli iz Tensberga i trebalo je da ostanu do sledećeg jutra.

I mama i Jergen su bili tu, sve četvoro su delovali puni očekivanja kad sam ušao u predsoblje i sazio cipele. Bile su i prljave i mokre, ali za to niko nije mario. Osetio sam da nešto lebdi u vazduhu. Razmišljali su o nečem sasvim drugom.

Mama je rekla da je Mirjam otišla na spavanje, i kao da je to bilo naročito pogodno pošto su tu bili baka i deka. Oni, naravno, njoj nisu baka i deka. Mirjam ima svoju baku i deku po ocu. I oni su fini ljudi, ponekad i oni navrate, ali postoji izreka da krv nije voda.

Ušao sam u dnevnu sobu i seo na tepih, i tada su svi dobili tako ozbiljan izraz lica da sam pomislio da se nešto desilo. Nisam mogao da se setim da li sam u školi prethodnih dana uradio nešto što ne treba; vratio sam se s časa klavira u uobičajeno vreme, a prošlo je mnogo meseci otkako sam poslednji put zdipio deset kruna s kuhinjskog pulta. Zato sam upitao da li se nešto desilo.

Tada je baka nadugačko i naširoko počela priču o tome kako su pronašli pismo koje mi je otac napisao pred smrt Osetio sam grč u stomaku. Prošlo je jedanaest godina kako je umro. Više nisam bio siguran ni da li ga se sećam. Pismo od moga oca! To je zvučalo strašno ozbiljno, skoro kao testament.

Primetio sam da moja baka drži veliki koverat na krilu, i tada mi ga je pružila. Koverat je bio zalepljen, a na njemu je samo pisalo: „Za Georga.“ To nije bio bakin rukopis, ni

rukopis moje mame, ili Jergena. Pocepao sam koverat i izvukao krutu gomilu papira. Tada sam se zaista prestravio, jer je u vrhu prvog lista stajalo: Sediš li udobno, George? Bitno je da u svakom slučaju imaš dobar oslonac, jer ću ti sada ispričati jednu strašno zanimljivu priču...

Osetio sam nesvesticu. Sta je ovo? Pismo od moga oca. Ali da li je bilo pravo?

„Sediš li udobno, George?“ Učinilo mi se da mogu da čujem njegov gromki glas, ovoga puta ne na videu, sada sam čuo glas svoga oca kao da je odjednom oživeo i kao da je tu, s nama, u ovoj sobi.

Iako je koverat bio zalepljen pre nego što sam ga otvorio, morao sam da pitam da li su odrasli već pročitali dugačko pismo, ali svi su odmahнули glavom i rekli da nisu pročitali ni rečenicu.

„Ma, ni zarez“, rekao je Jergen, glas mu je bio stidljiv, a to baš i nije tipično za ovog momka. Ali možda će smeti da pročitaju to pismo od moga oca kad ga ja pročitam, upitao je. Mislim da ga je baš zanimalo šta piše u pismu. Imao sam osećaj da ga zbog nečega grize savest.

Baka je ispričala zašto su tog popodneva seli u kola i dovezli se do Osla. Bilo je to zato što je ona smatrala da je možda resila staru zagonetku, rekla je. Ovo je zvučalo prilično mistično, a mistično je i bilo.

Dok je moj otac bio bolestan, ispričao je mami da mi piše dugo pismo, koje je trebalo da pročitam tek kad porastem. Ali takvo se pismo nikada nije pojavilo, a već sam napunio petnaest godina.

Novost je bila što se moja baka setila i nečeg sasvim drugog o čemu je otac pričao. Zahtevao je da nikome ne padne na pamet da baci stara crvena dečija kolica. Baka je verovala da se seća šta je rekao dok je ležao u bolnici, skoro doslovce. „Nikad nećete baciti kolica, zar ne?“ rekao je. „Nemojte to da radite, molim vas. Ona su toliko značila meni i Georgu ovih poslednjih meseci. Želim da Georg zadrži ta kolica. Ispričajte mu to jednom. Recite mu kad bude dovoljno odrastao da to razume, da sam iz sveg srca želeo da ih sačuvam za njega.“

Zbog toga stara kolica nikad nisu bačena niti odnesena na buvlju pijacu. Čak je i Jergen dobio uputstva za to. Još otkako se doselio u ulicu Humlevejen znao je da postoji

jedna stvar koju ne sme da dira, a to su bila ta crvena dečija kolica. Gajio je tako veliko poštovanje prema njima da je insistirao da se za Mirjam kupe sasvim nova kolica. Možda mu se nije svidela pomisao da svoju ćerku vozi u istim kolicima u kojima je mene pre mnogo godina vozio moj otac. Ali, može se takođe pretpostaviti da je samo želeo nova i modernija kolica. On pomno prati modu, da ne kažem da je šminker.

Dakle, pismo i dečija kolica. Ali baki je trebalo jedanaest godina da reši ovaj rebus. Tek joj je sada palo na pamet da bi neko možda trebalo da se odvaži da ode do šupe za alat i malo pažljivije pretraži stara dečija kolica. A bakine pretpostavke su bile potpuno tačne. Kolica nisu bila samo kolica. Ona su bila poštansko sanduče.

Nisam baš bio siguran da mogu da poverujem u tu priču. Nikad ne možete biti sasvim sigurni da li roditelji ili bake i deke govore istinu ili ne, u svakom slučaju ne kad se radi o „osetljivim pitanjima“, kako to baka naziva.

Danas smatram da je u stvari najveća zagonetka kako to da niko nije imao dovoljno mozga da oživi stari kompjuter moga oca, onda, pre jedanaest godina. Pa na njemu je napisao pismo! Naravno da su pokušali da ga pokrenu, ali nisu imali dovoljno mašte da pogode njegovu šifru. Imala je maksimalno deset slova, takvi su tada bili kompjuteri. Ali čak ni mama nije uspela da provali šifru. To je potpuno neverovatno. I tako su kompjuter samo smestili na tavan!

Ali na kompjuter moga oca ću se dakle, vratiti kasnije.

Krajnje je vreme da moj otac dobije reč. A ja ću u priču, usput, uplesti nekoliko komentara. Pored toga, napisaću i pogovor. Ma to sam primoran, jer mi u pismu otac postavlja ozbiljno pitanje. Mnogo mu je važno šta ću odgovoriti na to pitanje.

Cizeo sam flašu koka-kole i s gomilom papira otišao u sobu. Kad sam se jedan jedini put zaključao u svoju sobu, mama je protestovala, ali je shvatila da nema svrhe.

Čitanje pisma od nekoga ko više nije živ bilo je tako ozbiljan poduhvat da nisam mogao da podnesem pomisao da se cela familija muva oko mene. Pismo je, na kraju krajeva, bilo od mog oca, a kad je stiglo on je bio mrtav čitavih jedanaest godina. Zbog toga mi je bio potreban mir.

Bilo je čudno stajati s dugim štampanim tekstom u rukama, osećao sam se otprilike kao da sam otkrio potpuno nov foto- album s upravo razvijenim fotografijama moga oca i

mene. Napolju je vejao sneg. Počeo je da pada još dok sam se vraćao kući iz muzičke škole. Nisam verovao da će se sneg zadržati. Bio je početak novembra.

Seo sam na krevet i počeo da čitam.

Sediš li udobno, George? Bitno je da u svakom slučaju imaš dobar oslonac, jer ću ti sada ispričati jednu strašno zanimljivu priču. Ali, možda si se već udobno smestio na žutoj kožnoj sofi. Ako je niste zamenili novom sofom... otkud znam! Uostalom, jednako mi je lako da zamislim da si seo u staru stolicu za ljuljanje u stakleniku - nju si oduvek voleo. Hi si možda na terasi? Naravno, ne znam koje je doba godine. Moguće je, doduše da vi više ne živite u ulici Humlevejen.

Otkud znam.

Ja ne znam ništa. Ko je norveški premijer? Kako se zove generalni sekretar Ujedinjenih nacija? Hej, kako stoje stvari s teleskopom Hابل? Znaš li? Da li su astronomi saznali nešto više o tome kako je sklopljen ovaj kosmos?

Više puta sam pokušao da zamislim kako će sve izgledati za nekoliko godina, ali ni izbliza nisam mogao da stvorim sliku o tebi, tamo gde sada živiš. Samo znam ko si bio. Čak ne znam ni koliko godina imaš sada, dok ovo čitaš. Možda imaš dvanaest, ili četrnaest, a ja, tvoj otac, odavno sam postao prošlost.

Istini za volju, već se osećam kao utvara, i ponestaje mi vazduha svaki put kad na to pomislim. Postalo mi je jasnije zašto utvare često stenju i huču kao nevreme. Nije to da bi preplašili svoje naslednike. To je zato što im je užasno teško da dišu u vremenu različitom od njihovog.

Ne samo da je određeno naše mesto postojanja! I vreme nam je, takođe, odbrojano.

Tako je to, a meni ne preostaje ništa drugo nego da pođem od onoga što je sada oko mene. Pišem avgusta 1990.

Sada - dakle dok ovo čitaš - verovatno si zaboravio skoro sve što smo zajedno doživeli onih toplih letnjih meseci kad si imao tri i po godine. Ali, pred nama je još mnogo dana i mnogo lepih zajedničkih trenutaka.

Poveriću ti o čemu mnogo razmišljam u poslednje vreme. Svaki pojedini dan koji prođe i svaka sitnica koju smislimo, povećava mogućnost da ćeš me se sećati. Sada brojim nedelje i dane. G utorak smo stajali na tornju Trivan, i mogli smo da vidimo celu

Kraljevinu - videlo se sve do Švedske. I mama je bila s nama, zajedno smo tamo bili sve troje. Ali, da li se sećaš toga?

Možeš li barem da pokušaš da se setiš, George? Učini to. Pokušaj, jer to sve leži negde u tebi.

Sećaš li se velikog BRIO-voza? Svakog bogovetnog dana igraš se s njim po nekoliko sati. Sada sam bacio pogled na njega. Dok ovo pišem, šine, vozovi i feriboti leže rasuti po podu ovde u predsoblju, baš kako si ih malopre ostavio. Na kraju sam morao da te odvučem od svega da bismo stigli u obdani-šte. Ali čini mi se da tvoje ručice još uvek slažu kockice. Nisam se usudio da premestim ni jednu jedinu šinu.

Da li možeš da se setiš kompjutera na kome smo ti i ja vikendom igrali igrice? Kad je bio potpuno nov, stajao je gore, u mojoj radnoj sobi, ali prethodne nedelje sam ga preneo u predsoblje. Sada bih najradije provodio vreme ovde, gde su sve tvoje stvari. Popodne ste, naravno, i ti i mama ovde. Osim toga, baka i deka nas posećuju češće nego ranije. To je lepo.

Sećaš li se onog zelenog tricikla? Stoji napolju na pošljunčanoj stazi i skoro je potpuno nov. Ako ga nisi zaboravio, to je možda samo zato što se još uvek nalazi u garaži, ili u šupi za alat, star i istrošen, pretpostavljam. Ili je završio na buvljoj pijaci?

Aštajes crvenim dečijim kolicima, George? Da, štajes njima?

Mora da se u svakom slučaju sećaš neke od scena iz svih naših šetnji oko jezera Sogn? Ili iz naših poseta vikendici. Bili smo na Fjelstelenu tri vikenda zaredom. Ali sada se ne usuđujem više ništa da pitam, stvarno se ne usuđujem, jer možda uopšte ne možeš da se setiš bilo čega iz Georg-vremena koje je bilo i moje vreme. Tako je kako je.

Ispričaću ti priču, rekao sam, ali ne može se tek tako otprve pogoditi ton koji odgovara ovom pismu. Već sam napravio glupost što sam se obratio švrći za koga smatram da ga dobro poznajem. Ali ti više nisi mali, sada kad čitaš ove redove. Više nisi onaj mališa s plavim uvojcima.

Čujem sebe kako se benavim, otprilike kao stare tetke kad pričaju gluposti maloj deci, a to je tupavo, jer pokušavam da doprem do odraslog Georga - onog koga nisam dočekao da vidim, onog s kojim nisam stigao ozbiljno da porazgovoram.

Gledam na sat. Prošlo je samo sat vremena otkako sam se vratio kući pošto sam te odveo u obdanište.

Kad prelazimo potok, ti uvek želiš da izađeš iz kolica i baciš štapić ili kamen u vodu. Jednoga dana si pronašao praznu flašu od soka pa si i nju bacio. Nisam učinio ništa da te u tome sprečim. Ovih dana ti je dopušteno da više nego obično radiš po svojoj volji. Kad stignemo u obdanište, obično pojuriš u odeljenje pa i ne stignemo da se pozdravimo. Kao da ti imaš strašno malo vremena, a ne ja. Čudna je ta pomisao. Stari ljudi često misle da imaju više vremena nego mala deca koja pred sobom imaju čitav život.

Nisam toliko star da bih time mogao da se hvalim, i dalje mislim da sam mlad čovek, u svakom slučaju sam mlad tata. Ipak bih najradije zaustavio vreme. Ne bih imao ništa protiv da jedan od ovih dana traje čitavu večnost. Večeri i noći bi naravno dolazile, jer obdanica ima svoj sopstveni hod, sopstveni kotrljajući ritam, ali naredni dan bi mogao da počne tačno tamo gde je prethodni začet.

Nije mi potrebno da vidim i doživim ništa više od onoga što sam već iskusio. Samo bih tako žarko želeo da zadržim ono što imam. Ali lopov je na delu, George. Nezvani gosti su počeli da iz mene crpu životnu energiju. Trebalo bi da se stide.

Ovih dana mi je naročito prijatno, ali mi istovremeno naročito teško pada da te vodim u obdanište. Premda još uvek ne osećam tegobe dok se krećem, čak ni dok te guram u kolicima, znam daje moje telo ozbiljno bolesno. Pristojne bolesti prikuju pacijenta istog časa za krevet. Opakoj bolesti po pravilu treba dugo dok se na kraju ne stropošta preko tebe i zauvek te ne obori. Možda se ne sećaš da sam bio lekar, iako ti je mama nešto ispričala o meni - siguran sam da jeste. Sada sam na dozvoljenom odsustvu s posla u zdravstvenom centru, ali znam o čemu pričam. Nisam pacijent koga je lako prevariti.

Dakle, postoje dva vremena u ovom našem računu, ili u ovom našem poslednjem susretu. Osećam se kao da smo svaki na svojoj strani planinskog vrha, utonutog u izmaglicu, i pokušavamo pogledom da dopremo do onog drugog. Između nas leži obećana dolina koju si ti upravo ostavio iza sebe na svom životnom putu, a u kojoj nikad neću doživeti da te vidim. Ipak, moram da pokušam da uzmem u obzir i vreme pisanja,

ove prepodneve časove dok si ti u obdaništu, i vreme čitanja, koje je samo tvoje, kad jednoga dana budeš ovo čitao.

Treba da znaš da me kao udar šibe peče što pišem pismo sinu koga sam ostavio za sobom, a verovatno je i tebi pomalo bolno ovo da čitaš. Ali ti si sada mladi čovek. Kad sam ja smogao snage da ove redove stavim na papir, moraš se i ti potruditi da ih pročitaš.

Kao što vidiš, suočio sam se s činjenicom da sam možda na putu da sve napustim, i sunce i mesec i sve što postoji, naravno, ponajviše tebe i mamu. To je istina, i ona boli.

Moram ozbiljno nešto da te upitam, George, zbog toga pišem. Ali, da bih mogao da ti postavim pitanje, prvo moram, kako sam i obećao, da ti ispričam tu uzbudljivu priču.

Otkako si došao na svet radovao sam se što ću ti jednom pričati o Devojci s pomorandžama. Danas - dakle u trenutku dok pišem - suviše si mali da bi tu priču razumeo. Zato će to ipak biti moja mala ostavština. Ona će negde ležati i čekati neki drugi dan u tvom životu. Taj dan je došao.

Kad sam dovde pročitao, morao sam da podignem pogled. Cesto sam pokušavao da se setim svoga oca, a sad sam pokušao ponovo. Zamolio me je to. Ali svega čega sam mislio da se sećam, u stvari sam se sećao sa snimaka i iz foto-albuma.

Sećao sam se da sam imao ogroman BRIO-voz kad sam bio mali, ali to mi nije pomoglo da se setim svoga oca. Onaj zeleni tricikl je i dalje stajao u garaži pa sam se i njega sećao iz vremena kad sam bio mali, u to sam bio potpuno siguran. A crvena dečija kolica su oduvek stajala u šupi za alat. Ali nisam uspeo da se setim šetnji oko jezera Sogn. Nisam mogao da se setim ni da sam ikad bio na tornju Trivan sa svojim ocem. Na tornju Trivan sam bio mnogo puta, ali s mamom i Jergenom. Jednom sam tamo bio sam s Jergenom. To je bilo jednog od onih dana kad je mama ležala u bolnici nakon što se rodila Mirjam.

Naravno, imam mnogo uspomena iz vikendice na Fjelstelenu. Ali ni u jednoj od uspomena nije bilo mesta za mog oca. Ci njima nema nikog drugog osim mame, Jergena i bebe Mirjam. Tamo gore, u vikendici, imamo jedan stari dnevnik i ja sam mnogo puta čitao ono što je moj otac u njega upisao pre nego što je umro. Problem je bio

samo u tome što nisam znao da li mogu da se setim bilo čega od onoga o čemu je pisao. To je otprilike bio isti slučaj kao s fotografijama i snimcima. „Na Veliki petak Georg i ja snio izgradili rekordno veliku kuću od snega sa svćulj- kama ...” Naravno, pročitao sam sve ove priče, a neke od njih sam znao i napamet. Ali nikad nisam uspeo da se setim da sam učestvovao u nečemu od onoga što se pominje u pričama. Nisam imao više od dve i po godine kad smo otac i ja izgradili rekordno veliku kuću od snega sa svim tim svetiljkama. Imamo i fotografiju te kuće ali je tako tamna da se vide samo svetiljke.

Moj otac me je pitao i o nečem sasvim drugom u dugačkom pismu koje sam upravo počeo da čitam:

Hej, kako stoje stvari s teleskopom Habl? Znaš li? Da li su astronomi saznali nešto više o tome kako je ovaj kosmos sklopljen?

Naježio sam se kad sam pročitao ove redove, jer sam upravo bio završio ogroman seminarski rad o svemirskom teleskopu ili o Hubble Space Telescopu, kako se on zove na engleskom. Ostali iz mog odeljenja su onako usput napisali nešto o engleskom fudbalu, o Špice Girls ili Roaldu Dalu. Ali ja sam bio u biblioteci i uzeo sve što sam uspeo da pronađem o teleskopu Habl i napisao seminarski rad o tome. Rad sam predao profesoru pre samo nekoliko nedelja i on je u fascikli koju sam napravio napisao da je zadivljen „zrelim, promišljenim i znalačkim prilazom teškoj materiji”. Možda nikad nisam bio tako ponosan kao kad sam pročitao tu rečenicu. Natpis iznad profesorovog komentara glasio je „Cveće za astronoma amatera”. A nacrtao je i lep buket cveća.

Da li je moj otac bio vidovit? Ili je čista slučajnost to što me pita kako stoje stvari s teleskopom Habl, samo nekoliko nedelja nakon što sam završio seminarski rad?

Možda pismo od moga oca i nije pravo? Ili je on možda još živ? Opet sam se naježio.

Sedeo sam na krevetu i dobro promislio. Teleskop Habl je postavljen u Zemljinu orbitu sa spejs-šatla Diskaveri 25. aprila 1990. To je bilo upravo u vreme kad se moj otac razboleo, jer on se razboleo odmah nakon uskršnjeg raspusta 1990. To sam znao oduvek. Jedino što nikad nisam pomislio da je to bilo baš u isto vreme kad je teleskop Habl postavljen u Zemljinu orbitu. Možda je moj otac saznao da je bolestan istoga dana

kad je Diskaveri lansiran s Kejp Kanaverala zajedno s ukrcanim teleskopom Habl, možda istoga sata, možda istoga minuta.

Onda mi je bilo razumljivo zašto je jedva čekao da sazna šta se desilo sa svemirskim teleskopom. Naime, brzo je otkriveno da postoji ozbiljna greška u uglačanosti glavnog ogledala teleskopa. Moj otac nije mogao da zna da su tu grešku uklonili astronauti sa spejs-šatla Endeavor decembra 1993, jer to je bilo skoro tačno tri godine nakon što je umro. Naravno nije ništa znao ni o fantastičnoj dodatnoj opremi koja je montirana februara 1997.

Moj otac je umro pre nego što je uspeo da sazna da je teleskop Habl napravio najoštrije i najbolje ikad snimljene fotografije svemira. Mnoge od njih sam pronašao na internetu i odštampao čitavu hrpu za seminarski rad. Pored toga, neke od omiljenih fotografija sam okačio u svoju sobu, na primer, izuzetno oštru sliku zvezde džina Eta Karina, udaljene preko 8.000 svetlosnih godina od našeg Sunčevog sistema. Eta Karina je jedna od najmasivnijih zvezda u Mlečnom putu i uskoro će eksplodirati kao supernova i onda će se na kraju skupiti u neutronska zvezdu ili crnu rupu. Drugi favorit mi je fotografija ogromnih stubova gasa i prašine u Orlovoj maglini (zvanoj i M16). Tu se rađa nova zvezda!

Danas znamo mnogo više o kosmosu nego što smo znali 1990, uglavnom zahvaljujući teleskopu Habl. Snimio je na hiljade fotografija galaksija i zvezdanih maglina mnogo miliona svetlosnih godina udaljenih od Mlečnog puta. Osim toga, snimio je i neke potpuno neverovatne fotografije prošlosti kosmosa. Možda zvuči pomalo mistično da je moguće slikati prošlost kosmosa, ali gledati u kosmos je isto što i gledati u prošlost. Naime, svetlost se kreće brzinom od 300.000 kilometara u sekundi, a ipak joj treba više milijardi godina da od udaljenih galaksija stigne do nas, jer je kosmos užasno veliki. Teleskop Habl je pravio snimke galaksija koje su od nas udaljene više od dvanaest milijardi svetlosnih godina, ali to takođe znači da je on video istoriju kosmosa od pre više od dvanaest milijardi godina. Ta pomisao je potpuno luda, jer kosmos je tada imao manje od milijardu godina. Teleskop Habl je uspeo da baci pogled unazad skoro sve do Velikog praska kad su nastali vreme i prostor. Znam ponešto o tome, zato sada ovo i

pišem. Moram samo da vodim računa da ne napišem sve što znam. Fascikla koju sam predao profesoru imala je 47 stranica!

Mislim da je baš zastrašujuće što mi otac piše o svemirskom teleskopu. Oduvek me je interesovalo istraživanje svemira i možda je sposobnost da se pogled podigne s onoga što se dešava na površini ove planete manje ili više nasledna. Ali isto sam tako mogao da izaberem da pišem seminarski rad o programu Apolo i o prvim ljudima na Mesecu. Mogao sam da pišem o galaksijama i crnim rupama. Mogao sam da pišem o Sunčevom sistemu s devet planeta i s velikim pojasom asteroida između Jupitera i Marsa. Ili sam mogao da pišem o ogromnim teleskopima na Havajima. Ali ja sam, dakle, odabrao da pišem o teleskopu Habl. Kako je moj otac mogao to da pogodi?

Bilo je nešto lakše razumeti zašto je pomenuo generalnog sekretara ÜN. To je sigurno bilo samo zato što sam rođen 24. oktobra, dakle na Dan Ujedinjenih nacija. Ci svakom slučaju, ime generalnog sekretara CIN je Kofi Anan. A premijer Norveške se zove Cei Magne Bundevik. Skoro je zamenio Jensa Stoltemberga. Dok sam sedeo i razmišljao, mama je pokucala na vrata i pitala kako sam. „Ne ometaj“, samo sam rekao. Nisam pročitao više od četiri strane. Pomislio sam: Pričaj, oče. Pričaj o Devojci s pomorandžama. Ja sam tu. Došao je taj dan. Vreme je čitanja.

Priča o Devojci s pomorandžama počinje jednog popodneva kad sam stajao ispred Narodnog pozorišta i čekao tramvaj. Bilo je to jednom, krajem sedamdesetih, i bila je kasna jesen. Sećam se da sam stajao i mislio o studijama medicine koje sam upravo započeo. Bilo je čudno zamišljati da ću jednog dana postati diplomirani lekar i primati prave pacijente koji su došli kod mene i stavili svoju sudbinu u moje ruke. Sedeću u belom mantilu za velikim pisaćim stolim i govoriti: „Po svoj prilici bi trebalo da uradimo neke analize krvi, gospođo Johan- sen.“ Ili: „Da li to osećate već dugo?“

Onda je konačno naišao tramvaj, mogao sam da ga vidim u daljini, prvo je kliznuo pored Parlamenta a zatim se polako uspeo uz ulicu Stortingsgaten. (Jvek me je od tada pomalo mučilo što nikad kasnije nisam mogao da se setim kuda sam tada krenuo. Ali sam u svakom slučaju ubrzo ušao u jarko plavi tramvaj ka Frogneru, prepun ljudi.

Prvo na šta mi je pogled pao bila je vesela devojka koja je stajala u prolazu s ogromnom papirnom kesom prepunom sočnih pomorandži. Na sebi je imala staru

narandžastu vetrovku i sećam se da sam pomislio da je kesa koju je privijala uz sebe toliko velika i teška da joj u svakom trenutku može ispasti iz ruku. Ali više od kese s pomorandžama pažnju mi je privlačila sama mlada dama. Odmah sam shvatio da kod nje ima nečeg posebnog, nečeg nepojmljivo magičnog i očaravajućeg.

Pored toga, primetio sam kako me posmatra i kao da je između svih tih ljudi koji su nagrnuli u tramvaj izabrala baš mene. To je trajalo tek jednu sekundu, a skoro da smo već bili u nekoj vrsti tajnog saveza. Čim sam ušao, zarobila me je svojim upornim pogledom, i, možda sam ja prvi skrenuo pogled, moguće je, jer sam u to vreme bio neuobičajeno stidljiv. A ipak, sećam se da mi se u toku te kratke vožnje tramvajem javila sasvim jasna misao da tu devojkicu nikad u svom životu neću zaboraviti. Nisam znao ko je ona, ni kako se zove, ali je od prvog trenutka imala gotovo neprijatnu moć nada mnom.

Bila je za pola glave niža od mene, imala je dugu tamnu kosu i smeđe oči i imala je oko devetnaest godina, kao i ja. Gledala me je i kao da mi je klimnula glavom, a da pri tom nije napravila ni najmanji pokret. Smešila se, i izazovno i nestašno u isto vreme, kao da smo se nekad ranije poznavali, ili - ne oklevam da to kažem - kao da smo nekad davno proživeli čitav život zajedno, samo ona i ja. Kao da sam pročitao poruku o tome u tom smeđem pogledu. Njen osmeh je izmamio par rupica na obrazima - podsetila me je na vevericu, bila je u svakom slučaju jednako slatka. Ako smo zaista nekad živeli zajedno, onda smo bili dve veverice na drvetu, pomislio sam, a pomisao na to, odnosno na razigrani veveričji život s mističnom devojkicom s pomorandžama, bila je vrlo prijatna.

Ali zašto se smešila tako lukavo i izazivajuće? Da li se zaista meni osmehivala? Ili ju je zabavljala neka njena pomisao, možda se smešila nečemu što joj je iznenada palo na pamet i što sa mnom nije imalo nikakve veze? Ili sam joj ja bio sme- šan? I to je bila jedna od mogućnosti koju sam morao da razmotrim. Ali mene i nije bilo naročito zabavno gledati; mislio sam da izgledam prilično obično, i ona je, a ne ja, nepobitno izgledala pomalo komično sa ogromnom kesom pomorandži oslonjenom na stomak. Možda se zbog toga smejala, dakle samoj sebi. Možda se smešila na svoj račun. Nemaju svi ljudi tu osobinu.

Nisam se usuđivao da je opet pogledam u oči. Samo sam zurio u veliku kesu s pomorandžama. Ispašće joj, pomislio sam. Ne sme da joj ispadne. Ali, ipak će joj ispasti.

O toj kesi je moralo biti barem pet kilograma pomorandži, možda čak osam ili deset.

Tramvaj se penje uz ulicu Dramensvejen. Moraš da pokušaš to da zamisliš. Tramvaj poteže i muči se, staje kod američke ambasade, staje na trgu Suli, i tada, kad je trebalo da skrene u ulicu Frognervejen, desilo se upravo ono čega sam se sve vreme pribojavao. Iznenada se tramvaj za Frogner opasno nagnuo, u svakom slučaju sam imao takav osećaj, devojka s pomorandžama se malo zanela, i shvatio sam u jednom deliču sekunde da moram da spasem ogromnu kesu s pomorandžama od propasti. Sada... ne, sada!

Ovde sam možda učinio fatalnu grešku u proceni. U svakom slučaju, izvodim sudbonosni manevar. Slušaj sada: Odlučno sam ispružio obe ruke u ubrzo mi se jedna ruka našla ispod smeđe papirne kese a druga čvrsto oko struka mlade dame. Šta misliš, šta se zatim dogodilo? Devojka u narandžastoj vetrovci je, naravno, ispustila kesu s pomorandžama, ili sam joj je ja iščupao iz čvrstog stiska, kao da sam bio ljubomoran na nju i želeo da je uklonim s puta, ali tužan rezultat bilo je trideset ili četrdeset pomorandži koje su popadale ljudima u krilo, kotrljale se po podu, pa potom kroz ceo tramvaj. Ja sam zaista napravio mnogo gluposti u svom životu, ali ovo je prevazišlo sve, to je bio najneprijatniji trenutak koji sam ikad doživeo.

Toliko o pomorandžama ovoga puta, neka se one samo kotrljaju još nekoliko sekundi po tramvaju, jer ova priča iz tramvaja i nije prevashodno o njima. Ubrzo se devojka okrenula prema meni i više se nije osmehivala. Isprva je bila samo tužna, u svakom slučaju, preko lica joj kliznu tamna senka. Nisam mogao da znam šta ona misli, naravno, ali kao da je u svakom trenutku mogla briznuti u plač. Kao da joj je svaka od pomorandži značila - da George, kao da je baš svaka od njih bila u potpunosti nezamenljiva. To nije trajalo dugo, već sledećeg trenutka uvređeno me je pogledala, i na taj mi način jasno dala do znanja da me smatra odgovornim za ono što se desilo. Osećao sam se kao da sam joj upropastio život, o svom da i ne govorim. Osećao sam se kao da sam uništio sopstvenu budućnost.

Trebalo je da onda budeš tamo i da me spaseš - sigurno bi rekao nešto zabavno i spasonosno. Ali tada nisam imao malu ruku koju bih držao, to je bilo mnogo godina pre nego što si se ti rodio.

Duboko postuđen, spustio sam se na sve četiri i počeo da skupljam pomorandže između mnoštva prljavih čizama i dubokih cipela, ali uspeo sam da spasem samo deo. Kesa u kojoj su bile pocepala se, uskoro sam to otkrio, tako da više nije bila od koristi.

Palo mi je na pamet, kao gorka šala, da sam pao na koleno pred ovom mladom damom, dakle i doslovno. Nekoliko putnika, ali samo onih najdobroćudnijih, veselo se nasmejaloo, naime, nije nedostajalo ni nestrpljivih grimasa - tramvaj je bio dupke pun, a gužva skoro neizdržljiva. Primetio sam da su me putnici, svi koji su videli šta se dogodilo, smatrali odgovornim za ono što je zapravo trebalo da bude galantan spasilački podvig.

Poslednje čega se sećam iz te nesrećne vožnje tramvajem jeste sledeća slika: Stojim pravo, ruku punih pomorandži - dve sam strpao i u džepove pantalona - pred devojkom u naranđastoj vetrovci, ona me gleda u oči i kaže oštro: „Septljo!”

Bila je to grdnja, u to nema sumnje, ali zatim joj se raspoloženje vratilo i napola pomirljivo a napola zadirkujući rekla je: „Mogu li da ponesem jednu pomorandžu?”

„Izvini”, samo kažem, „izvini!”

Kad se tramvaj zaustavio kod Melhausenove poslastičarnice na Frogneru, vrata su se otvorila, smeteno sam klimnuo glavom tom, u mojim očima skoro nadzemaljskom biću, devojci s pomorandžama, narednog trenutka ona je izvukla jednu pomorandžu iz mog prepunog naručja i nestala u ulici lepršava i laka kao vila iz bajke.

Tramvaj je ponovo povukao i nastavio da se kreće dalje prema parku Frogner.

„Mogu li da ponesem jednu pomorandžu?” George! Pa ja sam stajao i držao njene pomorandže u rukama, dve su mi bile u džepu, a ostatak se kotrljao po podu tramvaja.

Odjednom mi je naručje bilo puno pomorandži, a one čak i nisu bile moje. Osetio sam se kao najobičniji kradljivac pomorandži, neki putnici su, takođe, dobacivali poneki zabavni komentar u tom smislu, i ne sećam se šta sam pomislio, ali sam se išunjao iz tramvaja na sledećoj stanici. To je bio trg Frogner.

Kad sam izašao iz tramvaja, bila mi je u glavi samo jedna misao: morao sam da pronađem neko mesto na kome bih se oslobodio pomorandži. Bio sam primoran da balansiram poput igrača na užetu kako mi ne bi ispale, a ipak mi je jedna pala na kaldrmu i naravno, nisam smeo ni da pokušam da se sagnem i dohvatim je.

Uskoro sam ugledao jednu damu koja je gurajući dečija kolica stigla do stare ribarnice, znaš, one na trgu Frogner. (Pa sad, ne znam da li ona još uvek postoji?) Sasvim sam-se polako približio dami s dečijim kolicima i dok sam prolazio pored kolica ugrabio sam priliku i spustio sve pomorandže na ružičasti prekrivač za bebe, čak i dve koje su mi bile u džepu, a sve se odigralo u par sekundi.

Trebalo je da vidiš izraz lica te dame, George. Osetio sam da moram nešto da kažem, i zato sam je zamolio da primi moj mali poklon za detence, jer je u ovo doba, u kasnu jesen, važno da sva deca unesu dovoljno vitamina C, a to znam, dodao sam, jer studiram medicinu.

Mislila je da sam drzak, u to nema sumnje, možda je mislila da sam pijan, u svakom slučaju nije mislila da sam student medicine, ali ja sam već bio u punom trku niz ulicu Frognervejen. Ponovo je u mojoj glavi bilo mesta samo za misao da moram opet da pronađem devojkicu s pomorandžama. Morao sam da joj, što je moguće brže, uđem u trag i objasnim svoje ponašanje.

Ne znam koliko dobro poznaješ taj deo grada, ali uskoro sam zadihan stigao do ukrštanja ulica Frognervejen, Fredri- ka Stanga, Elisenbergvejen i Levensoldsgate, gde je tajanstvena devojkica izašla iz tramvaja s jednom jedinom bednom pomorandžom u ruci. Kao da sam stajao na trgu s Trijumfalnom kapijom u francuskoj prestonici, bilo je previše puteva između kojih je trebalo izabrati, a devojkice s pomorandžama nije bilo.

Tog popodneva sam sate i sate proveo hodajući tamo-amo po Frogneru, popeo sam se do vatrogasne stanice na Briske- biju, otišao sam skroz dole do stare klinike Crvenog krsta, i svaki put kad bih video nešto što je makar podsećalo na na- randžastu vetrovku, osetio bih kako mi srce skače u grudima, ali ona koju sam tražio kao da je u zemlju propala.

Nekoliko sati kasnije palo mi je na pamet da je mlada dama koju sam tako ružno uvredio možda sedela bezbedna iza nekog prozora u ulici Elisenbergvejen i iz potaje pratila kako mladi student, očajan, trči tamo-amo, otprilike kao zbunjeni junak nekog akcionog filma. Nije mogao da pronađe princezu za kojom je tragao. Zalaganje mu nije manjkalo^ ali mu je bilo nemoguće da joj uđe u trag. Kao da se ceo film vezao u čvor.

U jednom trenutku sam ugledao svežu koru pomorandže u kanti za otpatke. Podigao sam koru i pomirisao je, a ako je zaista poticala od devojke s pomorandžama, onda je to ujedno bio i poslednji njen trag.

Ostatak večeri proveo sam misleći na devojku u narandža- stoj vetrovcu. Ceo svoj život živeo sam u Oslu, ali je nikad ranije nisam video, u to sam bio siguran. Utoliko sam bio odlučniji da učinim sve što je bilo u mojoj moći kako bih je ponovo sreo. Kao dodirom čarobnog štapića već je uspela da se postavi između mene i ostatka sveta.

Misli su mi se stalno vraćale na pomorandže. Šta je htela s njima? Da li je jednostavno htela da ih oljušti jednu za drugom, po redu, i pojede ih, dakle krišku po krišku, na primer za doručak ili užinu? Od te pomisli sam ustreptao. Možda je bila bolesna i držala specijalnu dijetu, i ta mi je misao pala na pamet, i ona me je uznemirila.

Ali bilo je više mogućnosti. Možda je htela da napravi fro- maž od pomorandži za društvo od preko stotinu gostiju. Pri toj pomisli sam odmah postao ljubomoran, zato što ja nisam pozvan na tu zabavu. Osim toga, uvrteo sam sebi u glavu da bi u tom društvu broj muškaraca i žena mogao da bude vrlo neravnotežan. Pozvano je preko devedeset mladih muškaraca i samo osam devojaka. Mislio sam da znam zašto. Naime, fromaž od pomorandži je trebalo da bude serviran na velikoj zabavi povodom završetka semestra na Institutu za ekonomiju preduzeća, a kako je stručno polje ekonomija preduzeća, tamo skoro da nije bilo studentkinja.

Pokušao sam da odagnam ovu misao, bila je neizdržljiva, ali sam uspeo da to doživim kao mali skandal po ravnopravnost, Institut za ekonomiju preduzeća još nije bio uveo kvote za polove. Pa sad, nisam mogao da se oslonim na sopstvenu maštu. Možda je devojka s pomorandžama jednostavno krenula kući, u skućenu studentsku sobu, kako bi iscedila mnogo litara soka od pomorandže samo da ga ima u frižideru jer je, ili mrzela, fabrički sok napravljen od jeftinog koncentrata iz Kalifornije ili je bila alergična na njega.

Ništa od ovoga nije mi se učinilo izvesnim, ni sok ni fro- maž. Ali, ubrzo sam dobio ubedljiviju ideju: Devojka s pomorandžama je na sebi imala staru zimsku vetrovku poput one koju je Roald Amundsen koristio na svojim čuvenim polarnim putovanjima. Cijev sam umeo dobro da tumačim znakove - u medicini se to naziva dijagnostika - a niko se ne šeta ulicama Osla u staroj zimskoj vetrovcu, osim ako to nema neko značenje, u

svakom slučaju ne ako istovremeno vuče ogromnu papirnu kesu punu sočnih pomorandži.

Pomislio sam da je, naravno, devojka s pomorandžama planirala da na skijama prede preko Grenlanda, ili u svakom slučaju preko visoravni Hardangervida, a onda i nije tako glupo staviti osam ili deset kilograma pomorandži na pseću zapregu, u suprotnom, moguća je smrt od skorbuta u ledenoj pustinji.

Još jednom sam dopustio da me sopstvena mašta zavede: zar vetrovke nisu izmislili Eskimi? Sigurno je ova devojka krenula na Grenland. Ali šta će sada biti s tom ekspedicijom na Grenland? Nije bilo sigurno da mistična devojka bez daljnjeg ima novca da kupi novu količinu pomorandži, skoro da je zaplakala kad je izgubila celu zalihu, a već sam primetio da je sigurno bila vrlo siromašna.

Ali bilo je više mogućnosti. Morao sam da se prizovem pameti i to uvidim. Možda je devojka s pomorandžama živela u velikoj porodici. Da, zašto da ne! koje mogao da uzme zdravo za gotovo da ona nije bolničarka i da ne živi sama u maloj sobi naspram klinike Crvenog krsta; možda je ćerka u jednoj brojnoj porodici koja veoma voli pomorandže. Tu porodicu bih ja rado posetio, George, mogao sam da ih zamislim oko velikog trpezarijskog stola u jednom od prostranih stanova na Frogneru s visokim, prozračnim sobama i gipsanim rozetama na tavanici. Pored majke i oca u porodici ima još sedmoro dece, četiri sestre i dva brata pored devojke s pomorandžama, ona je, sigurno, najstarije od dece, nežna je i brižna starija sestra. Ti kvaliteti će joj, uostalom, biti potrebni u narednom periodu, jer će proći mnogo dana pre nego što neko od braće i sestara ponese u školu pomoranzu kao užinu.

Ili I misao mi je prostrujala telom kao jeza - možda je ona i sama majka u jednoj majušnoj porodici koja se sastoji od nje, prepotentnog muškarca koji je upravo završio studije na institutu za ekonomiju preduzeća i male ćerke od četiri ili pet meseci - iz nekog razloga sam sebi uvrteo u glavu da se zove Ranveig.

Morao sam i to uzeti u razmatranje kao mogućnost, bio sam na to primoran. Naime, nije bilo tako sigurno da je baš mama vozila svoje odojče pod ružičastim prekrivačem pored Ribe & divljači Frogner. Mogla je to, isto tako, da bude bebisi-terka devojke s pomorandžama. Misao me je presekla. Mada, onda bi u svakom slučaju neke od

pomorandži bile vraćene mladoj dami s veveričjim pogledom. Svet je odjednom postao majušan, i u svemu je postojao smisao.

Oduvek sam umeo da saberem dva i dva, dobro mi je išlo tumačenje znakova, ili ono što mi lekari nazivamo dijagnostikom. Dopustićeš mi da dodam da sam sam sebi postavio dijagnozu kad sam shvatio da sam bolestan. Pomalo sam na to ponosan. Jednostavno sam otišao kod kolege i rekao mu šta sa mnom nije u redu. I on je preuzeo slučaj. I onda...

Pa sad, George. Oude sam morao da napravim malu pauzu u pisanju.

Možda misliš da je čudno što mogu tako veselo da pišem o onome što se desilo tog popodneva pre mnogo godina. Alija se toga sećam kao zabavne priče, skoro kao nemog filma, i tako želim da i ti to doživiš. To ne znači da sam naročito raspoložen, sad, u trenutku dok pišem. Istina je da se osećam načisto smeteno, ili potpuno neutešno, da budem precizniji. Ne krijem to, ali ti ne treba o tome da misliš. Nikad me nećeš videti da plačem, to sam odlučio, i uspevam da se savladam.

Mama je na putu kući s posla i nas dvojica smo sami. Ali sada tu na podu crtaš nekim flomasterima i ne možeš da me utešiš. Ili možda ipak možeš? Kad jednom, nakon mnogo godina, budeš čitao ovo pismo, koje ti piše onaj koji je nekad bio tvoj otac, možda ćeš mi tada uputiti koju utešnu misao. Pomisao na to me već greje.

Vreme, George. Šta je vreme?

Bacio sam pogled na sliku Supemova 1987A. Tu fotografiju je snimio teleskop Habi otprilike u vreme kad je moj otac shvatio da je bolestan.

Naravno, da mi ga je bilo žao. Ali nisam baš bio siguran da mislim da je ispravno postupio kad je na moja pleća stavio teret svoje tuge. U svakom slučaju ništa nisam mogao da učinim za svog oca. On je živeo u vremenu drugačijem od sadašnjeg, i ja sam morao da živim svoj život. Kad bi se svi ljudi ugušili u pismima umrlih roditelja i predaka, nikad ne bismo uspeli da živimo sopstvene živote.

Osetio sam suze u očima. Misu to bile slatke suze, ako upšte postoji nešto što se može nazvati slatkim suzama, to su bile one kisele i zamrznute suze koje ne teku, već ostaju i peku u uglovima očiju.

Setio sam se svih maminih i mojih odlazaka na groblje i sređivanja očevog groba. Nakon što sam pročitao poslednje odeljke, odlučio sam da više ne učestvujem u tome. CJ svakom slučaju neću nikad sam kročiti na groblje. Nikad.

Nije obavezno tako teško odrasti bez oca. Sve postaje stvarno jezovito tek kad mrtvi otac odjednom počne da ti se obraća iz groba. Najbolje bi možda bilo da je svog sina ostavio na miru. Sam je nagovestio nešto o tome da se vratio kao utvara.

Osetio sam da su mi dlanovi vlažni. Ali ja ću svakako pročitati ostatak pisma koje mi je otac napisao. Možda je bilo dobro što je poslao pismo za budućnost, a možda i nije. Bilo je prerano da se stvaraju konačni stavovi o tome.

Mora da je bio čudan tip, pomislio sam, barem je bio'cuđan kad je imao devetnaest godina te jeseni krajem sedamdesetih, jer sam mislio da je previše značaja pridao tome što je neka devojka stajala u tramvaju za Frogner s velikom kesom pomorandži u rukama. Nije ni tako čudno da momci i devojke upućuju poglede jedni drugima, verujem da to čine još od Adama i Eve.

Zašto nije mogao jednostavno da napiše da se zaljubio u nju? To je mlada dama shvatila sigurno mnogo pre nego što se on bacio na njene pomorandže. A postarao se i da joj jednu ruku obavije oko struka. Možda je stajao u tramvaju s nesvesnom željom da s njom zaigra jedan pravi pomorandžin valcer.

Kad se deca zaljube, oni se ili potuku ili vuku jedno drugo za kosu. Neki i bacaju grudve jedni na druge. Mislio sam da su de- vetnaestogodišnjaci malo veštiji.

Ali, pročitao sam samo početak priče. Možda je postojalo nešto zaista mistično u vezi s tom „devojkom s pomorandžama“. Da nije tako, teško da bi moj otac počinjao priču o njoj. Bio je bolestan, znao je da će možda umreti. Dakle, mora da je ono što je pisao njemu bilo veoma bitno, a možda je to bilo i za mene. Popio sam ostatak koka-kole i čitao dalje.

Da li ću ikad ponovo sresti Devojkicu s pomorandžama? Možda ne. Možda je živela u potpuno drugom gradu u Norveškoj, možda je u Oslu bila samo u kratkoj poseti?

Kad god bih u gradu ugledao tramvaj za Frogner, po novostečenom običaju pogledao bih u sve prozore da ispitam da li je možda Devojka s pomorandžama među putnicima. Mnogo pi/ttj .sam gledao, ali je nikad nisam ugledao. Počeo sam da se u predvečerja

šetam do Firognera, i čim bih u uličnom pejzažu zapazio nešto žuto ili narandžasto, pomislio bih da ću je ponovo sresti. Ali ako su očekivanja bila velika, i razočaranja su bila brojna.

Dani i nedelje su prolazili, i jednog ponedjeljka pre podne navratio sam u jedan kafe u ulici Kari-Johana, tu smo se ponekad okupljali neki od mojih kolega sa studija i ja. Kako sam otvorio vrata i ušao u lokal, naglo sam zastao u ustuknuo pola koraka. Jer, tamo je sedela Devojka s pomorandžama. Nije tu bila ranije, u svakom slučaju ne u isto vreme kad i ja, ali sada je sedela u kafeu sa šoljom čaja i listala neku šarenu knjigu. Kao da ju je neka nevidljiva ruka postavila tamo da iščekuje da navratim i posetim je. Imala je na sebi onu istu iznošenu ve- trovku, i pazi sad, Geprge, u ovo možda nećeš poverovati, ali u krilu je, između svog teia i malog stola, držala ogromnu papirnu kesu do vrha punu sočnih pomorandži.

Presekao sam se. Doživljaj ponovnog viđenja Devojke s po- morandžama, u istoj narandžastoj vetrovci i s potpuno identičnom kesom pomorandži u krilu jednako je nestvaran kao fatamorgana. Od tog trenutka su pomorandže postale sama srž onoga što sam morao da pokušam da otkrijem. Uostalom, kakve su to bile pomorandže? Činilo mi se da pomoran- džina sunca tako sveže svetle da sam poželeo da protrljam oči. Bile su zlatnožute na sasvim drugačiji način od pomorandži koje sam viđao ranije. Čak i s neoljuštenom korom, činilo mi se da mogu da namirišem koliko su sočne. U svakom slu- čaju, to nisu bile obične pomorandže!

Skoro da sam se ušunjao u lokal i seo za sto četiri-pet metara udaljen od njenog. Pre nego što sam odlučio šta ću da uradim, žeieo sam samo da sedim i da je gledam, da uživam u prizoru neobjašnjivog.

Mislio sam da me nije primetila, ali iznenada je podigla pogled s knjige koju je čitala i pogledala me pravo u oči. Tako me je uhvatila na delu, jer je na taj način shvatila da sam tu sedeo jedno vreme i posmatrao je. Toplo se osmehnula, i taj osmeh, George, mogao je da istopi ceo svet, a da ga je ceo svet video, imao bi snage da zaustavi sve ratove i sva neprijateljstva na celoj planeti, u svakom slučaju bi nastupilo dugo primirje.

Više nisam imao izbora, jednostavno sam morao da joj priđem. Lagano sam prešao preko prostorije i seo na slobodnu stolicu za njenim stolom. Nije pomislila da je to čudno,

iako me je nešto u njenom izgledu sprečavalo da budem sasvim siguran da me se seća iz one vožnje tramvajem.

Nekoliko sekundi smo samo sedeli bez ijedne reći.

Kao da nije želela da odmah razgovaramo. Dugo me je gledala u oči, čitav minut sigurno, i ovoga puta nisam sklonio pogled. Primetio sam da joj ženice nemirno šetaju. Kao da njene oči govore: Da li me se sećaš? Ili: Zar me se ne sećaš?

Uskoro je jedno od nas moralo da progovori, ali ja sam bio tako zbunjen da sam samo sedeo i razmišljao o vremenu kad smo, možda, živeli zajedno kao par živahnih veverica u malom šumskom lugu, potpuno sami. Volela je da se skriva od mene, morao sam bez prekida da jurim uz stabla i niz njih i pokušavam da je nađem, i ako bih je ugledao, ona bi samo skočila s grane na kojoj je bila, na drugo drvo. Tako bih ja uvek išao za njom plešući kroz šumu, sve dok mi jednog dana nije palo na pamet da se i sam sakrijem. Tada je ona letela za mnom, sedeo bih ili na vrhu drveta ili dole, u mahovini, iza nekog starog panja i uživao u prizoru kako me nestrpljivo traži, a možda me i traži s trunkom straha da me nikad više neće naći...

Odjednom se desilo nešto bajkovito, ne u orahovoj šumi, onda, u pradavno vreme, već sada i ovde, u kafeu, usred ulice Karl-Johana.

Bio sam spustio levu ruku na sto, a ona je iznenada gurnula svoju desnu ruku u moju. Knjigu je stavila na pomorandže, a levom rukom je i dalje držala veliku kesu, kao da se plašila da ću joj je uzeti ili je gurnuti na pod. Više nisam bio tako stidljiv. Samo sam osećao kako prohladna sila teče preko njenih prstiju u moje. Bio sam ubeđen da poseduje natprirodne moći, a naslućivao sam da su one, na neki način, sigurno povezane s pomorandžama.

Zagonetka, pomislio sam, čudesna zagonetka!

Ubrzo više nisam mogao da sedim s mirom, a da bar jedno od nas ne progovori, i možda je to bila izdaja, možda je to bilo kršenje pravila onoga što je Devojka s pomorandžama predstavljala. I dalje smo gledali jedno drugo u oči, i tada sam rekao: „Ti si veverica!”

Kad sam to izgovorio, nasmešila se lako kao cvet i nežno mi stisnula ruku. Onda me je pustila, kretnjom kraljice ustala od stola s velikom kesom pomorandži u rukama i lakim koracima izašla na ulicu. Dok je odlazila, video sam joj suze u očima.

Zanemoćao sam. Onemio sam. Pre samo nekoliko sekundi Devojka s pomorandžama je sedela preko puta mene i držala me za ruku, činilo mi se da miris pomorandži još uvek lebdi u vazduhu, ali sada je nije bilo. Da nije bilo kese s pomorandžama, možda bi mi mahnula. Ali, obe ruke su joj bile potrebne da bi držala veliku kesu, i mahanju nije bilo mesta. Ali plakala je.

A ja nisam pošao za njom, George. I to bi bilo kršenje pravila. Bio sam samo preplavljen, bio sam iscrpljen, bio sam sit. Doživeo sam nešto divno i zagonetno i od toga sam mogao da živim mesecima. Pomislio sam da ću je zasigurno opet sresti. Ovde su vladale neke moćne ali i nedokučive sile.

Bila je stranac. Došla je iz bajke lepše nego što je naša. Uspela je da ude u našu stvarnost, možda zato što je ovde imala važan zadatak, možda je trebalo da nas spase od onoga što neki nazivaju „sivom svakodnevicom“. Do tada su mi slični misionarski poduhvati bili sasvim strani. Verovao sam da postoji samo jedno bivstvo i jedna stvarnost. Ali, u svakom slučaju su postojale dve vrste ljudi. Postojala je Devojka s pomorandžama, i postojali smo mi ostali.

Ali zašto je imala suze u očima? Zašto je plakala?

Sećam se da sam pomislio da je možda vidovita. Zašto bi inače zaplakala pri pogledu na potpuno nepoznatog muškarca? Ali, možda je „videla“ da će me jednog dana stići zla sudbina. Čudno je pomisliti da je tada nešto takvo uopšte i moglo da mi padne na pamet. lako me mašta lako ponese, bio sam i jesam racionalan čovek.

Na ovom mestu u priči osećam potrebu da kratko rezimiram. Obećavam da se to neće dešavati suviše često.

Pogledi mladog čoveka i jednako čedne mlade žene slučajno su se sreli u tramvaju za Frogner. Više nisu deca, ali još nisu stigli ni da postanu zaista odrasli, i nikad se ranije nisu sreli. Nekoliko minuta kasnije mladi čovek pomisli da će mladoj ženi ispasti ogromna kesa puna sočnih pomorandži. Poseže za njom, a tužna posledica je da sve pomorandže padaju na pod. Mlada žena ga naziva šeprtljom, izlazi iz tramvaja na

sledećoj stanici, pita ga da li može da ponese samo jednu jadnu pomorandžu i mladi čovek smeteno klimne glavom. Prolazi nekoliko nedelja, i oni se ponovo sreću u kafeu. I ovoga puta mlada žena drži veliku papirnu kesu prepunu sočnih pomorandži. Mladi čovek seda za njen sto, i oni čitav minut sede i gledaju se u oči. To može da zvuči kao fraza, ali u toku tih šezdeset sekundi oni jedno drugom gledaju zaista duboko u oči, skoro skroz do dna duše, on njene, ona njegove. Ona stavlja svoju ruku u njegovu, a on kaže da je ona veverica. Onda ona ustaje gracioznim pokretom i klizne iz kafea s punim naručjem voća. Mladi čovek vidi da ona ima suze u očima. Ovo dvoje su, do sada, razmenili samo četiri replike.

Ona: „Šeptljo!" Ona: „Mogu li da ponese jednu pomorandžu?" On: „Izvini, izvini!" I on: „Ti si veverica!"

Ostatak je nemi film. Ostatak je zagonetka.

Možeš li da rešiš tu zagonetku, George? Ja nisam mogao, a možda je to bilo zato što sam bio njen deo.

Sada sam zaista bio ponesen pričom. Dva puta uzastopce mom ocu se prikazala Devojka s pomorandžama s ogromnom kesom pomorandži u rukama. To je bilo mistično. A onda ga je bez i jedne reči uzela za ruku i pogledala ga duboko u oči pre nego što je iznenada ustala i plačući jurnula niz ulicu. Bilo je to čudno ponašanje. Zavređivalo je pažnju.

Ako moj otac nije počeo da viđa prikaze! Možda je Devojka s pomorandžama bila ono što se naziva „plodom uobrazilje". Mnogi ljudi tvrde da su videli morsku zmiju u Loh Nesu, ili, kad smo kod toga, u jezeru Seljurdsvane, i nije sigurno da lažu, ali može biti da su videli plod svoje uobrazilje. Da je moj otac odjednom počeo da izlaže kako je Devojka s pomorandžama jednoga dana iznenada prošla Karl-Johanom na ogromnim saonicama s psećom zapregom, ne bih uopšte sumnjao da je suština priče o Devojci s pomorandžama, u stvari, u tome da je moj otac jedan kratak period svog života počeo da gubi razum. To se dešava i najboljima, i za to postoje lekovi.

Bilo da je Devojka s pomorandžama bila plod uobrazilje, ili ljudsko biće od krvi i mesa, u svakom slučaju bilo je jasno da je moj otac njome bio beskrajno zaokupljen. I kad je dobio priliku da joj nešto kaže, mislim da rečenica „Ti si veverica" nije baš bila

dobro izabrana replika. A nije ni krio da je i sam bio zapanjen što je rekao nešto tako čudno. Zašto je, zaboga, rekao baš to? Ne, oče, tu zagonetku ja ne mogu da rešim.

Ne mislim da znam bolje. Trebalo bi prvi da priznam da nije uvek lako pronaći nešto što bi se reklo devojci na koju si, kako se kaže „bacio oko“.

Već sam napomenuo da sviram klavir. Nisam baš neki vrhunski pijanista ali uspevam da odsviram prvi stav Betovenove Me- sečeve sonate skoro bez greške. Kad sedim sam i sviram prvi stav Mesečeve sonate, ponekad se osećam kao da sedim na Me- secu za velikim koncertnim klavirom i sviram dok Mesec, klavir i ja plovimo oko Zemlje. Zamišljam kako se tonovi koje sviram čuju u celom Sunčevom sistemu, ako ne sve do Plutona, onda u svakom slučaju do Saturna.

Tek sam počeo da vežbam i drugi stav Mesečeve sonate (Allegretto). On je malo teži za savladavanje ali je stvarno super slušati kako ga svira moja nastavnica klavira. Gvek pomislim na male mehaničke lutke koje u nekom tržnom centru skakuću uz stepenice i niz njih!

Od Trećeg stava sam odlučio da odustanem, ne samo zato što je suviše težak, već jednostavno zato što smatram da je bez veze slušati ga. Prvi stav (Adagio sostenuto) je lep, možda malo sumoran, ali poslednji stav (Presto agitati) je direktno preteći. Da putujem svemirskim brodom i spustim se na drugu planetu na kojoj neko jadno stvorenje sedi i besomučno udara Treći stav Mesečeve sonate, poleteo bih dalje odmah po sletanju. Ali da, umesto toga, svira Prvi stav, možda bih tamo ostao nekoliko dana, u svakom slučaju bih se odvažio da pridem momku i raspitam se detaljnije o uslovima na muzičkoj planeti na koju sam došao.

Jednom sam nastavnici rekao da je Betoven imao mnogo i božanskog i đavolskog u sebi. Zinula je u čudu. Rekla je da sam shvatio poentu! Onda mi je ispričala nešto interesantno. Nije sam Betoven nazvao ovu sonatu Mesečeuom sonatom. On ju je nazvao Sonatom u cis molu, Opus 27 broj 2 s dodatkom Sonata quasi una fantasia, a to znači samo „sonata poput fantazije“. Nastavnica klavira je smatrala da ova sonata ima suviše mračnih slutnji da bi se mogla nazvati Mesečeuom sonatom. Rekla je da je mađarski kompozitor Franc List drugi stav nazvao „cvetom između dva ponora“. Ja bih je možda nazvao „zabavnim lutkarskim pozorištem između dve tragedije“.

Dakle, napisao sam da nisam imao problema da razumem kako može biti teško znati šta treba reći devojci na koju si „bacio oko“. A sada ću stvarno da priznam, kad je reč baš o takvim pitanjima, i da mi se nešto slično desilo u muzičkoj školi.

Svakog ponedjeljka imam čas klavira između šest i sedam. O isto vreme jedna devojka ima čas violine, možda je godinu ili dve mlađa od mene, i možda ću priznati da sam na nju baš „bacio oko“. Neretko provodimo zajedno pet ili deset minuta u čekaonici pre početka časova. Skoro da uopšte nismo razgovarali, ali pre nekoliko nedelja me je pitala koliko je sati, i upravo to isto se dogodilo i sledeće nedelje. Tada sam rekao da napolju pljušti i da joj je kutija za violinu mokra. Dalje nismo stigli, moram da priznam. Kako ona ne započinje pravi razgovor sa mnom, ni ja se ne usuđujem da se upustim u neki pravi razgovor s njom. Možda joj ličim na dosadnu vašku. Ali takođe se može pretpostaviti da joj se sviđam i da je samo jednako stidljiva kao i ja. Nemam predstavu gde živi, ali znam da se zove Izabel, video sam to na listi učenika violine.

Počeli smo da dolazimo sve ranije na ove časove. Prošlog ponedjeljka smo sedeli i čekali skoro petnaest minuta. Ali smo samo sedeli zajedno. Nemi kao ostrige. I onda se uputili svako u svoju sobi da sviramo s nastavnicom. Ponekad zamišljam kako ona iznenada ulazi u sobu s klavirom dok ja sedim i sviram Me- sečeuu sonatu, i kako je toliko ponesena da počinje da me prati na violini. To se nikad neće dogoditi, to je plod moje uobrazilje. A taj plod uobrazilje imam možda zato što nikad nisam video njenu violinu. Nikad je nisam ni čuo da svira na njoj. Koliko znam, u kutiji za violinu je mogla da drži i blok-flautu! (I ime joj onda nije Izabel već samo Kari.)

Ono na šta sam možda ciljao jeste da ne znam kako bih rea- govao kad bi me iznenada uhvatila za ruku i pogledala me duboko u oči. Ne znam ni šta bih uradio kad bi počela da plače. Sinulo mi je da sam samo četiri godine mlađi nego što je moj otac bio kad je upoznao Devojkju s pomorandžama. Razumem daje bio u šoku. „Ti si verica!“ rekao je.

Ipak, mislim da te prilično dobro razumem, oče. Samo ti nastavi da pričaš.

Nakon kratkog susreta u kafeu, počela je sistematska faza mog traženja Devojke s pomorandžama, i opet su prošli mnogi dugi dani a da je uopšte nisam video.

Ne moram da te uputim u sva svoja traganja i jalova traženja, George, taj katalog bi u svakom slučaju bio predugačak. Ali, spekulisao sam i analizirao, i jednoga dana pomislio sam: Oba puta kad sam sreo Devojku s pomorandžama, bio je ponedjeljak. Kako se toga nisam setio! Tu su onda bile i po- morandže, jedini stvarni trag koji sam mogao da pratim. Odakle potiču? Pa, imali su pomorandže i u bakalnicama na Frog- neru. Naravno, ali koliko su sočne i dobre - ili jeftine - bile pomorandže? Pomorandže se, pomislio sam, ako je neko stvarno probirljiv, kupuju na velikoj pijaci voća, na primer na pijaci Jungstorge - koja je u ono vreme bila jedina prava pijaca voća i povrća u Oslu - ili barem ako neko tamani po nekoliko kilograma dnevno. Zatim se tramvajem ide do Frognera iz ulice Sturgata, jer nema se baš toliko novca da se bez razmišljanja može uskočiti u taksu. Ali bilo je tu još nečeg: Smeđa papirna kesica! U običnoj bakalnici se po pravilu dobija plastična kesica. A zar se upravo na pijaci Jungstorge sve namirnice ne stavljaju u takve velike smeđe papirne kese poput one kakvu je nosila Devojka s pomorandžama?

To je bila samo jedna od mnogih teorija, ali sam, za svaki slučaj, tri ponedjeljka zaredom navraćao na Jungstorge da kupim malo voća i povrća. Kao studentu, nije mi bilo na odmet da malo popravim ishranu, u poslednje vreme sam razvio lošu naviku da jedem previše viršli sa salatama od račića.

Nema potrebe da sada opisujem vrevu na Jungstorge, Ge- orge, treba samo da činiš isto što i ja. Treba jednostavno da potražiš tajanstvenu devojku u vetrovcu koja stoji ispred tezge i pogađa se o ceni kesice sa deset kilograma pomorandži - ili treba da pokušaš da ugledaš istu mladu damu koja upravo napušta pijacu s teškom kesom u rukama. Sve ostalo možeš da zaboraviš, mislim, sve druge.

Ali, vidiš li je, George?

Bio sam razočaran i prvi i drugi put kad sam bio tamo, ali trećeg ponedjeljka sam ugledao narandžastu priliku dole, u jednom kraju pijace, da, zaista sam ugledao mladu damu u staroj zimskoj vetrovcu, i zar nije baš u tom trenutku stajala ispred jedne od tezgi s voćem, birala i stavljala pomorandže u ogromnu papirnu kesu?

Sunjao sam se preko pijace i ubrzo sam se našao samo nekoliko metara od nje. Dakle, ovde ih je kupila! Kao da sam je uhvatio na delu. Osetio sam da mi kolena klecaju i uplašio sam se da ću pasti.

Devojka s pomorandžama još nije napunila kesu, a razlog za to je bio to što je ona kupovala pomorandže potpuno drugačije od svih drugih kupaca. Samo poslušaj! Stajao sam duže vreme i studirao kako podiže jednu po jednu pomorandžu i procenjuje vrlo detaljno svaki primerak pre nego što pomorandžu stavi u papirnu kesu ili je vrati na veliku gomilu s koje je uzeta. Razumeo sam zašto se nije zadovoljavala da jednostavno ode u obližnju prodavnicu na Frogneru. Za ovu mladu damu je bilo važno da postoji veoma velika ponuda pomorandži i da može do mile volje da bira.

Sličnu probirljivost u izboru pomorandži nikad ranije nisam video, i palo mi je na pamet, i u to sam bio ubeđen, da ova devojka ne kupuje pomorandže samo da bi iz njih iscedila sok. Ali, za šta ih je onda koristila? Imaš li neki predlog, George? Možeš li da pojmiš kako je mogla i po pola minuta da razmišlja ne bi li procenila da li ovu ili onu pomorandžu da stavi u papirnu kesu?

Imao sam samo jedno rešenje: Devojka s pomorandžama je sigurno radila u kuhinji nekog velikog obdaništa, i u tom obdaništu su deca kao prepodnevni obrok dobijala po jednu pomorandžu. Poznata je stvar da većina dece ima vrlo razvijen osećaj za pravdu. Zbog toga je zadatak Devojke s pomorandžama bio da se pobrine da sve pomorandže koje kupuje budu potpuno iste, dakle jednako velike, jednako okrugle i da imaju jednako blistavu narandžastu boju. Osim toga, morala je i da ih izbroji.

Gčinilo mi se da je ova ideja ubedljiva, i uspeo sam čak da osetim i bojazan da u istom obdaništu radi više zgodnih momaka. Ali, George, na odstojanju od nekoliko metara ubrzo sam mogao da konstatujem da se radi o nečem sasvim drugom. Nije bilo teško shvatiti da se Devojka s pomorandžama upinje do krajnjih granica da izabere pomorandže koje su po mogućstvu što različitije jedna od druge, i po veličini, i po obliku i po boji. Osim toga, možeš da zabeležiš mali detalj - na nekim pomorandžama su bili i listovi!

Bilo je olakšanje izbeći razmišljanje o dosadnim zgodnim momcima. Ali je to bilo i sve čemu sam mogao da se radujem. Ona je bila i ostala zagonetka.

I kesa je bila puna, Devojka s pomorandžama je platila prodavcu i uputila se ka ulici Sturgata. Pratio sam je na odstojanju jer sam odlučio da se ne otkrijem dok ponovo ne budem u tramvaju za Frogner. Ali, upravo sam u tom presudnom trenutku pogrešio u svojim pretpostavkama. Ona naime, tog popodneva nije pešačila sve do ulice Sturgata kako bi tamo sela na tramvaj. Malo pre nego što smo stigli tamo, sela je u beli automobil, bila je to tojota, a u automobilu je jedna osoba sedela na vozačevom sedištu, bio je to muškarac.

Smatarao sam da sada ne mogu da dotrčim do nje. Nisam baš imao želju da se pozdravim s čovekom. Uskoro se i automobil pokrenuo, skrenuo iza ugla i nestao.

Ipak, možeš da dobiješ važnu dodatnu informaciju: Dok je Devojka s pomorandžama klizila u kola s ogromnom kesom u rukama, iznenada se okrenula i pogledala me je. Da li je uspela da me prepozna ili ne, ne mogu biti potpuno siguran. Jedino sam bio siguran da je sela u belu tojotu zajedno s muškarcem i gledala me dok je to činila.

A ko je bio taj srećni čovek? Nije mi se pružila mogućnost da konstatujem koliko ima godina. Sto se toga tiče, mogao joj je biti otac, ali je takođe mogao biti... Sad, šta sam ja znao? Da li je bio jedan od onih momaka iz obdaništa? Teško. Ne u beloj tojoti. Ili je on taj prelepi pajac od oca četvromesečne devojčice koja se zove Ranvejg? Ne obavezno, ništa nije govorilo tome u prilog. Jednako je bilo verovatno daje s čovekom u tojoti Devojka s pomorandžama trebalo da pređe preko Grenlanda na skijama. O njemu sam odavno uspeo da stvorim predstavu. U kaskadama slika zamišljao sam porcije pomorandži, sekire za led, skalpel, dodatne skijaške štapove, vreće za spavanje, primus i čorbu. Zamislio sam šator u kome bi živeli, bio je žut, i zaključio sam da ima osam pasa u zaprezi.

Zaista sam mogao da ih zamislim! Nisu smeli ni da pomisle da se mogu sakriti od mene. Kao da sam imao celu filmsku traku u glavi. Neobični par prelazi na skijama kilometrima dug grenlandski led. Ona je lepa i nevina kao snežna kraljica. On to nije, ima kriv nos, kiseo izraz lica i pogled pun sumnjivih namera poput dubokih pukotina u ledu u koje je ona mogla svakog trenutka da upadne. (Da li će joj onda pomoći da izađe iz pukotine? Ili će samo odjuriti dalje sam, i pojesti i njene porcije pomorandži svestan da je više nikada

neće sresti?) Taj čovek poseduje sirovu mušku snagu, primitivnu snagu koja nije plemenita. Upuca polarnog medveda s istom bezbrižnošću s kojom drugi spljeskaju komarca. A kad smo već kod toga, ne treba prenebregnuti činjenicu da bi bio sposoban i da je siluje tamo među blokovima leda, daleko od onoga što se naziva društvena kontrola. Ko ih sada vidi? Ko bi ih tamo držao na oku? Reći ću ti to, George, Samo ja. Mogao sam da zamislim sve jasniju sliku cele ekspedicije. Imao sam potpun pregled nad svom opremom koju su morali da ponesu. Pre kraja tog dana svih osam pasa je dobilo imena, a tokom večeri sam napisao kompletnu listu zaliha koje su morali da ponesu sa sobom, oprema je, sve ukupno, bila teška dve stotine četrdeset kilograma, uključujući i flašicu Šampona i četvrtinu flaše žestokog pića koje bi popili kad stignu do Soirapaluka ili Kvanaga...

Ali, već siedećeg jutra moji nervi su se smirili. Ne ide se na skijama preko Grenlanda u decembru. Ci decembru takve ekspedicije idu na Antarktiku, a onda se pomorandže ne kupuju na pijaci u Oslu, već se slične potrepštine naručuju u Čileu ili Južnoj Africi. Nije čak ni sigurno da se kupuje čak i jedna jedina pomorandža. Onaj ko na skijama ide na Južni pol, u svakom slučaju mora dnevno da unosi toliko kalorija da dodatne doze vitamina nisu baš neophodne. Pored toga, pomorandže su za zalihu hrane suviše teške, i, pre svega, kako neko da pojede zamrznutu pomorandžu s debelim rukavicama za polarne uslove na rukama?

Kao dodatni izvor tečnosti na polarnom putovanju, pomorandže bi sugurno bile presudne koliko i Skotovi konji. Ipak, neophodno je malo tečnosti tu i tamo - ali, nije ti potrebno ništa više od nekoliko kapi benzina i dobar primus. Led i sneg, dakle voda, jedino je čega u ovim krajevima ima u izobilju, a preko osamdeset procenata pomorandže čini upravo voda.

Draga, mala devojkica s pomorandžama, pomislio sam. Ko si? Odakle si? Gde si sada?

Mama je opet bila na vratima. „Kako si, George?“ pitala je. „Dobro“, rekao sam. „Ali sada moraš da prestaneš da me gnjaviš.“

Ćutala je dve sekunde, pa je rekla: „Me dopada mi se što si zaključao vrata.“

Rekao sam: „(i čemu je poenta postojanja ključa u vratima ako se on s vremena na vreme ne koristi. To je nešto što se naziva mirom privatnog života.”

Malo se iznervirala. Ili je možda tačnije reći da je bila uvređena. Rekla je: „Sada si detinjast, George. Nema nikakvog razloga da se zaključavaš zbog nas.”

„Imam petnaest godina, mama. Nisam ja detinjast” Čuo sam njeno duboko disanje, bila je ljuta. A zatim je postalo potpuno tiho.

Naravno, ništa nisam rekao o Devojci s pomorandžama. Imao sam jak osećaj da je ovo što mi je otac poverio o Devojci s pomorandžama bilo nešto što nikad nije ispričao mami. Da jeste, ona bi mogla da mi ispriča o njoj, i tada otac svoje poslednje dane na svetuuie bi morao da koristi za pisanje dugog pisma za mene. Možda je u mladosti doživeo nešto i sada koristi priliku da svoga sina na to upozori, dakle kao muškarac muškarca. (J svakom slučaju, ieleo je da me upita nešto važno.

Najkonkretnije pitanje do sada bilo je kako stoje stvari s teleskopom Habl. Kad bi samo znao koliko o tome imam da mu da kažem!

Najčudnije u vezi s tim seminarskim radom bilo je to što me je profesor naterao da ga pročitam pred odeljenjem. Morao sam da pokažem i slike. Namera je bila dobra, ali već na sledećem odmoru neke od devojaka su počele da me zovu „mali Ajnštajn”. Slučajno su to upravo one devojke koje najradije eksperimentišu sa šminkom za oči i karminima. Verujem da eksperimentišu i s mnogim drugim stvarima.

Nemam ništa protiv šminke za oči i karmina. Ali, mise zapravo nalazimo na jednoj planeti u svemiru. Mislim da je ludo misliti o tome. Suludo je pomisliti da uopšte postoji svemir. Ali, postoje de- vojčice koje od silnog krejona ne mogu da vide tu vasionu. Možda postoje i dečaci koji ne mogu da prebace pogled preko horizonta zbog silnog fudbala. (i svakom slučaju treba preći određeni put od ogledalceta za šminkanje do pravih teleskopsldh ogledala!

Mislim da se to naziva „pramenom perspektive”. Možda se to može nazvati i „a ha-doživljajem ” Nikada nije kasno za aha-doži- vijaj. Ali, mnogi ljudi prožive čitav život a da ne uvide da lebde u praznom prostoru. Suviše toga nas pritiska ovde dole. Dovoljno je razmišljati o tome kako se iz toga izvući.

Naše mesto je na ovoj planeti. Ne želim to da pobijam. Mi smo deo žive prirode na ovoj planeti. Ovde smo od majmuna i gmizavaca naučili kako smo nastali, i nemam nikakvih primedbi na to. (J nekoj drugoj prirodi bi možda sve zajedno bilo mnogo drugačije, ali mi smo ovde. I ponoviću da to ne poričem. Samo smatram da to ne treba da nas spreči da se potrudimo i pogledamo malo dalje od vrha svoga nosa.

„Tele-skop" otprilike znači virnuti u nešto što je daleko. Ali da li zaista ova priča o „devojci s pomorandžama" ima bilo kakve veze sa svemirskim teleskopom?

Cilj postavljanja teleskopa u svemir nije naravno bio prići zvezdama i planetarna koje bi se videle teleskopom. To bi bilo otprilike jednako glupo kao popeti se na prste da bi se bolje videli krateri na Mesecu. Cela poenta svemirskog teleskopa jeste proučavanje svemira iz tačke van Zemljine atmosfere.

Mnogi ljudi veruju da zvezde na nebu trepere, ali one to zapravo ne čine. To samo nestabilna atmosfera stvara takav utisak, kao što nemirna površina vode može da stvori utisak da se kamenje u nekom jezeru pomera i kreće. Ili obrnuto: sa dna bazena za kupanje nije uvek lako videti šta se pomera gore kod ivice bazena.

Na Zemlji ne postoji teleskop koji nam može dati zaista oštre slike svemira. To može samo Hubble Space Telescope. Zbog toga nam on može reći mnogo više o onome što jeste tamo daleko od teleskopa na Zemlji

Mnogi ljudi su tako kratkovidni da ne mogu da razlikuju konja od krave, ili, kad smo već kod toga, nilskog konja i zebru. Takvim ljudima su potrebne naočare kako bi bolje videli.

Napisao sam da je otkrivena ozbiljna greška u uglačanosti glavnog ogledala teleskopa Habi i da je posada Endevera uklonila tu grešku decembra 1993. Ali oni zapravo nisu ništa uradili sa samim ogledalom. Samo su mu stavili naočare. Ove naočare su se sastojale od deset malih ogledala i nazvane su COSTAR, ili Corrective Optics Space Telescope Axial Replacement

Ali, još uvek nisam mogao da razumem kako svemirski teleskop može da ima veze s nekom „devojkom s pomorandžama". Sada to razumem, dakle u „vreme pisanja", i to samo zato što sam odavno pročitao celo dugačko pismo koje mi je otac napisao nekoliko ftedelja pre svoje smrti. Zapravo, pročitao sam ga četiri puta, ali naravno, neću ništa odati novim čitaocima.

Samo ti pričaj, oče! Pričaj svima onima koji ovu knjigu čitaju sada.

Sledeći put sam Devojkę s pomorandžama video na Badnje večę, da baš na Badnje večę. I ovoga puta sam zaista s njom popričao. Pa sad, razmenili smo u svakom slučaju nekoliko reči.

CJ to vreme sam živeo u malom stanu u ulici Adamstuen, s jednim kolegom sa studija, zvao se Gunar. Ali, Badnje večę je trebalo da proslavim kod kuće u ulici Humlevejen s porodicom. To su bili samo majka, otac i moj brat, dakle stric Ej- nar. Ejnar je četiri godine mlađi od mene i te zime je išao u poslednji razred osnovne škole. To je bilo mnogo godina pre nego što su se tvoji baka i deka preselili u Tensberg.

Skoro da sam prestao da se nadam ponovnom susretu s Devojkę s pomorandžama. Pored toga, bio sam u velikoj nedoumici ko je mogao biti onaj momak u beloj tojoti. Onda mi je iznenada palo na pamet da bih makar jednom mogao da navratim na božićnu službu pre nego što odem kući u ulicu Humlevejen. Još uvek sam bio tako opijen tajanstvenom ženom da sam imao osećaj da bi i ona mogla da ode na božićnu službu pre nego što sedne za sto s onima s kojima će proslaviti Božić. (Ko je to bio? Da, ko su oni bili?) Zaključio sam da je najverovatnije da ću je sresti u katedrali, ili je to najmanje neverovatno, da budem precizniji.

Sada moram, sigurnosti radi, da kažem da ništa od ovoga što pričam o Devojkę s pomorandžama nije izmišljeno samo zbog priče. Utvare ne lažu, George, one time ne mogu ništa dobiti. Ali, s druge strane, ni ne pričam ti sve. Ko je ikada pokušao nešto tako beskorisno?

Nema potrebe da razglabam o svim neuspelim pokušajima da ponovo sretnem Devojkę s pomorandžama. Danima i nedeljama sam pretraživao čitav Frogner, ali o tome neću pričati. Kad bih to učinio, ovo bi postala suviše duga i opširna priča. Najmanje četiri puta nedeljno išao sam u duge šetnje po parku Frogner, i neretko se dešavalo da mi se učini da sam je ugledao, ili na velikom mostu, ispred kafea Park, ili gore, kod Monolita, ali nikad to ne bi bila zaista ona. Uspeo sam čak i da svrha mojih odlazaka u bioskop bude samo nada da ću potpuno slučajno tamo nabasati na nju. Nisam morao čak ni da odgledam čitav film. Kad su se završile reklame, a Devojkę s pomorandžama se nije pojavila, dešavalo se da samo izađem i možda kupim kartu za drugi bioskop.

Postao sam majstor u zapažanju filmova za koje sam verovao da bi joj se svi- deli, jedan od njih se zvao Prekretnica, a drugi je bio švajcarski film Pletilja čipki. Ali takve epizode dakle, neću kititi.

Postoji samo jedna crvena nit u ovoj priči, George, a to su oni slučajevi kad sam zaista sreo zagonetnu Devojku s pomorandžama. Nema smisla nabrajati sve slučajeve kad je nisam sreo. Slično tome, nema smisla ni praviti priče o svim loto- -listićima koji ne dobiju velike dobitke. Da li si ikad čuo takvu priču? Kad si poslednji put pročitao u dnevnim novinama ili časopisu priču o čoveku koji nikad nije postao milioner na lo- tou? Upravo je isti slučaj i s ovom pričom. Pripovetka o Devoj- ci s pomorandžama je kao priča o ogromnoj lutriji u kojoj su vidljivi samo dobitni lozovi. Pomisli samo na sve loto-listiće koji se ispune u jednoj nedelji. Pokušaj da ih zamisliš u velikoj prostoriji, možda ti je potrebna cela fiskulturna sala. I onda elegantnom magijom svi listići s dobitkom manjim od jednog miliona, nestaju. I ne ostaje mnogo listića u velikoj fiskulturnoj sali, George. I samo o njima čitamo u novinama!

Dakle, sada smo ušli u trag Devojci s pomorandžama, za nju smo se zalepili, samo o njoj je ova priča. Sve ostalo ovoga puta možemo da zaboravimo. Precrtavamo sve ostale ljude u gradu. Stavljamo jednu jedinu veliku zgradu oko ostalih žena. Tako lako.

Nisam je video pre ulaska u katedralu, ali onda sam je iznenada otkrio dok je orguljaš svirao Bahou preludijun. Ledio sam se, bilo mi je vruće.

Devojka s pomorandžama je sedela na drugoj strani središnjeg prolaza - nije to mogao biti niko drugi do ona, ijednom, u toku službe, okrenula se i bacila pogled gore prema horu koji je pevao Božični psalam. Tog dana nije na sebi imala onu narandžastu zimsku vetrovku, i nije sedela s velikom kesom pomorandži u krilu. Znaš, bio je Božić. Na sebi je imala crni kaput, i sva kosa joj je na potiljku bila skupljena velikom šna- lom - izgledalo je kao da je od srebra, da, od najčistijeg srebra iz bajki. Možda je tu šnalu iskovao jedan od sedam patuljaka koji je Snežani stalno spasavao život ali, s kim je ona bila? S njene desne strane je sedeo jedan čovek, ali nijednom tokom službe nisu se nagnuli jedno prema drugom. Naprotiv, na samom kraju službe sam video da se čovek koji je Devojci s pomorandžama sedeo s desne strane nagnuo ka drugoj ženi koja je njemu sedela zdesna i nešto joj šapnuo na uvo. loga se sećam kao lepog pokreta.

Čovek, naravno, može da se okrene i nadesno i nalevo, na njemu je da odluči, i taj čovek nije bio izuzetak, ali on se, dakle, okrenuo nadesno, možda se može reći u pravom smjeru. Imao sam osećaj da ja upravljam time u kom će se on smeru okrenuti.

Desno od Devojke s pomorandžama sedela je jedna stara, punija dama, i ništa nije ukazivalo na to da se ona i Devojka s pomorandžama poznaju. Naravno, možda su se nekad srele na pijaci Jungstorge, jer ta stara dama je neodoljivo podsećala na prodavačicu s pijace, i možda su njih dve stvorile prijatnu tradiciju da zajedno odlaze na Božićnu službu. Zašto da ne, George? Zašto ne bi! Devojka s pomorandžama je bila najbolji kupac žene s pijace, u svakom slučaju najbolji kupac pomorandži. Zbog toga je, naravno, dobijala popust koji joj je pripadao. Sedam kruna za marokanske pomorandže, vrlo povoljno, ali Devojka s pomorandžama ih je dobijala za 6,50 - i pored toga bilo joj je dozvoljeno da potroši skoro pola sata na punjenje kese bogatim izborom različitih primeraka.

Nisam čuo šta je sveštenik govorio, ali verovatno je govorio o Mariji, Josifu i malom Isusu, taman posla da nije tako. Obraćao se deci, to mi se svidelo, to je bio njihov dan. Samo sam čekao da se služba završi. Onda se postludijum utišao, pastva je ustala s klupa i morao sam da se pobrinem da Devojka s pomorandžama obavezno iz crkve izađe pre mene. Prošla je pored moje klupe. Malo je zabacila glavu, nisam znao da li me je primetila. Ali, bila je sama. Bila je još lepša nego što sam je zapamtio. Kao da se sva blistavost Božića skupila u jednoj ženi.

Ha! Samo sam ja znao da je ova mlada dama bila prava pravcata Devojka s pomorandžama, koja je, pored toga, bila prepuna privlačnih tajni. Znao sam da potiče iz neke druge bajke s potpuno drugačijim pravilima od onih koja su ovde važila. Znao sam da je bila špijun u našoj stvarnosti. Ali tada je bila u katedrali kao jedna od nas i radovala se zajedno s nama što je naš Spasitelj rođen. Nije to loše, smatrao sam da je to velikodušno.

Pratio sam je u stopu. Ispred crkve su neki ljudi zastali i čestitali jedni drugima Božić, ali ja sam pogled prikovao na čarobnu šnalu na potiljku Devojke s pomorandžama. (i čelom svetu postoji samo jedna Devojka s pomorandžama, i to zato što se samo ona ušunjala ovamo iz druge stvarnosti. Išla je u pravcu ulice Grensen, pratio sam je na

nekoliko metara razdaljine. Počeo je da pada sneg, zaleđene pahulje su plesale u vazduhu. Video sam to samo zato što su se vlažne pahulje spuštale na tamnu kosu Devojke s pomorandžama. Pokvasi- će joj se kosa, pomislio sam, kad bih samo imao kišobran, ili bar novine da joj natkrijem glavu.

Ovo je ludost, uviđam to, dakle, toliko sposobnosti za sop- stvenu procenu imam. Ali, bilo je Badnje večer. Ako je vreme čuda i prošlo, ipak u svakom slučaju imamo jedan magičan dan kad sve može da se dogodi. Sve. Anđeli se krišom spuštaju na zemlju, a devojke s pomorandžama šetaju ulicama kao da to nije ništa.

Presreo sam je malo pre ulice Evre Šlotsgate. Prošao sam na jedan korak pored nje, okrenuo se i rekao veselo: „Srećan Božić!”

Očigledno je bila iznenađena, ili se pravila da je iznenađena, to se nikad ne zna. Ovlaš se nasmejala. Mije izgledala kao špijun. Izgledala je kao devojka s kojom bih da se, po svaku cenu, bolje upoznam. Rekla je: „Srećan Božić!”

Sada se stvarno osmehivala. Nastavili smo da hodamo. Nisam mislio da joj smeta što sam nastavio da hodam pored nje. Nisam bio siguran, ali mislio sam da joj to prija. Video sam konture dve pomorandže koje je sakrila s unutrašnje strane kaputa. Bile su potpuno jednake veličine i jednako oble. Zbog njih sam postao nervozan. Zbog njih sam se postideo. Postao sam previše osetljiv na oble forme.

Osetio sam da moram još nešto da kažem, u suprotnom sam morao jednostavno da je napustim i pravim se da kasnim. Ali nikad nisam imao više vremena. Nalazio sam se na izvoru vremena, nasukao sam se na sjevremeni cilj i smisao: Setim se stiha danskog pesnika Pita Heina: Onaj ko nikad ne živi sad, ne živi nikad. Šta ti radiš?

Ziveo sam sada, i bilo je krajnje vreme, jer nikad ranije nisam živeo. Nešto u meni je klicalo. Rekao sam bez razmišljanja: „Dakle, ne ideš na Grenland?”

Bilo je to glupo rečeno. Pogledala me je ispod oka. „Ne živim na Grenlandu”, rekla je.

Tada sam se setio da se jedan deo Osla zove Grenland. Bilo mije užasno neprijatno, ali najsigurnije je bilo da pratim trag na kome sam bio. Rekao sam: „Mislio sam na Grenlandski led. Sa osam pasa u zaprezi i deset kilograma pomoranda.”

Da li se nasmejala ili nije?

Tek u tom trenutku mi je sinulo da me se možda ne seća iz onog tramvaja za Frogner. Bilo je to razočaranje, kao da sam izgubio tlo pod nogama, ali je istovremeno bilo i olakšanje. Ipak je prošlo nekoliko meseci otkako sam prevrnuo veliku kesu s pomorandžama, nikad se nismo sreli pre toga, i ceo događaj je trajao svega nekoliko sekundi.

Ali, sigurno me se sećala iz kafea u ulici Karl-Johana. Ili je možda stalno sedela po kafićima i nepoznate muškarce držala za ruku? Pomisao na to bila je neprijatna. Zbog nje mi je postala sumnjiva. Čak i prava devojka s pomorandžama mora dobro da pripazi da ne rasipa oko sebe suviše svoje čari.

„Pomorandže?“ ponovila je, i tada se osmehivala skoro južnom toplinom, kao vetar široko iz Sahare.

„Upravo“, rekao sam, „dovoljno za skijanje preko Grenlanda udvoje.“

Just&i Gonkr

Zastala je. Nisam znao da U Ždi da nastavi razgovor. Ni- sam znao da li Je pomislila da želim da je pozovem u neizve- snost skijanja preko Grenlanda. Ali, onda je opet podigla pogled ka meni, tamne od su netremice gledale moje, i upitala me: „To si ti, zar ne?“

Klimnuo sam glavom, iako nisam mogao da budem potpuno siguran Sta me je zapravo pitala, bilo je nemoguće da sam je jedino ja sreo s naručjem punim pomorandži. Ali, onda je dodala - kao da samu sebe na nešto podseća: „Ti si naieteo na mene u tramvaju za Frogner, zar ne?“

Klimnuo sam glavom.

„Stvarno si bio šeprtlja.“

Rekao sam: „A sada bi šeprtlja rado nadoknadio sve po- morandže koje si izgubila.“

Nasmejala se od srca, kao da je to poslednje što bi joj palo na pamet. Nakrivila je glavu i rekla: „Ma, zaboravi. Bio si tako sladak.“

Izvini što se opet prekidam, George, ali opet moram da te zamolim da mi pomogneš da rešim zagonetku. Jer, i sam vidiš da ovde nešto nije štimalo. Devojka s pomorandžama je gledala izazivajući već za vreme one nesrećne vožnje tramvajem, skoro osvajački. Kao da je izabrala mene između svih ostalih ljudi u prepunom tramvaju,

ili jednostavno, između svih ljudi na svetu. Samo nedelju dana kasnije dozvolila mi je da sednem za njen sto u kafeu. Čitav minut je sedela i gledala me u oči pre nego što je svoju ruku stavila u moju. U toj ruci je ključao čarobni napitak divnih osećanja. I srećemo se opet nekoliko minuta pre oglašavanja božićnih zvona. Ali, ona se mene nije sećala?

Ne treba zaboraviti da je dolazila iz bajke drugačije od naše, dakle iz bajke u kojoj važe sasvim drugačija pravila od ovih ovde. Jer, postojale su dve paralelne stvarnosti, jedna je bila ona sa Suncem i Mesecom, a druga je bila nepojmljiva bajka ka kojoj je Devojka spomorandijama iznenada počela da otvara vrata. A ipak, George, postojale su samo dve mogućnosti: Sigurno me se sećala veoma dobro iz obe epizode, i možda i s pijace Jungstorge, ali se pravila kao da me ne prepoznaje, samo se pretvarala da je zaboravila, lo je bila jedna mogućnost Druga je zabrinjavala u većoj meri. Samo poslušaj: Jadna devojka nije bila sasvim zdrava, nije bila baš čitava, kako se kaže. Ili je bar imala ozbiljne probleme s pamćenjem. Možda nije bila u stanju da se seti ma čega od jednog do drugog trenutka, a to je možda problem svih veverica. Veverica jednostavno postoji na ovom svetu, čas ovde, čas tamo. Jer „Onaj ko nikad ne živi sad, ne živi nikad, šta ti radiš?“ Ci ovoj neobuzdanoj životnoj igri nema mesta sećanju i razmišljanju, i sama je po sebi dovoljno užurbana. Takva su bila pravila u bajci iz koje je poticala Devojka s pomorandžama. Uostalom, tada sam bajci smislio ime: Zvala se Uđt-u-moj-san.

Ali, s druge strane, George, od tada sam morao da se suočavam sa slikom koju je ona možda imala o meni. I ja sam sedeo i držao nju za ruku i gledao joj duboko u oči. Ali, šta radim kad se ponovo sretnemo posle Božićne službe u katedrali. Kažem: „Srećan Božić“, što ima smisla, ali ne kažem: „Hvala za prošli put.“ Ne, pitam je da nije na putu za Grenland! Dakle, ostrvo Grenland, da se zna, sa osam pasa u zaprezi i deset kilograma pomorandži. Šta li je samo pomislila o meni? Možda je mislila da sam dvostruka ličnost

Bilo kako bilo, govorili smo jedno mimo drugog. Igrali smo zapetljanu igru s loptom, prebogatu pravilima. Pucali smo i pucali ali nijedna od lopti nije ulazila u gol.

I tada, George, tada je iznenada naišao slobodan taksu i skrenuo iz ulice Akergata. Devojka s pomorandžama je ispružila desnu ruku, kola su se zaustavila i ona je potrčala ka njima...

Setio sam se Pepeljuge koja je morala da požuri kući s dvorskog bala pre nego što je otkucalo dvanaest, inače bi magija nestala. Pomislio sam na princa koji je sam stajao na balkonu dvorca - ostavljen. Ostavljen.

Ali, trebalo je da razumem da je ovo moglo da se dogodi. Devojka s pomorandžama je, naravno, morala da stigne kući pre nego što pozvone božićna zvona. Jer, takva su bila pravila. Devojke s pomorandžama ne šetaju ulicama dugo nakon što se oglasi Božić. Koja bi inače bila svrha zvonjave zvona? Zar crkvena zvona ne treba da spreče devojke s pomorandžama da zarobe mladiće u svoja brda? Bilo je petnaest do pet i uskoro ću stajati sam na kraju ulice Evre Šlotsgate, na mestu koje je i Bog zaboravio.

Brzo sam razmišljao. Imao sam samo sekund vremena da učinim ili kažem nešto tako upečatljivo da me se Devojka s pomorandžama zauvek seća.

Mogao sam da je pitam gde živi. Mogao sam da pitam idemo li istim putem. Ili sam mogao da požurim i izbrojim stotinu kruna za onih deset kilograma pomorandži, uključujući i trideset kruna za duševni bol. Nisam mogao da znam da li je dobila popust. Da bih zadovoljio sopstvenu znatiželju, mogao sam barem da je upitam zašto je stalno gomilala tolike količine pomorandži. Gomilanje hrane i nije bilo naročito originalno. Ali, zašto baš pomorandže? Zašto ne jabuke ili banane?

Ci toku te jedne sekunde uspeo sam još jednom da pomislim na hodanje na skijama preko Grenlanda, veliku porodicu na Frogneru, zabavu povodom kraja semestra s obilnim količinama fromaža od pomorandži - i na malo odojče, dakle, na malu Ranvejg, koja je u tom trenutku ležala u naručju tate - mišićavog momka koji je pre samo nekoliko nedelja diplomirao na Institutu za ekonomiju preduzeća, a pored toga je pre samo mesec dana izabran za predsednika momačkog kluba „Dobar i Lep“. Mislim da ovoga puta nisam bio u stanju da ponovo posetim bučno obdanište. Sva ta deca su me učinila nervoznim.

Ali, nisam uspevao da pronađem prave reči, George, suviše ih je da bih mogao brzo da izaberem. Zato sam, dok je ulazila u automobil, viknuo samo: „Mislim da te volim!“

Bilo je to tačno, ali zažalio sam istog trenutka kad sam to rekao.

Taksi je krenuo. Devojka s pomorandžama, međutim, ipak nije ušla u njega. Predomisli se. Lagano se ponovo popela na trotoar, graciozno se podigla, sopstvenom

težinom i voljom, stavila svoju ruku u moju - kao da poslednjih pet godina ništa drugo nismo radili nego se držali za ruke — i klimnula glavom u znak da nastavimo da hodamo. Ali, podigla je pogled ka meni i rekla: „Ako opet naiđe taksu, možda ću morati s njim. Nešto me čeka.”

Da, da, bili su to grdosija od muža i ljupko detence, pomislio sam. Ili su to bili mama i tata, otac je uostalom, bio sve- štenik - i možda je baš on služio na bogoslužju s kojeg smo išli - tri sestre i dva brata, tada je u tom stanu živelo i malo štene najmlađi brat im je dosađivao sve dok se nije izborio za njega, dakle onaj brat koji se zove Peter. Ili je to bio žilavi i ćudljivi putnik na Grenland sa uredno spakovanim rukavicama za polarne uslove, skijaškim odelima, krpjama, mazivom za skije i eskimsko-danskim, dansko-eskimskim rečnikom pod božičnom jelkom. Devojka s pomorandžama te večeri, naravno, nije išla na nekakvu zabavu povodom kraja semestra. Te večeri je bila oslobođena rada u obdaništu.

„A uskoro će se oglasiti božična zvona”, kažem. „Zar ne? Ti ne smeš da ostaneš u gradu nakon što se oglasi Božić.”

Nije mi odgovorila na to, samo mi je jako i nežno stisnula ruku - kao da smo u bestežinskom stanju zajedno lebdeli svemirom, kao da smo se siti napili intergalaktičkog mleka i imali ceo kosmos samo za sebe.

Prošli smo pored Istorijškog muzeja i stigli do parka Slots- parken. Znao sam da u svakom trenutku može da naiđe novi taksu. Znao sam da će crkvena zvona uskoro oglasiti poziv na božičnu proslavu.

Zastao sam i stao pred nju. Lagano sam je gladio po vlažnoj kosi i ostavio sam ruku da miruje kod srebrne šnale na potiljku. Bila je ledeno hladna, ali ipak mije grejala čitavo telo. Zamisli, držao sam je!

Onda sam je upitao: „Kad možemo da se vidimo idući put?”

Stajala je i zurila u asfalt pre nego što me je brzo pogledala. Njene ženice su igrale nemirnu igru, mislio sam da joj usne podrhtavaju. I onda mi je rekla zagonetku o kojoj ću kasnije mnogo razmišljati. Rekla je: „Koliko dugo možeš da čekaš?”

Sta je trebalo da odgovorim na to pitanje, George? Možda je to bila klopka. Da sam odgovorio dva ili tri dana, pokazao bih se odveć nestrpljivim. A da sam odgovorio „čitav

život", samo bi pomislila ili da mi se ne sviđa dovoljno, ili, jednostavno, da nisam iskren. Dakle, morao sam da smislim nešto između.

Rekao sam: „Mogu da čekam dok srce ne počne da krvari od tuge.“

Nasmešila se nesigurno. Prešla je prstom preko mojih usana. Onda je rekla: „Koliko je to?“

Predao sam se i odmahnuo glavom, odabrao sam da kažem baš onako kako je bilo: „Možda samo pet minuta“, rekao sam.

Očigledno joj je bilo drago zbog toga što sam rekao, ali je odgovorila šapatom: „Bilo bi lepo ako bi mogao da sačekaš malo duže...“

Sada sam ja morao da zamolim za odgovor. Rekao sam: „Koliko dugo?“

„Trebalo da se stripiš i da me sačekaš pola godine“, rekla je. „Ako uspeš da sačekaš toliko, možemo se opet videti.“

Mislim da sam uzdahnuo: „Zašto toliko dugo?“

Lice Devojke s pomorandžama dobilo je strog izgled. Kao da je morala da bude čvrsta. Rekla je: „Jer upravo toliko moraš da čekaš.“

Videla je kako me je preplavilo razočaranje. Možda je zbog toga dodala: „Ali, ako to uspeš, možemo da budemo zajedno baš svakog dana narednih pola godine.“

Tada su počela da zvone crkvena zvona, i tek u tom trenutku sam sklonio ruku s vlažne kose i srebrne šnale. (J istom trenutku, ulicom Vergelandsvejen naišao je slobodan taksi. To je moralo da se desi.

Pogledala me je molećivo u oči, kao da me moli za oprostaj, moli me da iskoristim sve svoje sposobnosti i sav razum. Opet su joj oči zasuzile: „Pa onda, srećan Božić, Jan-Cllavel“ promrmljala je. Onda je istrčala na put i zaustavila taksi, sela u njega i mahnula mi veselo. Ali, vazduh je bio ispunjen sudbinom. Nije se okrenula da me vidi pošto je automobil ubrzao i uskoro nestao. Mislim da je plakala.

Bio sam preplavljen, George. Bio sam u šoku. Dobio sam milion na lotou, ali to je trajalo samo nekoliko minuta i onda je oglašeno da je postojala greška na listiću i da dobitak ipak ne može biti isplaćen, barem ne odmah.

Ko je bila nadzemaljska Devojka s pomorandžama? To pitanje sam sebi postavio već mnogo puta. Ali sada se pojavilo i drugo pitanje. Kako je znala moje ime?

I dalje su zvonila zvona, i s katedrale i s drugih crkava u centru, pozivala su na proslavu Božića. Niko drugi se nije mogao videti na ulicama, i možda sam zbog toga nekoliko puta viknuo isto pitanje u decembarski vazduh, glasno, skoro kao da sam ga otpevao: Zašto mora da prođe pola godine pre nego što poželi ponovo da me vidi?

Dakle, imao sam priliku da mnogo razmišljam o tom pitanju. I kasnije, kako su dani prolazili, nisu mi nedostajali mogući odgovori, samo nisam znao za koji će se odgovor ispostaviti da je onaj pravi. Nisam imao ništa drugo sem nekoliko znakova, ali već tada sam, dakle, bio vešt u tumačenju simptoma, ili u postavljanju dijagnoze. Možda sam malo preterao u svom poletu. Tako je nastalo previše paralelnih teorija.

Možda je Devojka s pomorandžama zaista bila teško bolesna, i možda joj je zbog toga neko prepisao strogu dijetu s pomorandžama. Možda je u narednih pola godine trebalo da se podvrgne neprijatnom lečenju u Americi ili Svajcarskoj, jer ovde niko nije mogao da učini nešto više za nju. Ci svakom slučaju su joj oči stalno bile suzne, baš svaki put kad bi se otrgla od mene. Ali, takođe je nagovestila da bismo mogli da se viđamo celu drugu polovinu iduće godine, dakle od jula do decembra. Prvo je trebalo da pola godine čekam Devojku s pomorandžama, a onda bih bio s njom svakoga dana u narednom periodu. Ova pomisao me je ohrabrila. To u stvari i nije bio loš dogovor, i, tako gledano, nisam imao na šta da se žalim. To je naime značilo da ćemo se viđati svakog drugog dana u narednoj godini. Osim toga, zar ne bi bilo beskrajno gore da se prvo viđamo svaki dan pola godine a onda da se nikad više ne vidimo?

Tek sam počeo da studiram medicinu, a bilo je poznato da se kod studenata medicine često razvija izvesna hipohondrija, i u vezi s njima samima i u vezi s drugima, dakle, usled žarke želje da tumače znake, usled njihove skoro detektivske sklonosti za postavljanje dijagnoza. Isto tako, nije bilo neuobičajeno ni da studenti teologije počnu da sumnjaju u svoju veru, ili da studenti prava postaju kritični u odnosu na zakone i pravo u zemlji. Zato sam, kao izraz stroge samodiscipline, pokušao da odagnam pomisao da je Devojka s pomorandžama teško bolesna i da treba da se podvrgne neprijatnom lečenju u ino- stranstvu. Bilo je i suviše drugih tragova koje je trebalo pratiti.

Ako je Devojka s pomorandžama bila tako teško bolesna, ili ne baš čitava, onda, na primer, nije postojalo valjano objašnjenje kako to da zna moje ime. A bilo je tu i još nešto:

Zašto bi briznula u plač skoro svaki put kad bi me videla? Šta ju je to kod mene činilo tako neizrecivo tužnom?

Sad bih mogao neometano da se upustim u poveravanje svih misli koje sam ispredao tokom dugih dana božićnih praznika koji su usledili. Mogao bih, na primer, da izvestim o svemu što sam izmislio u vezi s velikom porodicom na Frogneru. Ili bih mogao da se prepustim nabrajanju svih odgovora koje sam smislio na pitanje zašto ne mogu ponovo da sretnem Devojkicu s pomorandžama pre nego što prođe pola godine. Jedan od odgovora, tipičan za svoju vrstu, bio je da je Devojkica s pomorandžama jednostavno i suviše dobra za ovaj svet. Zbog toga je i putovala u punoj tajnosti u Afriku kako bi prokrijum- čarila hranu i lekove za najsiromašnije na ovom velikom kontinentu, naročito tamo gde su harale malarija i druge užasne bolesti. Ipak, takav odgovor ne bi rešio zagonetku u vezi sa svim onim pomorandžama. Uostalom, zašto da ne? Možda je htela da ih ponese sa sobom u Afriku. Kako se toga nisam setio? Može se desiti da je svu svoju ušteđevinu uložila u iznajmljivanje celog aviona tipa „herkules“.

Ali, George, već smo obećali jedan drugome da samo treba da pratimo prave tragove Devojkice s pomorandžama. Ako bih ti poverio sve misli i fantazije koje sam s vremenom ispreo o njoj, morao bih da sedim pred kompjuterom čitavu godinu, a toliko vremena nemam. Jednostavno je tako, iako mi je veoma bolno da na to mislim.

Ali, zašto da razmatramo fantazije? Sem što me je Devojkica s pomorandžama nekoliko puta pogledala u oči, dva puta me držala za ruku i jedanput mi prešla prstom preko usta, jedino na šta sam mogao da se oslonim bilo je ono malo reči koje smo razmenili. Dakle, bilo je važno navesti tačno šta smo rekli. Napravio sam takvu listu replika, i pokušao sam da dobro mučnem glavom ne bih li je rastumačio.

Kako stoje stvari s tobom. George? Možeš li: 1) da rastumačiš zašto je devojkica kupovala toliko pomorandži; 2) da mi kažeš zašto mi je pogledala duboko u oči i uhvatila me za ruku u onom kafeu, a da pri tom ni reč nije rekla; 3) da mi odgovoriš zašto je proučavala baš svaku pomorandžu koju je kupovala na pijaci Jungstorge, i zašto je možda pokušavala da iz- begne da dve budu potpuno iste; 4) da otkriješ neke nagoveštaje razloga što nismo mogli da se vidimo pre nego što prođe pola godine; i, možeš li 5) da rešiš najveću od svih zagonetki, dakle, kako je znala moje ime.

Ako uspeš da rešiš ovaj rebus, verovatno ćeš biti na dobrom putu da odgovoriš na najvažnije od svih pitanja: Ko je bila Devojka s pomorandžama? Da li je bila jedna od nas? Ili je došla iz potpuno druge stvarnosti, možda iz nekog drugog sveta kome je morala da se vrati na pola godine pre nego što ponovo dođe ovamo i nastani se među nama.

Nisam uspeo da protumačim znake, George. Nisam uspeo da postavim neku dijagnozu.

Nedugo pošto je Devojka s pomorandžama otišla ulicom Vergelandsgate, naišao je novi taksij, i njega sam zaustavio. Otišao sam kući, u ulicu Humlevejn i proslavio Božić sa svojom porodicom.

Ejnar je te zime imao samo jednu strast, a to je bila vožnja slaloma niz padinu Trivansklejva. Kupio sam mu neke opasne skijaške rukavice i radovao sam se trenutku kad će ih otpakovati posle božićnog ručka. Pored toga, kupio sam i kutiju luksuzne hrane za njegovu mačku. Majka će konačno dobiti zbirku pesama, na finskom švedskom, koju je napisala Merta Tikanen i koja se zvala: Ljubavna priča stoleća. Ocu sam kupio roman pod nazivom Mrtva trka norveškog mladog autora Erlinga Jelsvika. Nedavno sam i sam pročitao taj roman i računao sam da bi se možda dopao mom ocu. Ali, bilo je tu još nešto; u to sam vreme, naime, i sam gajio snove da ću jednoga dana i ja nešto napisati. Možda sam zbog toga smatrao da je naročito uzbudljivo pokloniti ocu knjigu jednog početnika.

(i to sam vreme obično spavao u maloj sobi iza dnevne. Danas je to tvoja soba, barem u vreme dok ovo pišem. Kad je u pitanju vreme čitanje, naravno da ne znam ništa o tome.

Neću pričati o proslavi Božića te godine dakle, u skladu s uputstvima koje smo dali za ovu priču. Samo ću ti priznati da nisam oka sklopio noć pred Božić.

Stigao sam tek do polovine dugačkog pisma mog oca, ali sada sam morao u toalet. Bila je to moja sopstvena greška. To se, naravno, zbilo zbog sve one koka-kole koju sam popio.

Do đavola! pomislio sam. Bio sam primoran da prođem kroz dnevnu sobu, predsoblje i ulaz, praćen radoznalim pogledima sa svih strana. Mislim da je to ono što se naziva „hod po trnju". Ali, nisam imao izbora.

Otključao sam vrata, ostavio papire na krevetu i opet zaključao vrata za sobom. Ključ sam stavio u džep.

Sve četvoro su se odjednom tu stvorili. Pokušao sam da se pravim kao da me nije briga zbog svih ispitivačkih pogleda koji su me susreli.

„Jesi li završio?" pitala je mama. Izgledala je kao jedan veliki znak pitanja. Jer, šta je bilo to što sam čitao?

„Je F bilo malo tužno?" pitao je Jergen. Njemu je, kao, trebalo da bude žao mene zato što mi je otac umro, iako se uvek trudio, što je bolje umeo, da bude dobra zamena za njega. Neka je i tako, i možda je to bilo u redu. Ali, njemu nije moglo da bude žao što je mama izgubila muža, a da istovremeno zauzima njegovo mesto, da ne kažem krevet. Mislim da je Jergenu, negde duboko, bilo drago što je moj otac umro. Da nije tako, ne bi imao mamu. Da nije tako, ne bi imao Mirjam. I još, da nije tako, ne bi imao mene. Postoji izreka: „Dok jednom ne smrkne, drugom ne svane."

Primećujem da je sipao sebi veliku čašu viskija. Ponekad popije po čašu viskija, ali samo petkom i subotom. Bio je ponedeljak.

Ne mislim da ga je bilo naročito stid što stoji u dnevnoj sobi sa žestokim pićem u ruci, u svakom slučaju, ne pominjem ovo zbog toga. Ali, možda mu je bilo malo neprijatno što sam se zaključao u svoju sobu i čitam nešto što mi je moj pravi otac napisao pred smrt, mnogo pre nego što je u kući i postojao neki Jergen. Kad sam bio mlađi, ponekad sam Jergena nazivao „uljezom". Bilo je to detinjasto. Bilo je to samo zadirkivanje.

„Ima li još da se čita?" upitao je deda. Zapalio je cigaretu. Shvatio je poentu.

„Pročitao sam samo polovinu", rekao sam. „Sada moram u toalet."

„Ali, da li ti se sviđa to što čitaš?" dosađivala je baka.

„Bez komentara!" rekao sam. To političari kažu novinarima kad ne žele da odgovore na neko teško pitanje.

Sličnost između novinara i roditelja je što su jednako radoznali. A sličnost između političara i dece je da ih stalno sačekuju sa osetljivim pitanjima na koja nije baš uvek lako odgovoriti.

Možda je krajnje vreme da malo bliže predstavim one koji učestvuju u ovoj priči, i počecu od mame, jer nju, naposljetku, najbolje poznajem.

Mama ima preko četrdeset godina, i mogu je opisati kao zrelu i samostalnu ženu, u svakom slučaju kao nekoga ko se ne plaši da kaže šta misli. Osim toga, ona je i „brižna majka“ a pod tim ne podrazumevam samo njenu brigu oko Mirjam. Možda i mene malo previše tetoši i ponekad mi se obraća kao da sam dve ili tri godine mlađi nego što jesam. Obično pustim da to tako prođe, ali ponekad budem i stvarno ubijen u pojam, kad, na primer, dođem kući s drugovima iz škole. Kao da uživa u dokazivanju da sam njen mali dečak, iako sam u stvari nekoliko centimetara viši od nje. Jednom, dok sam sedeo u dnevnoj sobi i igrao šah s drugom, zove se Martin, prišla je sofi s četkom za kosu u ruci i počela da me češlja! Jasno sam joj stavio do znanja šta mislim o tome. Ne volim da se ljutim na mamu - a tada se nisam samo naljutio, pobesneo sam - ali morao sam da uzmem u obzir da je Martin bio tu, morao sam da pokažem Martinu da sam u stanju da postavim granice. Mama je samo pobegla u kuhinju, ali dvadeset minuta kasnije se vratila s toplom čokoladom i kolačem sa suvim grožđem. Martin je oduševljeno zazviždao, ali, nakon onoga što se dogodilo, mislio sam da je bez veze što nas gosti na ovaj način. Odmah zatim sam otrčao u kuhinju da bih video da li u frižideru stoji neko pivo. Mislio sam, ako ne nađem pivo, u svakom slučaju znam gde stoji flaša Jergenovog viskija. Na sreću, Martin je imao smisla za humor i naravno da smo morali kasnije da razgovaramo o onome što se desilo. Mislim da je malo više poštovao mamu nakon što sam mu ispričao da ona zarađuje za život tako što podučava studente na Državnoj umetničkoj akademiji. „Ako se pojavi novi Pikaso, znaćeš kome ima da zahvali“, rekao sam. Nakon onoga što se desilo, bilo je u mom interesu da pokušam da joj malo podignem ugled.

Teško je opisati sopstvenu mamu, bar kad su u pitanju želje i poroci i tome slično, ali zapravo, postoji nešto što se posebno izdvaja. Mama uživa u sladiću, i tada mislim na sve njegove oblike. Svuda unaokolo pronalazim slatkiš od sladića u obliku broda, kutije

Fazer i engleske slatkiše. Naime, u poslednje vreme je počela da jede sladić krišom jer smo se i Jergen i ja pozabavili problemom i suočili je s tom neprijatnom navikom. Jergen smatra da se od sladića dobija visok krvni pritisak, i moguće je da je to preterivanje, ali to je otišlo tako daleko da od mene traži da obećam da neću reći Jergenu kad u gradu sebi kupuje kesu brodića od sladića ili dozu engleskih slatkiša.

Ako bi trebalo u dve reči da istaknem maminu najbolju stranu, moralo bi to biti „dobro raspoloženje“. Ali takođe treba reći da je njena najslabija strana „loše raspoloženje“. Vrlo su retki prelazni oblici između ove dve krajnosti. Mama je po pravilu izuzetno lepo raspoložena, ali s vremena na vreme može da bude i stvarno mrzovoljna. Dakle, uvek je u jednom od ovih raspoloženja, nikad nije „u ravnoteži“. Mamina najomiljenija rečenica je: „Sada ćemo da odigramo partiju karata pre nego što legnemo.“

Tu je onda Jergen. Visok je samo 170 centimetara, i upravo je iste visine kao i mama, dakle, i nije baš ogroman za odraslog čoveka. Mnogi bi to smatrali hendikepom, a onda to ne bi bio i jedini, jer Jergen pored toga ima i crvenu kosu. Bele je puti, nikad ne pocrni preko leta, samo postane svetlocrven i izgori, i ima dakle, crvenu kosu, čak i po rukama ovog momka rastu crvene dlake. Već sam napomenuo da prati modu, i možda je čak i šminker. Nemaju svi muškarci tri dezodoransa i četiri vrste losiona za brijanje na svojoj polici u kupatilu. Ne bi se ni svi usudili da odu u grad s crnom svilenom maramom i svetložutom jaknom od ka- milje dlake. Ali, Jergen to radi. I najgore od svega je što mu to dobro stoji.

(Jprkos svemu tome, Jergen radi kao policijski inspektor u Centrali kriminalističke policije! Stalno nas opominje da ima „obavezu čuvanja tajne“, ali ne uspeva baš uvek da se savlada. Ci svakom slučaju, nekoliko puta se dogodilo da sam saznao neke bitne detalje o velikim kriminalističkim slučajevima pre nego što su se pojavili u novinama. Pokazuje da ima poverenja u mene. To je fina osobina. Jergen zna da ja ne odajem okolo policijske tajne.

Jergen je tip čoveka koji veruje da zna gde ormar treba da stoji, ali nema uvek pravo. Pre nekog vremena bili smo u prodavnici IKEA i kupili novi garderobni ormar koji je trebalo da stoji u mojoj sobi. (Bilo je podosta prigovaranja što moje odeće ima po celoj kući, što je bilo blago preterivanje, jer ja nikad nisam ostavio ni čarapu na drugom spratu.

Istina je da tamo skoro i ne zalazim.) Montiranje IKEA-ormara trajalo je čitavo popodne, a onda nam je trebalo čitavo veče da ga postavimo na mesto. Naime, Jergen je smatrao da ormar treba da stoji do zida iza vrata, ali ja se nisam s tim složio. Smatrao sam da ormar treba da stoji pored prozora, iako pola centimetra ormara zaklanja vidik. Podsetio sam ga da u ovoj kući živim mnogo duže nego on, a pored toga, smatrao sam da nema smisla imati ormar koji ne može da se otvori kad su otvorena vrata ka dnevnoj sobi. Naravno, bilo je po mom, ali, prošao je skoro čitav dan pre nego što je ponovo pričao sa mnom, a kad je to konačno učinio, očigledno mu je bio potreban napor da to učini.

Jergenova najbolja strana možda je to što je voljan da potroši skoro sve svoje slobodno vreme kako bi od mene napravio spor- tistu. Svi ljudi su rođeni s mišićima, kaže, ali mišići su tu da bi se koristili. Njegova najslabija strana je zasigurno što odbija da uvaži da ja imam druge planove i da ne želim da postanem sportista. Mislim da Jergen baš i ne ceni mnogo to što vežbam i vežbam Mesečevu sonatu. Jergenova najdraža rečenica je, bez sumnje: „Važan je stav!”

Pre nego što kažem nešto o baki i deki po ocu, moram da naglasim da ih poznajem izuzetno dobro, u svakom slučaju jednako dobro kao Jergena, jer sam u toku proteklih godina prilično dugo živeo kod njih u Tensbergu. Naročito sam često bio kod bake i deke u vreme kad su se mama i Jergen zabavljali. Tada sam imao samo deset godina. Mislim da mama i Jergen ne bi mogli stvarno da se zabavljaju da nije postojala mogućnost da me sklone na nekoliko dana ili nedelja. Ne kažem to zato da bih se žalio, naprotiv. Cipek sam voleo da idem u posetu u Tensberg. Osim toga, drago mi je što su mama i Jergen bili toliko razumni i pošteđeli me prve, uvodne faze njihovog odnosa, dakle samog flertovanja. I ovako se trebalo navići na dosta toga. Jednom sam otišao na drugi sprat da kažem laku noć i video kako leže pod pokrivačem i ljube se. Nije mi se svidelo što to gledam, pa sam se samo okrenuo i iskrao se niz stepenice. Možda bih drugačije reagovao da je Jergen moj pravi otac. A možda i ne. Ci stvari, ne mislim da je to bilo toliko gadno. Ali, mogli su da zatvore vrata spavaće sobe. Mogli su da kažu da idu u krevet. Onda se ne bih osećao glupo. Onda se ne bih osećao tako usamljeno.

Baka će uskoro napuniti sedamdeset godina i veći deo života provela je kao nastavnik pevanja. Voli sve vrste muzike, ali najviše ceni Pučinja. Baka je kao svoj životni cilj zacrtala da mi omili Boeme, ali, iskreno rečeno, mislim da je italijanska opera suviše sladunjava, a Boemi nisu izuzetak; opera je uvek samo jedna blažena mešavina ljubavi i tuberkuloze. Inače, baka je veliki ljubitelj prirode, a naročito ptica. Obožava sve vrste morske hrane, i izmislila je posebnu salatu od ljuskara koju zove „Tensberg salata”. (Račići, meso krabe i okruglice od ribe. Originalne su okruglice od ribe.) Pored toga, svake jeseni me vodi sa sobom u Tjeme da beremo pečurke. Najbolja strana: Baka zna imena svih ptica i zna gde se tačno gnezde. Najslabija strana: Ne može (nažalost) ni jedno jelo da skuva a da ne otpeva neku Pučinijevu ariju. Nisam uspeo da je od toga odviknem, iskreno rečeno nisam ni pokušao, jer baka pravi izuzetno dobru hranu. Najdraža rečenica: „Sedi ovde, George, da malo popričamo.”

Pre nego što je deka penzionisan, radio je kao meteorolog, i još uvek ga nije napustilo interesovanje za to, jer svakog jutra kupuje novine VG samo da bi diskutovao o prognozi Siri Kalvig. Puši cigarete, ali samo na zabavama, kako sam kaže. Svaku moju posetu Tensbergu on očito definiše kao zabavu, kao i svaku našu vožnju čamcem. Veoma je veseo i šaljiv, da ne kažem vrcav momak, i nikad ga nije strah da kaže šta misli. Ako misli da je bakina frizura ružna, ne okleva da to komentariše. Ali, takođe, ne okleva ni da kaže kad joj je frizura lepa. Deku pola leta troši na svoj čamac, džip na vodi, a drugu polovinu na novine. Tu i tamo napiše neki članak za Tensberški list, i možda se može nazvati poznatom ličnošću u Tensbergu. Najbolja strana: Deku je feno menalan na moru. Najslabija njegova strana: Ponekad se čini kao da veruje da je kralj Tensberga. Najdraža rečenica: „Nama bogatima je lepo!”

I stric Ejnar je pomenut nekoliko puta. Činilo mi se da je zabavno pročitati da je one jeseni kad je moj otac upoznao Devojkicu s pomorandžama imao godina kao i ja sada. Danas je on prvi oficir na velikom trgovačkom brodu i nije oženjen, ali kruže glasine da u svakoj luci ima draganu. (Jedno vreme sam sumnjao da ima i jednu dragu na brodu. U svakom slučaju je postojala neka „Ingrid” koja je plovila s njim pola godine pre nego što je iznenada dala otkaz.) Više puta mi je obećavao da ću jednom moći da s njegovim brodom otplovim u inostranstvo, ali to je sigurno samo prazna priča, jer od toga nikad

ništa nije bilo. Najbolja strana: Verovatno najbolji stric u Norveškoj. Najslabija strana: Nikad ne ispunjava obećanja. Najdraža rečenica: „Pa ti još nisi bio na moru, čoveče!”

Onda preostaje samo još jedna osoba, a nju je najteže opisati, jer je to Georg Red. Visok sam 174 centimetra, dakle, četiri centimetra sam viši od Jergena. Mislim da mu se to ne dopada, ali, možda može da se izdigne iznad toga.(!) Ja sam unutar tog dečaka, tako da ga nikad ne vidim dok se kreće po sobi. Ipak, s vremena na vreme ga vidim licem u lice u ogledalu, naime u onim retkim prilikama kad stanem pred ogledalo. Možda samo umišljam, ali moram da priznam da pripadam delu populacije koji je prilično zadovoljan svojim izgledom. Neću reći da sam lep, ali, u svakom slučaju nisam ni naročito ružan. Ovde, ipak, treba pripaziti. Negde sam pročitao da dvadeset procenata svih žena veruje da spada u tri procenta najlepših žena u zemlji, a ovaj račun se naravno ne slaže. Ne znam koliko ljudi veruje da spada u tri procenta najružnijih, ali mora da je užasno biti nezadovoljan onim što jesi, čitavog života. Iskreno rečeno, nadam se da Jergen ne ide kroz život i žali što ima crvenu kosu i što je visok samo 170 centimetara u čarapama. S vremena na vreme se to zapitam, ali nisam se nikad usudio da ga upitam direktno.

Najbliže zabrinutosti za sopstveni izgled dolazim kad počnu da mi izlaze neprijatne bubuljice po čelu, i nije mi baš neka uteha što će nestati za četiri ili osam godina. Jergen tvrdi da će možda nestati nakon nekoliko pravih džoginga s njim, ali u to ne verujem. Uostalom, glupo je što mi je to rekao, jer tek mi sada ne pada na pamet da počnem da trčim. Jergen bi mogao pomisliti da sam počeo da džogiram samo da bih se oslobodio bubuljica.

Plave oči sam nasledio od oca, imam plavu kosu, prilično svetlu put, ali dobro pocrnim preko leta. Najbolja strana: Georg Red pripada onom delu svetske populacije koji je zaista shvatio da živimo na jednoj planeti u Mlečnom putu. Najslabija strana: Nisam tipičan frajer. Ne bih imao ništa protiv da sam malo ofanzivniji na tom polju. Najdraža rečenica: „Da, hvala, ijedno i drugo.”

Nakon što sam bio u kupatilu morao sam opet da prođem kroz dnevnu sobu, ali sada niko od odraslih nije ništa rekao. Jasno je da su se oko toga složili. Otključao sam vrata iste one sobe koja je nekad bila soba moga oca, zaključao ih opet za sobom i bacio se

na krevet. Voleo bih već da otkrijem koje tajanstvena Devojka s pomorandžama. Da napomenem, ako je moj otac uopšte bude opet sreo. Možda je bila čarobnica. Ci svakom slučaju je uspela da omađija moga oca. Mora da je postojao razlog zašto mu je bilo tako važno da mi priča o njoj. Jasno, postoji nešto što treba da znam, nešto što je mom ocu bilo značajno da ispriča svom sinu pre nego što umre. Još uvek me nije napustilo osećanje da je Devojka s pomorandžama na jedan ili drugi način povezana s teleskopom Habl, ili bar, s kosmosom i vasionom. Moj otac je napisao nešto čudno što me je opet nagonilo na istu pomisao. Listao sam unazad i ponovo pročitao: ... samo mi je jako nežno stisnula mku - kao da smo u bestežinskom stanju zajedno leđeli svemirom, kao da smo se siti napili intergalaktičkog mleka i imali ceo kosmos samo za sebe.

Možda je Devojka s pomorandžama poticala s druge planete? Ci svakom slučaju je nagovešteno da dolazi iz stvarnosti drugačije od naše. Možda potiče sa NLO-a? Naravno da ne, nisam verovao u tako nešto, a sigurno ni moj otac. Ali, možda je ona sama u to verovala! To bi bilo skoro jednako loše.

Teleskopu Habl treba 97 minuta da obiđe Zemlju brzinom od 28.000 kilometara na čas. Poređenja radi, prvoj parnoj lokomotivi na relaciji Kristijanija-Eidsvol trebalo je dva i po sata za rastojanje od 68 kilometara. Izračunao sam da je onda njena prosečna brzina 28 kilometara na čas. Teleskop Habl je, dakle, hiljadu puta brži od prve norveške železnice. (Profesor je smatrao da je to domišljato poređenje!)

Brzina od 28.000 kilometara na čas! Tada može biti reči o lebdenju svemirom u bestežinskom stanju! Tada može možda biti reči i o pijenju „intergalaktičkog mleka“, u svakom slučaju kad se povremeno škljocne po koja fotografija galaksija udaljenih mnogo miliona svetlosnih godina od Mlečnog puta.

Teleskop Habl ima dva krila sa solarnim panelima. Duga su dvanaest metara, dva i po metra su široka i snabdevaju satelit sa 3.000 vati. Ali, dve grlice iz katedrale teško da su sedele svaka na svom krilu teleskopa Habl i imale ceo svet samo za sebe pre nego što su prošle Istorijski muzej i stigle do parka Slotsparken. Iako, ko zna, možda su bile na sedmom nebu.

Podigao sam gomilu papira i počeo dalje da čitam.

Između Božića i Nove godine nisam ni pokušavao da nađem Devojku s pomorandžama. (J svakom slučaju, zavladao je božićni mir. Ali, čim je januar malo odmakao, opet sam bio u punoj brzini. Bio sam u odličnoj formi.

Sto puta sam pokušavao da je pronađem, ali nijedan pokušaj nikuda nije vodio, zato i nemam o čemu da pričam. Siguran sam da si se do sada već navikao na ritam i logiku ove priče.

Ipak ću napraviti jedan izuzetak, a to je u vezi s važnim momentom na koji sam zaboravio da te podsetim u mojoj maloj listi zagonetki koje treba da pokušaš da rešiš. Stara zimska vetrovka, George! Šta je s njom? Opravo me je ona navela da razmišljam o napornom skijanju preko Grenlanda. Zbog nje sam na samom početku zaključio da je Devojka s pomorandžama možda vrlo siromašna. Ali, ona je pre svega bila znak da je Devojka s pomorandžama ljubitelj boravka u prirodi.

Mnogo puta sam išao u šetnje na skijama te zime, i možda je baš sve ono skijanje i u području Oslomarka i na planini doprinelo da moj organizam nekoliko meseci uspeva da drži na odstojanju opaku bolest. Neću sada ovde pričati o skijanju, jer devojku nisam video ni u Oslomarki, niti na stazama, ni na Kikutu, Strikenu ili Harestui. Ali, početkom marta se približavala nedelja Holmenkolena. Pomisao na predstojeće takmičenje u skijaškim skokovima činila me je razdraganim. Kao da su se sve kockice složile, da, cela slagalica. Kao da sam imao jedanaest pogodaka na sportskoj prognozi, i preostala je samo još jedna utakmica, a tu sam imao duplu šansu.

Kad je vreme lepo, na Kolen dođe preko 50.000 ljudi u nedelju Holmenkolena. Dakle, značajan procenat stanovništva Osla se toga dana pomera naviše. Ali, šta misliš, koliki je procenat onih koji u tom delu stanovništva Osla uvek hodaju na okolo u starim vetrovkama? Ako mene pitaš, ne mnogo manje od sto procenata.

Otišao sam na Holmenkolen te nedelje, i vreme nije bilo loše, to je bila dvostruka šansa. Imao sam više od 50.000 šansi da sretnem Devojku s pomorandžama, i mogu da ti kažem jedno: Gore, na krovu Osla, nije manjkalo starih zimskih vetrovki, te nedelje u martu, sve su bile tamo. Dan Holmenkolena pravi je eldorado starih vetrovki u svim varijantama izbledelosti od sunca. Ni pogled nisam bacio na skakao-nicu, bilo mi je i više nego dovoljno da ispitujem sve te vetrovke. Nekoliko puta sam otkrio Devojku s

pomorandžama, i svaki put mi je u grudima narastalo pravo klicanje publike na Kole- nu, ali nijednom to nije bila ona. Ci nekoliko navrata sam ugledao i čudesnu srebrnu šnalu za kosu, ali nije bila njena.

Nije bila tamo, George. To je bilo izvesno. I tqje bilo jedino što sam shvatio. Nisam ni primetio ko je pobedio. Nisam te nedelje Holmenkolena primetio ništa drugo sem da nedostaje Devojka s pomorandžama. Imao sam oči samo za ono čega nije bilo.

Od tada sam na Holmenkolenu bio samo još jednom, i ne znam da li ti to zvuči poznato. Da lije moguće da imaš, makar i maglovitu, uspomenu na ono što smo nas dvojica doživeli zajedno kad si ti imao jedva tri i po godine?

Te smo godine ti i ja stajali dole na zaravni i gledali skakače. Vreme je tog martovskog dana bilo baš posebno. Redak topli vetar liznuo je zemlju i doneo skoro letnje temperature. Sav sneg za ovo veliko takmičenje morali su da vuku preko pola Norveške, ili, s planine Finse, da budem precizniji. Te godine je Jens Vaisflog uzeo zlato. Bilo je to veliko razočaranje za norvešku publiku, ali i nije izazvalo naročito iznenađenje, jer je Vaisflog odneo zlato i prethodne godine.

Poveriću ti malu tajnu: I tog ćudljivog martovskog dana pre skoro pola godine, kad smo nas dvojica bili na Holmenkole- nu, nekoliko puta uzastopce sam uhvatio sebe da pogledom tražim Devojku s pomorandžama. Prošlo je više od deset godina, ali razočaranje je i dalje ležalo u meni.

Imam malo vremena, dečaće moj. Ali, ne preskačem nekoliko nedelja samo zbog toga. O njima i nemam mnogo šta da ispričam.

Krajem aprila iznenada sam iz poštanskog sandučeta izvukao lepu razglednicu. Bilo je to jedne subote kad sam bio u poSeti majci i ocu u ulici Humlevejen. Razglednica dakle nije poslata u ulicu Adamsvejen u kojoj sam nekoliko meseci stanovao s Gunarom, ali bila je za mene.

Slušaj sad: JSa prednjoj strani razglednice bila je slika bajkovitog zasada pomoradži, a na slici je bilo odštampano PATIO DE LOS NARANJOS velikim slovima, dakle, nešto poput Imanje narandži, toliko sam mogao da razumem španski. Već sam ti rekao da umem dobro da tumačim znakove.

Imanje pomorandži! Srce je stalo da mi tuče u grudima. Postoji nešto što se zove krvni pritisak, George. U ekstremnim situacijama može izuzetno da se poveća, da, u jednom jedinom skoku. Ali ne dozvoli da te to odvraća od velikih doživljaja i jakih utisaka. To je, naime, potpuno bezopasno stanje. (Ipak, ne bih voleo da počneš da se baviš vožnjom deltaplana ili padobranstvom. Ci svakom slučaju izbegavaj bandži!)

Okrenuo sam razglednicu. Pečat je bio iz Sevilje, a na razglednici je samo pisalo: Mislim na tebe. Možeš li da sačekaš još malo?

Više ništa nije pisalo, nije pisalo ni ime, ni adresa pošiljaoca. Ali, na razglednici je bilo naslikano lice - i to je bilo njeno

lice, George, lice veverice. Izgledalo je kao da ga je naslikao umetnik, čak veliki umetnik.

Zapravo, nisam se mnogo začudio. Naravno da se Devojka s pomorandžama nalazila na Imanju pomorandži, taman posla da nije tako. Jednostavno je otputovala kući, u svoje kraljevstvo, u samu Zemlju pomorandži. To se i suviše dobro slagalo sa svim mojim pretpostavkama. Zar nije i dečak Isus ostao u hramu da bi bio u kući svoga oca?

Ništa više nije bilo teško razumeti. Sve zagonetke su bile rešene. Svi su se pasijansi otvorili. Tamo dole je Devojka s pomorandžama mogla da udahne i neguje svoje izbirljivo, skoro umetničko interesovanje za raznolikost pomorandži, pre nego što, nadam se, bude u stanju da se otrgne odatle i ispuni obećanje da ćemo se viđati svakoga dana narednih pola godine. Zatim je, možda, opet morala dole kako bi opet udahnula, ali to je druga stvar.

Bio sam dobro raspoložen, mozak je počeo da u preteranoj meri proizvodi supstancu koju mi medicinari nazivamo endorfin. Postoji posebna reč za to skoro bolesno stanje dobrog raspoloženja. Kažemo tada da je pacijent euforičan. To je upravo bilo stanje u kome sam se i ja nalazio. Posledica je bila da sam otrčao do majke i oca, oboje su sedeli u stakleniku, majka u zelenoj stolici za ljućanje a otac iza subotnjih novina na starom kauču. Supleo sam se ulazeći i rekao da se ženim. Rekao sam to, objasnio sam da imam nameru da se oženim. Nije trebalo to da uradim, jer je samo pola sata kasnije stiglo otrežnjenje. Mozak je u potpunosti prestao da proizvodi endorfin, i više nisam bio euforičan. Pa, ništa nisam razumeo. Shvatao sam manje nego ikad.

Devojka s pomorandžama je već odala da zna moje ime. Ali tada se pokazalo da zna i moje prezime. I više, George, i više; tamo u Zemlji pomorandži imala je i adresu kuće u ulici Humlevejen. Šta imaš da kažeš? Bilo je to lepo, bilo je na neki način slatko misliti o tome, bez obzira na to kakvo rešenje je imala zagonetka. Ali, zar nije bilo i pomalo kiselo što je otputovala čak u Spaniju a da joj nije bilo ni na kraj pameti da mi to napomene, u onim čarobnim trenucima kad smo išli s rukom u ruci prema parku Slotsparken, pre nego što je oglašen Božić i nekoliko sekundi pre nego što je Pepeljuga uletela u kočiju kako se ova ne bi pretvorila u bundevu.

Sada je prošlo tri i po meseca i bar 25 skijanja od tada, da ne kažem tragalačkih akcija.

Ili je Devojka s pomorandžama bila i u Maroku, Kaliforniji i Brazilu? Pomorandže se danas koriste na celoj planeti, George, i po mom mišljenju je odavno trebalo da budu kanonizovane kao najvažnije voće u prirodi. Možda je Devojka s pomorandžama radila u strogoj tajnosti kao agent u Inspekciji pomorandži pri CIN (CiNIP). Valjda se nije pojavila neka potpuno nova i užasna bolest pomorandži? Možda je zbog toga stalno bila na pijaci Jungstorge i ispitivala zdravstveno stanje pomorandži? Da li je zbog toga uzimala svoje nedeljne uzorke?

Možda je otputovala čak u Kinu. Odavno sam saznao da pomorandže prvobitno potiču iz Kine. Ali, ako je Devojka s pomorandžama i otputovala na hodočašće čak u Kinu, gde su se rascvetali prvi cvetovi pomorandže, ipak nisam mogao da pošaljem razglednicu sa sledećom adresom: Devojka. s pomorandžama, Kina. Kineskim poštarima bi bilo i suviše teško da je pronađu među više od milijardu drugih ljudi. Ja bih već to uspeo, ali nisam imao nikakvu garanciju da bi kineski poštar bio tako revnostan u svojoj službi kao ja.

Dobro, George, moramo dalje.

Nekoliko dana sam se okanio studiranja, pozajmio sam hiljadu kruna od majke i oca i nabavio jeftinu avionsku kartu do Madrida. Tamo sam prenoćio kod strica starog druga iz razreda. Rano sledećeg jutra odleteo sam dalje do Sevilje.

Nisam mogao da budem siguran da ću je pronaći, ali računao sam da su izgledi otprilike isti kao i da je sretnem na Holmenkolenu. A bilo je tu još nešto: ako je i ne bih

sreo u Sevilji, znao sam da je vrlo skoro bila tu, pre nego što je, na primer, otputovala u Maroko. (J svakom slučaju bih doživeo Zemlju pomorandži i udahnuo isti vazduh koji je i ona disala, pomalo nakiseo od pomorandži, išao bih istim ulicama kojima je i ona išla, i možda bih sedeo na istim klupama na kojima je i ona sedela. Već je i to bio dovoljan razlog da otputujem. Pored toga, nije bilo teško zamisliti da ću pronaći neke njene važne tragove, na primer na samom Imanju pomorandži - samo kad bi me pustili da uđem. Zamislio sam da oko tako svetog mesta možda postoje i rovovi, i besni psi i stroge straže.

Ali, samo nešto više od sat vremena nakon što sam sleteo u Sevilju mogao sam da ušetam pravo u Imanje pomorandži. Ležalo je odmah do velike katedrale, i bilo je lep, zatvoren gaj s pomorandžama, skoro kao vrt u francuskom stilu. Ci svakom slučaju, uzduž i popreko stajala su, u liniji, stabla pomorandži s prezrelim plodovima. Ali, Devojka s pomorandžama nije bila tamo. Izgleda da je izašla do grada. Sigurno će se brzo vratiti...

Pokušao sam da razmišljam razumno. Pokušao sam sebi da kažem da nisam mogao da računam da ću odmah sresti Devojku s pomorandžama, možda je prvih dana čak neću ni sresti. Zbog toga se u vrtu pomorandži nisam zadržao duže od tri minuta. Ali, kad sam pošao, ostavio sam joj za svaki slučaj ceduljicu na staroj fontani usred Imanja pomorandži. Napisao sam: /ja mislim na tebe. Ne, ne mogu da sačekam još malo. Preko cedulje sam stavio kamenčić.

Nisam se potpisao, nisam ni napisao na cedulji za koga je, ali sam dodao mali crtež svoga lica. Nije bio ni nalik meni ali bio sam siguran da će Devojka s pomorandžama shvatiti koga crtež treba da predstavlja kad dobije cedulju. Sigurno neće proći mnogo vremena pre nego što se vrati. Siguran sam da barem s vremena na vreme pokupi poštu.

Tek sat vremena nakon što sam ostavio cedulju pod kamenom i već odavno bio opet u gradu, shvatio sam, na svoje zaprepašćenje, da sam možda strašno pogrešio.

Rekla je: Treba da se strpiš i da me sačekaš pola godine. Ako uspeš da sačekaš toliko, možemo se opet videti. Onda sam pitao zašto moram toliko dugo da čekam. I

Devojka s pomorandžama je jednostavno odgovorila: Jer upravo toliko moraš da čekaš. Ali ako to uspeš, možemo da budemo zajedno baš svakog dana narednih pola godine.

Pratiš li, George? Nisam poštovao pravila. Nisam imao strpljenja daje sačekam pola godine. Zbog toga više nisam imao njenu reč da možemo da budemo zajedno baš svakog dana narednih pola godine.

Svečani dogovor koji smo postigli bilo je bolno jednostavno razumeti ali užasno teško poštovati. Ali, sve bajke imaju svoja pravila, da, možda su baš pravila ono što odvaja jednu bajku od druge. Nikad nije neophodno razumeti ta pravila. Treba ih samo poštovati. Ako to nije slučaj, obećanja se ne ispunjavaju!

Shvataš li, George? Zašto je Pepeljuga morala da se vrati kući s bala pre ponoći? Ne mogu ni da pretpostavim, a vero- vatno nije mogla ni Pepeljuga. Ali, nije dopušteno raspitivati se o tome ako si već dozvolio da te magija privuče u najčudesniju katedralu. Jednostavno, moraš da prihvatiš uslove, makar bili i najnerazumljiviji. Ako Pepeljuga želi da dobije princa, mora da umakne s bala pre nego što sat otkuca dvanaest. Tako je jednostavno, jasno rečeno. Mora da poštuje pravila. Ako to ne učini, gubi balsku haljinu, a kočija se pretvara u bundevu. Dakle, ona se pobrine da kući stigne pre dvanaest, i skoro da uspeva u tome, usput gubi samo jednu balsku cipelicu. Začudo, baš zahvaljujući njoj je kasnije princ pronalazi. Opake sestre nisu poštovale pravila i prošle su stvarno loše.

O ovoj bajci su važila druga pravila. Da sam samo uspeo da vidim Devojku s pomorandžama tri puta zaredom s velikom kesom pomorandži u naručju, mogla je postati moja. Ali, morao sam da je vidim i na samo Badnje večer, a možda i više od toga, morao sam da se pobrinem da je pogledam u oči baš kad zvona oglase Božić i da istovremeno držim magičnu srebrnu šnalu. Nakon toga sam morao da položim još samo jedan ispit: Morao sam da izdržim da je ne vidim pola godine. Ne pitaj zašto, George, takva su bila pravila. Ako ne savladam tu poslednju i odlučujuću etapu, dakle da se pola godine klonim Devojke s pomorandžama, svi moji prethodni napori biće uzaludni i sve će biti izgubljeno.

Jurnuo sam nazad na Imanje pomorandži. Ali cedulje nije bilo, i nije čak ni bilo sigurno da ju je ona uzela. Isto tako je mogao da je zdiipi i neki norveški turista.

Istog trenutka kad sam ugledao kamen kojim sam poklopio cedulju - a cedulje dakle, nije bilo - nešto novo mi je palo na pamet. To mi je dalo određenu nadu, iako nisam poštovao pravila. Šta ti misliš, George: Devojka s pomorandžama mi je prvo napisala razglednicu, jer je imala moju adresu. Zatim sam ja njoj napisao odgovarajuću poruku, ali kako ja nisam imao adresu na koju bih je poslao, morao sam da donesem cedulju kao kurirsku poštu na isto lmanje pomorandži s koga je ona poslala svoje pozdrave.

Zar nismo na neki način bili ravnopravni? zar nije i ona prekršila neka pravila? I ti, kao i ja, možeš da tumačiš pravila ove bajke.

Ali, s druge strane; ona me je ipak zamolila da sačekam još malo. Ona je, u suštini, samo obnovila pakt. I ja sam odgovorio da ne mogu da prihvatim uslove, ili, dakle, da se više neću držati pravila.

Napisala je: Mislim na tebe. Možeš li da sačekaš još malo?

Ali, George, ako je odgovor na to pitanje bio da ne mogu, šta je mislila da onda treba da radim?

Ne, nisam bio u stanju da o tome sudim. Za to sam i suviše bio upleten. Sada sam samo morao da se potrudim da je pronađem.

Nikad ranije nisam bio u Sevilji, nisam čak bio ni u Spaniji. Ali, ubrzo sam pratio reku turista gore, ka starom jevrejskom delu grada. On se zove Santa Krus i moglo bi se učiniti da je jedno veliko područje s hramovima u slavu pomorandže kao kulture. CJ svakom slučaju, svi trgovi i pijace bili su okruženi stablima pomorandži.

Pošto sam išao od pijace do pijace i nisam našao Devojku s pomorandžama, seo sam na kraju u jedan kafe, pronašao sam slobodnu stolicu u senci plodnog pomorandžinog drveta. Bio sam na svim pijacama u Santa Krusu i zaključio da je ovaj trg najljepši. Zvao se Plasa de la Alijansa.

Sedeo sam i pitao se, ako nekoga tražite u velikom gradu i nemate predstavu gde se u gradu nalazi onaj koga tražite, da li je bolje ići naokolo od mesta do mesta, ili je mogućnost da sretnete onoga koga tražite veća ako umesto toga sednete na neko centralno mesto i ostanete da sedite sve dok se onaj koga tražite možda ne pojavi sam od sebe?

Dva puta pročitaj poslednju rečenicu, pre nego što stvoriš mišljenje o tome, George! Ali ja sam došao do zaključka da je najlepší deo Sevilje Santa Krus, i da je najlepší trg ovde Plasa de la Alijansa. Ako je Devojka s pomorandžama imalo bila slična meni, morala je pre ili kasnije da se pojavi baš ovde gde sam sedeo. Sreli smo se u kafeu u Oslu. Sreli smo se u Katedrali. Ako je Devojci s pomorandžama i meni nešto išlo od ruke, bilo je to da potpuno slučajno nabasamo jedno na drugo. Odlučio sam da ostanem da sedim. Nije bilo više od tri sata, i mogao sam na trgu Plasa de la Alijansa da sedim najmanje osam sati. Nisam smatrao da bi to bilo dugo čekanje. Pre nego što sam otputovao iz Osla, rezervisao sam mesto u jednom malom pansionu u blizini. Tamo su mi rekli da moram da se vratim pre dvanaest, jer tada zaključavaju vrata. (Čak i španski pansioni imaju pravila koja se moraju poštovati!) Ako se Devojka s pomorandžama ne pojavi do deset do dvanaest prve večeri, odlučio sam da sedim na istoj pijaci i celog idućeg dana - mogao sam tamo da sedim i da je čekam sve od izlaska pa do zalaska sunca. I čekao sam i čekao. Sedeo sam i gledao sve ljude koji su išli preko trga, i lokalno stanovništvo i one koji su doputovali ovamo. Iznenadio sam se kako je ovaj svet lep. Opet mi se javilo onakvo euforično osećanje u vezi sa svime oko mene. Jer, ko smo mi koji ovde živimo? Svaki pojedini čovek je poput živog kovčega s blagom, prepun misli i uspomena, snova i čežnji. Bio sam sam u srcu sopstvenog života na Zemlji, ali to je naravno važno i za sve ostale ljude na pijaci. Konobaru je, na primer, bio posao da usluži sve koji bi seli u ovaj kafe, i nakon što sam naručio četvrtu solju kafe, mogao sam da naslutim da smatra da predugo zauzima mesto, prošla su tri ili četiri sata otkako ovde sedim. U svakom slučaju, nakon što je četvrta šolja kafe bila ispijena posle novih pola sata, brzo se vratio i ljubazno me pitao da li želim da platim. Ali, nisam mogao da odem, čekao sam Devojku s pomorandžama, i tada sam, za svaki slučaj, naručio veliku porciju tapasa i koka-kolu. Ni pivo ni vino pre nego što dođe Devojka s pomorandžama, pomislio sam, nas dvoje treba da popijemo šampanjac. Ali, Devojka s pomorandžama se nije pojavila. Došlo je i sedam sati i tada sam već bio primoran da zamolim za račun. Odmah sam shvatio koliko sam bio naivan. Prošlo je mnogo dana otkako sam uzeo razglednicu iz Sevilje iz poštanskog sandučeta kod kuće u ulici Humle-vejen, a trebalo joj je najmanje isto toliko vremena da tamo stigne.

Osećao sam da je Devojka s pomorandžama jednako nedostižna kao i ranije, imala je, naravno, druga posla a ne da se sa mnom igra mačke i miša, možda je studirala španski u Salamanki ili Madridu. Platilo sam račun u kafeu, bio sam spreman da pođem. Bio sam razočaran sopstvenim nedostatkom moći rasuđivanja i s knedlom u grlu odlučio sam da već sledećeg jutra krenem za Norvešku. Ne znam da li si ikad imao jak osećaj da si nešto radio uzalud. Možda si nekad krenuo od kuće po snegu i bljuzgavici, otišao u grad da kupiš nešto što ti zaista treba i onda napokon stigao do prodavnice, ali deset minuta nakon što se zatvorila. Tako nešto nas nervira, a najviše se nerviramo zbog sopstvene gluposti. To osećanje blisko stidu što sam uzalud putovao obuzelo me je tada, a nisam se samo odvezao tramvajem do grada. Otputovao sam čak do Sevilje, a nisam imao ništa drugo sem jedne razglednice, nikoga ovde nisam poznao, uskoro je trebalo da odsednem u zapuštenom pansionu, i nisam govorio španski. Poželeo sam da samog sebe klepim preko ušiju, iako bi to izgledalo tako glupo da bih samo imao još više razloga da se stidim, ali obećao sam da ću sebe kazniti drugačije, bilo je mnogo načina da se to izvede, mogao sam, na primer, sebi da odredim da, ma šta se dešavalo kasnije u mom životu, nikad više nemam posla s ovom „devojkom s pomorandžama“!

A onda je došla, George. Bilo je pola osam, i ona se iznenada pojavila na Plaši de la Alijansa!

Četiri i po sata nakon što sam seo pod drvo pomorandže, Devojka s pomorandžama je dolepršala na pijacu pomoran- dži. Naravno, ne u staroj vetrovci - u Andaluziji je klima suptropska. Na sebi je imala letnju haljinu koja je sama po sebi bila mala bajka, i iste plamenocrvene boje kao i puzavica koju sam pratio pogledom duž visokog zida u pozadini. Možda je haljinu pozajmila od Trnove Ružice, pomislio sam, ili ju je ukrala od neke vile.

Nije me videla. Mrak je počeo da se spušta preko trga. Bilo je toplo, čak je bilo vrlo toplo, ali meni je ipak bilo hladno, obuzimala me je jeza.

A onda, George - ne mogu ničega da te poštedim - onda sam shvatio da je na trg došla s mladim muškarcem, od otprilike dvadeset pet godina. Bio je visok i lep i imao je veliku svetlu bradu. Izgledao je do tančina kao član polarne ekspedicije. Najviše me je pogodilo što je delovao vrlo simpatično. Dakle, izgubio sam. Ali, sam sam za to kriv.

Nisam poštovao pravila. Prekršio sam svečano obećanje. (Jmešao sam se u nešto što mi ne pripada, u bajku koja sa mnom ne deli ista pravila. „Treba da se strpiš i da me sačekaš pola godine“, rekla je. „Ako uspeš da sačekaš toliko, možemo se opet vi- deti...”)

Kad su me ugledali, sigurno sam izgledao kao peć iz koje je Pepeljuga čistila pepeo pre nego što je došao princ i oslobodio je jarma maćehe i zlih sestara. Kažem da su me ugledali oni, jer me nije Devojka s pomorandžama ugledala prva. Prvo me je primetio čovek s bradom. (Možeš li da shvatiš nešto od ovoga, George. Ja nisam mogao.) Uhvatio je Devojku s pomorandžama za ruku, upro prstom i rekao jasno i glasno, da ceo trg čuje: „Jan Ulav!” Po izgovoru sam shvatio da je Danac. Nikad ga ranije nisam sreo.

Ono što se tada odigralo, trajalo je samo kraće vreme, ali moraš da pokušaš to da zamisliš. Devojka s pomorandžama me je ugledala pod drvetom pomorandže. Nekoliko sekundi je samo stajala pored velike fontane nasred trga i zurila u mene, ali tako je bila ukočena od iznenađenja daje u prvom trenutku izgledalo da u istom položaju stoji čitav sat ili dva, i da više nije u stanju da se otrgne. Ali, onda se trгла. Trnova Ružica je spavala stotinu godina, ali sada se vratila u život kao da je zaspala pre samo pola sekunde. Dotrčala je do mene, jednom rukom me zagrlila oko vrata i samo ponavljala ono što je Danac već rekao: „Jan Ulav!”

Onda je red došao na Danca, George. Opušteno je prišao stolu za kojim sam sedeo, snažno mi stegao ruku i rekao prijateljski: „Prijatno je upoznati te uživo, Jan-Ulave!” Devojka s pomorandžama je već sela na stolicu za mojim stolom a Danac joj je polažio ruku na rame i rekao: „Onda, odoh ja.” I s tim recima je odstupio, povukao se, okrenuo leđa i otišao vukući noge istim putem kojim je i došao. Tako je nestao. Da, tako smo ga se oslobodili. Dobre vile su bile na mojoj strani.

Sedela je s druge strane stola. Obe svoje ruke je stavila u moje. Osmehivala se toplo, možda pomalo uznemireno, ali toplo.

„Nisi uspeo”, rekla je. „Nisi uspeo da me sačekaš!”

„Ne”, priznao sam. „Jer srce sada krvari od tuge.”

Pogledao sam je, još uvek se osmehivala. I ja sam pokušao da se osmehnem, ali mi to nije sasvim uspelo.

„Dakle, izgubio sam opkladu”, dodao sam.

Premišljala se, i onda je rekla: „Nekad u životu moramo biti u stanju da malo čeznemo. Pisala sam ti. Pokušala sam da ti dam snage da još malo čezneš.”

Osećam trzaj u ramenima: „Dakle, izgubio sam”, ponovio sam.

„U svakom slučaju si bio neposlušan”, rekla je nesigurno se osmehujući. „Ali, i dalje bi nešto moglo da se spase.”

„Kako?”

„Kao i ranije. Pitanje je koliko si strpljiv.”

„Ništa ne razumem”, rekao sam.

Nežno mi je stisnula ruke. „Šta to ne razumeš, Jan Glave”, samo je rekla, kroz šapat, i uzdahnula.

„Pravila”, kažem. „Ne razumem pravila.”

I tako je započeo dugi razgovor.

George! Nema potrebe da ti prenosim sve reči koje smo rekli jedno drugom te večeri i noći, ne bih ni mogao svega da se setim. Osim toga, znam da imaš niz pitanja, na koja, možda, očekuješ odgovor što je pre moguće.

Jedno od prvih objašnjenja koje sam želeo da dobijem bilo je kako je Devojka s pomorandžama znala moje ime i kako je znala gde žive moji roditelji. To je bilo povezano s onom razglednicom iz Sevilje, a i dogodilo se poslednje. Sedeo sam i gledao je upitno, a ona je tada rekla: „Jan Glave... Zaista me se ne sećaš?”

Posmatrao sam je. Pokušao sam da je gledam kao da je srećem po prvi put. Nisam gledao samo u tamne oči, nisam proučavao samo zagonetno lice. Pustio sam pogled da klizi preko golih ramena, dopustila mi je to, i bacio sam pogled i na prozirnu haljinu. Ali, uopšte nije bio lak zadatak pokušati setiti je se iz nekog potpuno drugačijeg konteksta od onih nekoliko susreta pre i na dan Božića. Ako sam i sreo Devojku s pomorandžama ranije u životu, sada je bilo potpuno nemoguće toga se setiti, jer tu gde sam sedeo, nisam mogao da se skoncentrišem ni na šta drugo sem na njenu beskrajnu lepo- tu. Stvorio ju je Bog, pomislio sam, ili možda Pigmalion, grčki mitski junak koju je svoju sopstvenu ženu iz snova isklesao u mermeru, a onda mu se boginja ljubavi smilovala i oživela skulpturu. Poslednji put kad sam video Devojku s pomorandžama, imala je na sebi crni kaput. Sada je bila tako lako obučena da sam bio zabrinut, učinilo mi se da sam

joj se suviše približio. Ali, uprkos tome nisam mogao da je se setim, ili možda baš zbog toga.

„Pokušaj da me se setiš“, ponovila je. „Tako bih volela da ti pođe za rukom.“

„Da mi daš neke ključne reči?“ molio sam.

Rekla je: „Ulica Humlevejen, budalice!“

Ulica Humlevejen. Odrastao sam u ulici Humlevejen. Tamo sam rođen. Ceo svoj život živeo sam u ulici Humlevejen. U ulici Adamstuen sam živeo tek pola godine.

„Ili ulica Irisvejen“, rekla je.

To je u istom kraju. Ulica Humlevejen počinje od ulice Irisvejen.

„Onda, ulica Klevervejen!“

I to je bilo u susedstvu. Kad sam bio mali, često sam se igrao na velikom otvorenom prostoru između vila u ulici Klevervejen. Bilo je to veliko uzvišenje sa žbunjem i drvećem. Mislim da je tamo bio i bazen s peskom, i jedna ljuljaška. Pre nekoliko godina postavljeno je i nekoliko klupa.

Opet sam pogledao u Devojku s pomorandžama. Onda mi je telom prošao trzaj, osećaj je sigurno sličan onom pri buđenju iz duboke hipnoze. Stegao sam joj ruke, jako, jako. Bio sam na ivici suza. I onda sam rekao. „Veronika!“ uzviknuo sam.

Široko se osmehnula. Ali, pitam se nije li i ona obrisala suzu iz ugla oka.

Sedeo sam i gledao je u oči, i više nisam šetao pogledom. Ništa više nije moglo da me zadrži, prepustio sam se sudbini. Odmah sam bio spreman da se pred njom razgolitim. Osudio sam se da se predam Devojci s pomorandžama bez zadržke. Osetio sam to kao veliko olakšanje.

Možda se nijedna druga vrsta intimnosti ne može uporediti s dva pogleda koja se susreću s istom sigurnošću i odlučnošću i jednostavno odbijaju da se puste.

Devojka sa smeđim očima ranije je živela u ulici Irisvejen. Bili smo zajedno skoro svakoga dana otkako smo prohodali, ili barem otkad smo progovorili. Pošli smo u školu i bili u istom odeljenju, ali posle Božića, u prvom razredu, Veronika se sa svojom porodicom odselila iz grada, imali smo tada sedam godina. Nije to bilo pre više od dvanaest-trinaest godina, ali se nakon toga više nismo videli. Igrali smo se zajedno na velikom uzvišenju u ulici Klevervejen, među žbunjem i cvećem, klupama i drvećem.

Tamo smo zajedno proživeli veveričji život - da, čitav veveričji život. I da se Veronika tada nije odselila iz ulice Irisvejen, ipak bi bezbrižnom detinjstu ubrzo došao kraj. Već se tada u školskom dvorištu govorilo kako se najradije igram s devojčicama.

Setio sam se pesme koju je jedno od nas dvoje čulo kod kuće, i koju bismo stalno pevali kad bismo se igrali napolju: Ima li ovde nekog dečaka, da s devojčicom igru deli. Igraće- mo se mi sue do mraka, kraljevstvo iz sna, svet našje celi...

„Ali, nisi me prepoznao", rekla je tada, nisam mogao da ne primetim da je još uvek zbog toga bila razočarana, skoro uvređena. Odjednom mi se obraćalo dete od sedam godina, a ne odrasla osoba od dvadeset.

Morao sam opet da je pogledam. Činilo mi se da je crvena haljina bila neopisivo fina i mogla je da vas uzbudi. Po haljini sam mogao da vidim kako njeno telo diše, jer se haljina dizala i spuštala, dizala i spuštala, skoro kao da morski talasi zapljuskuju prekrasnu plažu, a plaža je bila haljina.

Podigao sam pogled u vazduh. Ogledao sam žutog leptira među lišćem pomorandžinog drveta. Nije to bio prvi kojeg sam video tog dana. Video sam ih mnogo.

Pokazao sam prstom na njega i rekao: „Kako mogu da prepoznam malu larvu mnogo vremena nakon što se razvila u leptira?"

„Jan-Glave!" rekla je strogo. Više nije bilo reci o samom pretvaranju deteta u ženu.

I dalje sam imao mnogo pitanja bez odgovora. Susret s Devojkom s pomorandžama me je skoro doveo do ludila, u svakom slučaju je uzdrmao čitav moj život. Prešao sam pravo na stvar.

„Sreli smo se u Oslu. Tri puta se srećemo, i skoro da i nisam mislio ni o čemu drugom od tada. A onda si samo nestala, odletela. Teže je bilo pratiti tebe nego uhvatiti leptira rukama. Ali, zašto je moralo da prođe šest meseci da bismo mogli ponovo da se vidimo?"

Naravno, bilo je to zato što je morala da otputuje u Sevilju. Ali, zašto je za nju bilo tako važno da godinu dana živi u Spa- niji? Da li možda zbog onog Danca?

Sigurno možeš da pogodiš šta je tada odgovorila, George. Ja to nisam mogao, ali ti znaš šta je Veronikina velika strast.

Sve vreme dok ti pišem ovo pismo pitam se da li velika slika sa stablima pomorandži i dalje visi u predsoblju. Ima običaj da kaže da je tu sliku prerasla - dakle, u trenutku kad ovo pišem - ali nadam se, zbog tebe, da je nije nekome poklonila ili je stavila na tavan. Ako jeste, mislim da treba da je pitaš za nju.

Rekla je: „Dobila sam mesto u umetničkoj školi, ili, pravilnije rečeno, u slikarskoj školi. Čvrsto sam odlučila da završim kurs, to mi je bilo važno.”

„Slikarska škola?” rekao sam. Bio sam zapanjen. „Ali, zašto nisi mogla da mi kažeš nešto o tome one Badnje večeri?”

Pošto nije odmah odgovorila, nastavio sam: „Sećaš se kako je padao sneg? Sećaš se kako sam te pomazio po kosi? Sećeš se kako su iznenada zazvonila zvona kad je naišao taksí? I onda si nestala!”

Rekla je: „Svega se sećam. Sećam se toga kao nekog filma. Sećam se toga kao prvih scena u izuzetno... romantičnom filmu.”

„Onda ne razumem zašto je sve moralo da bude toliko tajnovito”, usprotivio sam se.

Njeno lice je zadobilo ozbiljan izraz. Rekla je: „Mislim da sam bacila oko na tebe već onda kad smo se sreli u tramvaju za Frogner. Ponovo, moglo bi se reći, ali sada na sasvim drugi način. A zatim smo se i posle toga sreli nekoliko puta. Ali, mislila sam da ćemo podneti pola godine razdvojenosti. Smatrala sam da nam je razdvojenost možda potrebna. Bili smo tako bliski kao deca. Ali više nismo deca. Sada nam je možda potrebno da malo čeznemo jedno za drugim. Mislim, da ne bismo počeli ponovo samo da se igramo po staroj navici. Že- lela sam da me nanovo otkriješ. Zelela sam da me prepoznaš, kao što sam ja prepoznala tebe. Zbog toga nisam htela da otkrijem ko sam.”

Ne sećam se tačno šta sam odgovorio, a ne sećam se ni svega što je Devojka s pomorandžama rekla, ali kako je razgovor odmicao, sve se češće dešavalo da skaćemo s teme na temu, ili s jedne epizode na drugu.

„A Danac?” upitao sam kad je to bilo zgodno. Kao da sam je preklinjao za nešto. Bilo je to glupo. Osećao sam se tako blesavo.

Odgovorila je kratko, gotovo strogo. Rekla je: „Zove se Mo- gens. I on ide u slikarsku školu. Dobro mu ide. Prijatno je biti s još nekim Skandinavcem.”

Zavrtelo mi se u glavi. Rekao sam: „Ali, kako je znao moje ime?”

Zapitao sam se da li će tada pocrveneti, ali ne znam, možda to nije bilo tako lako videti zbog crvene haljine, a tada je već i bio mrak, samo je nekoliko svetiljki od kovanog gvožđa bacalo zlatne zrake preko praznog trga. Maručili smo flašu crnog vina iz Ribere del Duero i sedeli smo svako sa svojom čašom u ruci.

Rekla je: „Naslikala sam tvoj portret. Dakle, samo po seća- nju, ali liči. Mogensu se sviđa. I ti ćeš ga jednom videti. Zove se samo Jan Cjlav"

Dakle, Veronika je naslikala i svoje lice na razglednici. To nisam morao da je pitam. Ali, postojalo je još nešto što me je mučilo. Rekao sam: „Dakle, nije Mogens sedeo u belojoj tojoti?"

Nasmejala se. Kao da je pokušala da promeni temu. Rekla je: „Pa, valjda nisi poverovao da te nisam videla, onda, na pijaci Jungstorge? Zbog tebe sam i bila tamo."

Nisam to razumeo. Mislio sam da govori u zagonetkama. Ali, nastavila je: „Prvo smo se sreli u tramvaju za Frogner. Onda sam malo pronjuškala po gradu i saznala u koji kafe obično odlaziš. Nikad ranije nisam bila tamo, ali jednog dana sam tamo sela nakon što sam kupila knjigu sa slikama španskog i slikara Velaskeza. Samo sam sedela i listala knjigu. Čekala sam."

„Mene?"

Znao sam da je to glupo pitanje. Odgovorila je skoro nestrpljivo: „Ne misliš valjda da samo ti tragaš? I ja sam deo ove I priče. Naravno da nisam samo leptir koga ti treba da uhvatiš."

Nisam se usudio da se dublje unosim u takva pitanja, za sada su bila suviše opasna. Samo sam rekao: „Ali, pijaca Jungstorge?"

„Ne budi tako detinjast, Jan Glave. Već sam ti rekla. Gde je Jan Glav? pomislila sam. I gde bi otišao da me pronađe, dakle, ako bi na primer zaista želeo da me pronađe, nakon što I me je dvaput sreo s velikom kesom pomorandži. Nisam mogla da budem baš sigurna, ali možda bi me potražio na najvećoj pijaci voća u gradu. Mnogo puta sam te tamo tražila. Ali bila sam i na drugim mestima. Bila sam u ulici Klevervejen, a bila sam i u ulici Humlevejen. Jednom sam svratila i pozdravila tvoje roditelje. Zažalila sam čim sam otvorila vrata, ali već je bilo gotovo. Rekla sam nekoliko reči o rodnoj kući i starom kraju. I nisam morala da kažem kako se zovem. Mogao bi možda na ovo da obratiš pažnju.

Odmah su me prepoznali. Pozvali su me da uđem, ali rekla sam da nemam vremena. Ispričala sam im da su me primili u slikarsku školu u Sevilji."

Nisam znao da li mogu da joj poverujem. „Nisu mi rekli ni reč o tome", rekao sam.

Zagonetni osmeh pojavio se na njenom licu. Činilo mi se da liči na Mona-Lizu, možda zato što mi je sve vreme u pod- svesti bilo da ide u slikarsku školu. Rekla je: „Zamolila sam ih da mi obećaju da ti neće ispričati da sam bila tamo. Morala sam da izmislim neko objašnjenje zašto ti to ne treba da saznaš."

Zanemio sam. Samo pre nekoliko dana morao sam da pokažem majci i ocu razglednicu koju sam dobio iz Sevilje. Pa, utrčao sam i rekao im da se ženim. Tek sada sam shvatio zašto su mi tako brzo pozajmili novac za avionsku kartu. Nisu čak ni postavili pitanje koliko je razumno što putujem u Sevilju usred semestra, samo da bih pokušao da nađem devojkicu koju sam nekoliko puta sreo u Oslu.

Devojka s pomorandžama je nastavila: „Nije baš uvek tako lako u velikom gradu pronaći nekog određenog, u svakom slučaju nije lako slučajno nabasati na njega, ako je to namera. A nekad se upravo to želi. Trebalo je da počnem sa ovim kursom za slikare i nisam mogla da se za nekoga vežem pred sam put Ali, ako dvoje ne rade ništa drugo nego se samo međusobno traže, i nije naročito čudno ako se sasvim slučajno sretnu."

Promenio sam temu. Hoću reći, promenio sam arenu.

„Jesi li ikada ranije bila na božičnoj službi u katedrali?" pitao sam.

Odmahnula je glavom: „Ne, nikad, a ti?"

I ja sam odmahnuo glavom. Rekla je: „To jest, bila sam na službi i u dva. A onda sam malo šetala ulicama i sačekala sledeće bogoslužjenje. Tada si morao da se pojaviš. Bio je Božić, i uskoro je trebalo da otputujem iz zemlje."

Mslim da smo jedno duže vreme sedeli bez reci. Ali, morao sam da se vratim crvenoj niti. Rekao sam: „Dakle, nije Mo- gens sedeo u tojoti?"

„Ne", rekla je.

„Ko je to, onda bio?"

Malo je oklevala pre nego što je odgovorila. „Niko", rekla je.

Pitao sam ponovo: „Niko?"

„Neka vrsta bivšeg dečka. Išli smo u isto odeljenje u gimnaziji."

Mislim da sam se osmehnuo. Ipak je rekla: „Nemamo pravo na prošlost onog drugog, Jan-tllave. Ono što je važno jeste da li imamo zajedničku budućnost.”

Tada sam rekao nešto užasno nepromišljeno, možda zato što se nisam usuđivao da poverujem da Devojka s pomoran- džama i ja možemo imati zajedničku budućnost. Rekao sam: „To be two or not to be two, that is the question.”

Mislim da je i ona smatrala da je to pomalo glupo rečeno. Promenio sam temu ne bih li popravio situaciju. Uzviknuo sam:

„Ali sve te pomorandže? Šta si htela s njima? Šta si htela sa svim tim pomorandžama?”

Nasmejala se od srca. Onda je rekla: „Da, to si se sigurno pitao. Zbog svih tih pomorandži sam i uspela da te namamim na pijacu Jungstorge. Zbog njih si počeo da pričaš o hodanju na skijama preko Grenlanda. Sa osam pasa u zaprezi i deset kilograma pomorandži.”

Nisam imao razloga da poričem. Ali, ponovio sam: „Šta si radila s tolikim pomorandžama?”

Pogledala me je u oči, kao onda u kafeu u Oslu. Rekla je vrlo polako: „Htela sam da ih naslikam.”

Da ih naslika? Bio sam zapanjen. „Sve zajedno?”

Otmeno je klimnula glavom. Zatim je rekla: „Morala sam da uvežbam slikanje pomorandži pre odlaska u slikarsku školu u Sevilji.”

„Ali toliko njih?”

„Da, htela sam da naslikam mnogo pomorandži. To je bila vežba.”

Predao sam se i odmahnuo glavom. Da li je mislila da sam budala? Rekao sam: „Ali, zar nije bilo dovoljno da kupiš samo jednu pomorandžu, i da onda pokušaš da naslikaš istu pomorandžu više puta?”

Nakrenula je glavu i rekla kao da je razočarana: „Mislim da ćemo nas dvoje imati o mnogo čemu da pričamo u budućnosti, jer ti možda ne vidiš sasvim dobro.”

„Nema istih pomorandži, Jan-CJlave. Čak ni dve vlati trave nisu potpuno iste. Zbog toga si ti sada ovde.”

Osetio sam se glupo. Nisam mogao da shvatim šta time misli. „Dakle, zato što ne postoje dve iste pomorandže?”

Rekla je još: „Nisi ti prešao čitav dugi put do Sevilje da bi sreo 'neku damu'. Onda bi kopao bunar pored neke bliže reke, jer Evropa vrvi od dama, i od reka. Došao si da nađeš baš mene. A ja sam samo jedna. Ni ja nisam poslala pozdrav iz Sevilje 'nekome čoveku' u Oslu. Poslala sam ga tebi. Zamolila sam te da se držiš mene. Zamolila sam te da mi ukažeš malo poverenja.”

Pričali smo još dugo nakon što se kafe zatvorio. Kad smo konačno krenuli, povukla me je i pritisla uz stablo pomorandže pod kojim smo sedeli, ili sam ja povukao nju, ne sećam se sasvim dobro. Tek, ona je rekla: „Sada možeš da me poljubiš, Jan-CJlave. Jer sada sam konačno uspela da te zarobim.”

Položio sam ruke na njena ramena i poljubio je ovlaš u usta. Rekla je: „Ne, moraš zapravo da me poljubiš! I moraš čvrsto da me zagriš.”

Uradio sam kako mi je Devojka s pomorandžama naredila. Ona je određivala pravila. Imala je ukus vanile. Kosa joj je mirisala na svež limun.

Naslućivao sam da se gore u krošnji pomorandže miču dve živahne veverice. Nisam bio baš siguran koju igru igraju, ali bile su njome živo zaokupljene.

Neću više pisati mnogo o toj večeri, George, možda bi toga trebalo da te poštedim. Ali, moraš da čuješ kako se noć završila.

Nisam stigao u pansion pre dvanaest. Ali Devojka s pomorandžama je živela u iznajmljenoj sobi s čajnom kuhinjom kod jedne stare dame. Na zidovima je visilo više akvarela s cvetovima i stablima pomorandži. A u jednom uglu sobe stajala je velika moja slika urađena uljem na platnu. Sliku nisam komentarisao, a nije ni ona. Značilo bi to preduboko zaci u samu magiju ove bajke. Ne treba sve izraziti recima. Takva su bila pravila. Ali, mislio sam da mi je naslikala suviše velike i plave oči. Kao da je celu svoju ličnost smestila u oči.

Dugo sam te noći ležao i pričao Veroniki dugačke priče s mnogo zabavnih detalja. Pričao sam o bolešljivoj sveštiničkoj ćerki sa četiri sestre, dva brata i neposlušnim labradorom. Ispričao sam joj celu dugačku priču o dramatičnom putu preko Grenlanda na skijama, s osam pasa u zaprezi i deset kilograma pomorandži. Pričao sam o

energičnoj devojci koja je tajni agent UN Odeljenja za inspekciju pomorandži, i bori se, usamljeno i hrabro, protiv novog i opasnog virusa koji napada pomorandže. Ispričao sam sve što sam znao o devojci koja radi u obdaništu i svakoga dana mora da ide na pijacu i kupuje 36 jednakih pomorandži. Naširoko sam pričao o mladoj dami koja želi da napravi fromaž od pomorandži za stotinu studenata Instituta za ekonomiju preduzeća. Ispričao sam čitavu životnu priču devetnaestogodišnje devojke koja je bila udata za jednog od ovih studenata i već je stigla da s njim dobije ćerku - iako je on bio tako odbojan u očima drugih ljudi. A ispričao sam i o hraproj i požrtvovanoj devojci koja u punoj tajnosti krijumčari hranu i lekove za siromašnu decu Afrike.

Devojka s pomorandžama je završila priču tako što je po- menula neke zajedničke doživljaje iz detinjstva u ulicama Hu- mlevejen i Irisvejen. Ja sam zaboravio skoro sve, ali nečega sam se i setio dok je pričala.

Kad smo se probudili, sunce je bilo visoko na nebu. Ona se probudila prva, i nikad neću zaboraviti kako sam se osećao kad me je probudila. Nisam više znao staje mašta, a šta stvarnost, možda više nije ni postojala takva razlika. Samo sam znao da više ne lutam naokolo i ne tražim Devojkicu s pomorandžama. Pronašao sam je.

I ja sam je pronašao. Tada sam znao ko je Devojka s pomorandžama, i to je trebalo da pogodim mnogo pre nego što sam saznao da se zove Veronika...

Kad sam stigao otprilike dotle, mama je opet pokucala na vrata. Rekla je: „Pola jedanaest je, George. Postavili smo sto. Imaš li još mnogo da pročitaš?”

Rekao sam, pomalo svečanim glasom: „Draga, mala, Devojko s pomorandžama. Mislim na tebe. Možeš li još malo da sačekaš?”

Nisam mogao da je vidim s druge strane vrata. Ali čuo sam da se potpuno utišala. Rekao sam: „Ima li onde nekog dečaka...”

I dalje je bilo potpuno tiho s druge strane vrata. Ali uskoro sam čuo da se mama potpuno privila uz njih. Pevala je tihim glasom u okvir vrata: „... da s deuojčicom igm deli...”

Više od te pesme nije uspela da otpeva jer je počela da plače. Plakala je tiho.

Šapatom sam uzvratio: „Igrali bismo se mi sve do mraka, kraljevstvo iz sna, svet naš je celi...”

Teško je disala i uskoro je šmrknula i rekla: „Zaista piše... o tome?“
„Pisao je“, rekao sam.

Nije na to odgovorila, ali sam video po kvaki da se obesila na vrata.

„Brzo ću doći, mama“, prošaputao sam. „Imam još samo petnaest strana.“

Ni tada ništa nije rekla. Možda nije mogla ništa da kaže. Nisam imao potpun pregled nad onim što sam, možda, zakuvao tamo napolju.

Jadni Jergen, pomislio sam. Ovaj put je morao da padne na drugo mesto. Mirjam je spavala. Sada smo moj otac, mama i ja imali svoj razgovor. Nekad smo mi bili mala porodica u ulici Hu- mlevejen. Napolju, u dnevnoj sobi, stajali su baka i deka, oni su nekada davno izgradili ovu kuću. Jergen je ovde bio samo u poseti.

Razmislio sam dobro o svemu što sam pročitao. Nešto važno već je bilo dokazano. Moj otac nije mislio da sam ja budala. Nije izmislio nekakvu bajku o Devojci s pomorandžama. Možda nije ispričao sve, ali sve što je ispričao bilo je istina.

Istini za volju, nisam baš mogao da se setim da sam ikada video neku sliku pomorandžinog drveta u predsoblju. Nisam mogao da se setim nijedne slike s pomorandžama. Video sam samo sve ostale slike koje je mama naslikala. Video sam akvarele s ljiljanima i višnjama u našoj bašti.

Bilo je više sličnih pitanja o kojima sam morao s njom da porazgovaram. Ili sam da pogledam na tavanu. Ali, oduvek sam znao da je mama živela u ulici Irisvejen kad je bila mala. Jednom sam bio u žutoj kući da odnesem pismo koje je stiglo u naše sanduče. Možda ću više saznati o svim tim slikama pomorandži ako samo nastavim da čitam. A bilo je tu još nešto važno: Da li će moj otac pisati još nešto o teleskopu Habl?

Teleskop Habl je nazvan po naučniku Edvinu Paelu Hablu. On je dokazao da se vasiona širi. Prvo je otkrio da maglina An- dromeda nije samo oblak prašine i gasa u našoj galaksiji, već da je potpuno samostalna galaksija izvan Mlečnog puta. Otkriće da je Mlečni put samo jedna od mnogih galaksija, napravilo je revoluciju u načinu na koji su astronomi gledali na svemir.

Hablovo najvažnije otkriće bilo je kad je 1929. mogao da kon- statuje da što je galaksija udaljenija od Mlečnog put, to nam se čini da se brže kreće. Ovo otkriće je sam osnov onoga što nazivamo teorijom Big Benga - ili teorijom o Velikom prasku. Prema

ovoj teoriji, koju danas podržavaju skoro svi astronomi, kosmos je nastao u velikoj eksploziji pre 12-14 milijardi godina. To je bilo davno, jako davno.

Kad bi sve što se desilo u istoriji vasione bilo postavljeno u vremensku šemu jednog jedinog dana, Zemlja bi nastala tek kasno popodne. Dinosaurusi bi nastali nekoliko minuta pred ponoć. A ljudi bi postojali samo poslednje dve sekunde.

Pratiš li, George? Još jednom sam seo za kompjuter nakon što sam te odveo u obdnište. Danas je ponedeljak.

Danas si bio malo kenjkav. Izmerio sam ti temperaturu, ali nisi imao vrućicu. Pogledao sam ti i grlo i uši, i prepipao sam neke limfne čvorove, ali nisam ništa otkrio. Mislim da si samo malo prehladen, i možda malo iscrpljen posle vikenda.

Skoro da sam se ponadao da ćeš se zaista razboleti, i da ćeš ceo ovaj dan ostati kod kuće, sa mnom. Ali, imam ja posla i s ovim pisanjem.

Za vikend smo opet bili na Fjelstelenu. Ci subotu ujutru mama je otrčala u dugu šetnju sa starom kantom za mleko u rukama i vratila se s četiri kilograma planinskih kupina. Tada si se malo uvredio, George. Insistirao si da i ti bereš planinske bobice, i u toku popodneva si uspeo da, potpuno sam, nabereš pola kilograma mahunice. Naravno, držali smo te na oku iz vikendice. Onda je mama morala da skuva žele od mahunice. Jeli smo ga u nedelju. Mislim da ti je bio malo kiseo, ali, morao si da ga jedeš jer si ti nabrao bobice.

Tog leta smo videli mnogo planinskih leminga, i dozvolili smo ti da žutim i crnim flomasterom nacrtáš leminga u dnevnik. Dobro je ispao. S malo dobre volje zapravo je moguće videti da je životinja koju si nacrtao leming. Samo si mu nacrtao predugačak rep. Mama je, za svaki slučaj, napisala „LEMING" ispod crteža. A zatim i „Georg 1. 9. 1990".

Možda u vikendici još uvek stoji taj dnevnik? Stoji li, George?

Skoro čitave te večeri sedeo sam i čitao dnevnik, od početka do kraja. Bilo je to nakon što si otišao na spavanje. Pročitao sam ga više puta. Čim sam pročitao poslednji pozdrav - i ponovo bacio pogled na tvoj crtež - krenuo sam da čitam od početka. Računao sam da će to biti poslednja poseta vikendici pre Božića. Na kraju je došla

Veronika i istrгла mi knjigu iz ruku. Stavila ju je na vrh police s knjigama, iako je uvek stajala na polici pored kamina.

„Sada ćemo da popijemo malo vina“, samo je rekla.

Ali, da se vratimo u Španiju.

Ostao sam kod Veronike u Sevilji dva dana. A onda sam morao kući, to su mislile i Veronika i njena gazdarica. Morao sam da se strpim i sačekam je još skoro tri meseca dok ne završi slikarsku školu. Ali, tada sam naučio da čeznem. Da verujem Devojci s pomorandžama.

Naravno, morao sam da je pitam da li još uvek stoji iza svog obećanja da ćemo biti zajedno svakoga dana sledećih pola godine. Nisam to više mogao uzeti zdravo za gotovo jer nisam sledio pravila. Dugo je razmišljala pre nego što je odgovorila. Mislim da je pokušavala da smisli nešto mudro što bi mi rekla. A onda je izustila kroz osmeh: „Možda će biti dovoljno da odbijem ova dva dana koja si ovde ukrao.“

Dok me je pratila na aerodrom, ugledali smo uginulog be- log goluba u slivniku. Veronika je zastala i stresla se. Smatrao sam da je čudno što je to toliko pogađa. Ali tada se okrenula ka meni, položila glavu na moje grudi i plakala. Onda sam i ja zaplakao. Bili smo tako mladi. Bili smo usred bajke. I onda ne bi trebalo da uginuli golub leži u slivniku. Ili barem ne bi trebalo da je beo. Takva su bila pravila. Plakali smo. Beli golub je bio loš znak.

(J Oslu sam se ponovo skoncentrisao na studije. Mnogo toga sam morao da obnovim jer sam izostao s više važnih predavanja poslednje nedelje. Pored toga nešto sam morao i ponovo da odslušam zbog sveg tog skijanja i zujanja gradom prethodnih meseci. Ali, mnogo sam vremena i uštedeo jer više nisam morao da pretražujem grad u potrazi za tajanstvenom devojkom s pomorandžama. Nisam morao ni da se naprežem kako bih sebi pronašao devojku. Mnoge kolege sa studija su na to trošile dosta vremena.

I dalje sam umeo da se trgnem kad ugledam crni ženski kaput - ili crvenu letnju haljinu, kako je dolazilo toplije vreme. Svaki put kad bih video pomorandžu, setio bih se Veronike. Kad sam kupovao u prodavnici, mogao sam da zastanem i duboko se zamislim pred pultom s pomorandžama. Mnogo mi je lakše polazilo za rukom da uočim da nema istih pomorandži. Mogao sam tako da stojim i ispitujem ih s ledenom

smirenošću. A ako sam kupovao pomorandže, uvek sam birao najlepše, nisam žurio. S vremena na vreme sam ih cedio za sok, a jedanput sam napravio fromaž od pomorandži i servirao ga Gunaru i nekim prijateljima. Bilo je to jedne večeri kad smo sedeli kod kuće i igrali bridž.

Gunar je bio na drugoj godini studija političkih nauka, i on je zapravo bio kuvar kod nas. Cijevak nam je pripremao bogate ručkove s jelima od govedine i bakalara. Iako nikad nije očekivao nešto za uzvrat, ipak je bilo zabavno iznenaditi ga fromažem od pomorandži. Mnogo sebe sam uneo u taj dezert. Majka, dakle baka, pomogla mi je da pronađem recept u starom kuvaru. Čak se ponudila i da mi napravi fromaž. Pa, nije mogla da zna da je sav smisao u tome da ga napravim sam. Mislim da nije bila ni blizu da pogodi da ceo taj projekat ima veze s Veronikom.

I onda se vratila u Norvešku, George. Sredinom jula vratila se iz Sevilje. Otišao sam na Fomebu da je tamo sačekam. Mnogo je bilo svedoka našeg ponovnog sastanka kad je izašla posle carine s dva velika kofera i ogromnim koricama sa slikama i crtežima. Prvo smo samo stajali i gledali se skoro pola minuta, možda da dokažemo kako imamo dovoljno jak karakter i možemo da čekamo jedno drugo još nekoliko sekundi. A onda smo se stopili u vrelom zagrijaju, neobično vrelom, trebalo bi možda da priznam, čak i za aerodrom. Pored nas je prošla jedna stara dama koja je imala primedbe. „Trebalo bi da se stidite!“ zarežala je. Samo smo se nasmejali. Nismo imali zbog čega da se stidimo. Čekali smo jedno drugo pola godine.

Još dok smo stajali u holu za dolaske, Veronika je morala da otvori korice i pokaže mi šta je naslikala. Brzo je prelistala portret „Jan Cllav“, iako sam ga video na tren, i opet sam primetio da je iz očiju na slici isijavala intenzivna plava svetlost. Nisam mogao ništa da kažem tim povodom, ali Veronika je imala mnogo veselih komentara na ostale slike. Pričala je kao navijena. Nije pokušavala da prikrije da je veoma ponosna na slike koje mi je pokazala. Nije skrivala da je nešto naučila u toku proteklih pola godine.

Ostatak leta smo jednostavno lebdeli. Išli smo na ostrva u Oslofjordu, putovali smo na sever zemlje, posećivali smo muzeje i umetničke izložbe, a mnoge blažene večeri proveli smo u šetnjama pored vila u Tosenu.

Trebalo je da je vidiš! Trebalo je da je vidiš kako se njiše gradom. Trebalo je da vidiš kako se drži na izložbama. I trebalo je da čuješ kako se smeje. I ja sam mogao da se smejem tako da sve pršti. Smeh je nešto najzaraznije što znam.

Sve češće smo koristili zamenicu „mi“. Čudna je to reč. Sutra ću uraditi to i to, kažemo. Ili pitamo šta će onaj drugi, dakle „ti“ da radi. To nije teško razumeti. Ali, odjednom počnemo da govorimo „mi“, kao daje to nešto najprirodnije. „Hoćemo li da se odvezemo brodićem do ostrva Langejene i da se kupamo?“ „Ili ćemo jednostavno da ostanemo kod kuće i učimo?“ „Da li nam se dopala ta pozorišna predstava?“ I onda jednog dana: „Srećni smo!“

Kad koristimo zamenicu „mi“, dvema osobama pripisujemo jednu zajedničku radnju kao da sačinjavaju jedno složeno biće. U mnogim jezicima se koristi posebna zamenica ako je reč o dve - i samo dve - osobe. Ta zamenica se naziva dual, ili ono što dvoje dele. Smatram da je to korisna oznaka, jer ponekad nisam sam a nije nas ni mnogo. Tu smo „nas dvoje“, i kod „nas dvoje“ to „mi“ kao da ne može da se podeli. Neka nova, tajanstvena pravila dolaze do izražaja kad se odjednom uvede ova zamenica, kao na dodir čarobnog štapića. „Sada ćemo da pravimo ručak.“ „Otvorićemo flašu vina.“ „Idemo u krevet.“ Zar nije skoro bestidno ovako se izražavati? To je svakako nešto potpuno drugačije nego reći da sada moraš autobusom kući, jer ja idem na spavanje.

Dakle, kad koristimo dual ili „dvojinu“, uvode se potpuno nova pravila. „Idemo u šetnju!“ Tako jednostavno, George. Samo tri reci, ali one ipak opisuju priču prepunu značenja koja zadiru duboko u zemaljske živote dvoje ljudi. S tim u vezi, to nije ušteda energije samo kad je reč o broju reči. „Hajde da se istuširamo!“ rekla je Veronika. „Hajde da jedemo!“ „Hajdemo na spavanje!“ Mije nam potrebno više od jednog tuša kad govorimo na ovaj način. Me treba nam više od jedne kuhinje i jednog kreveta.

Za mene je novi način korišćenja zamenica bio šok. „Mi“ - I kao da je krug zatvoren. Kao da se ceo svet stopio u jedinstvu viših sfera.

Mladost, George, mladalačka lakomislenost!

Ali, sećam se i jedne tople avgustovske večeri kad smo se deli na ostrvu Bigdej i gledali preko fjorda. Me znam odakle mi to, ali iznenada mi je izletelo: Ma ovom smo svetu samo jedan jedini put.

„Ovde smo sada“, rekla je Veronika, kao da je smatrala da na nešto treba da me podseti.

Ali, smatrao sam da odbacuje ono što sam pokušao da iskažem, pa sam rekao: „Mislim o večeri, poput ove, koju mi neće biti dozvoljeno da proživim...“ Znao sam da Veronika prepoznaje ovu rečenicu iz jedne pesme CjIafa Bula. Jednom smo je pročitali zajedno.

Veronika se naglo okrenula ka meni i s dva prsta stisnula moju ušnu resu. Rekla je: „Ali onda si bio ovde. Lucky you!“

Kad je stigla jesen, Veronika je pošla na Akademiju umetnosti a ja sam nastavio sa studijama medicine. Postajalo je sve interesantnije nakon prvih pripremnih kurseva. Poslepo- dneva i večeri smo provodili zajedno što je češće bilo moguće, i vodili smo računa da se bar vidimo svakog dana. Što će reći, Devojka s pomorandžama mi je zaista odbila ona dva cela dana koje sam joj dugovao kao samo njene. Mislim da je to učinila ponajviše da bi me zadirkivala, a možda i da bi dala primer. I dalje smo morali da poštujemo pravila, bajka se nije završila, tek što je počela. Bajka je sve više i više rasla oko nas, tako da je stalno bilo noviji pravila kojih se trebalo pridržavati. Sećaš se šta sam rekao o tim pravilima? To su suštinski zah- tevi koje ili ispunjavaš ili ne, ali nije neophodno da ih razumeš. O njima se čak ne mora ni razgovarati.

I u Oslu je Veronika iznajmila sobu s malom kuhinjom kod jedne stare dame. Jedino što je morala da radi kako bi otplatila kiriju bilo je košenje travnjaka leti, čišćenje snega zimi i kupovina namirnica za gazdaricu nekoliko puta nedeljno, a to je uključivalo i, jednom nedeljno, flašu portoa iz prodavnice Državnog monopola. Ali je stara dama, gospođa Movinkel, kako se zvala, prihvatila da ja s vremena na vreme izvršavam ove zadatke. Bilo je to fino, jer joj je na taj način bilo lakše da prihvati da s vremena na vreme i prenoćim u iznajmljenoj sobici. Već sam platio stanarinu.

Kad je stigao Božić, opet smo otišli na božićnu službu u katedrali, smatrali smo da to dugujemo jedno drugom. Veronika je na sebi imala isti crni kaput, a u kosi istu čarobnu srebrnu šnalu. Sada sam i ja bio deo te bajke, iste nedokučive čarolije. Te godine smo, naravno, sedeli na istoj klupi, i nisam morao da budem nervozan zbog pravca u kome se okreću muškarci u crkvi. Neka se samo okreću za Veronikom, neki su to zaista i činili.

Bio sam ponosan. A Veronika je sijala, bila je srećna. I ja sam, naravno, bio srećan. Možda je i ona bila pomalo ponosna.

Sa službe smo se vraćali baš istim putem kao i prethodne godine. Pričali smo o tome. Već smo bili svesni svoje tradicije. Skoro bez reči, hodali smo zajedno ka parku Šlotsparken. Premda nismo pričali o tom ćutanju, ono je došlo samo po sebi.

Stajali smo zagrljeni baš tamo gde je prethodne godine uskočila u taksi, jer je i ove godine trebalo da pođemo svako na svoju stranu. Veronika je trebalo da se sastane sa svojim ocem kod stare tetke u Silebeku, a onda je trebalo da se zajedno odvezu do Askera, gde su njeni roditelji živel. Ja sam i te godine Božić slavio u ulici Humlevejen s majkom, ocem i stricem Ejnarom.

Prizor je bio isti kao prethodne godine. Trebalo je da se oprostimo ovde u ulici Vergelandsvejen čim naiđe slobodan taksi u koji je Veronika trebalo da uleti. Ali, šta će se dogoditi nakon što dođe taksi? Da li će se bajka završiti? Da li će magija nestati? Nismo razgovarali o tome. Viđali smo se svakog dana poslednjih pola godine, sem ona dva dana gorke kazne. Devojka s pomorandžama je ispunila svoje svečano obećanje. Ali, koja će pravila važiti u novoj godini?

Tog Božića je bilo hladnije nego prethodne godine, i Veronika se smrzavala. Držao sam je u zagrljaju i trljao joj leđa. Onda sam joj ispričao da posle Nove godine Gunar treba da se iseli iz stana koji smo delili. „Zato što treba da nastavi studije u Bergenu“, rekao sam. Rekao sam da moram da pronađem nekog drugog studenta s kojim ću deliti stan.

Bio sam takva kukavica, George. Verujem da je i ona tako mislila. Malo se ljutnula. Zar će Gunar da se iseli? I ja ću da nađem novog studenta koji će se useliti u stan? Zar sam zaista planirao tako nešto a nisam razgovarao s njom? Skoro daje bila ljuta. Uplašio sam se da ćemo se tog Božića rastati kao neprijatelji. Ali onda je rekla: „Pa, onda ja mogu da se uselim kod tebe, mislim, onda možemo da živimo zajedno. Zar ne, Jan-Glave?“

Upravo sam to i sam želeo. Ali, bio sam veća kukavica od nje. Plašio sam se da ću prekršiti pravila.

Sijala je kao celo pomorandžino drvo na Plaši de la Alijansa kad smo se ubrzo zatim dogovorili da može da se preseli u ulicu Adamstuen početkom januara. Iduće godine ne samo da ćemo biti zajedno baš svakog dana, bićemo zajedno i baš svake noći. To su bila nova pravila.

Ali, ipak joj je lice dobilo zabrinut izraz, možda izraz sumnje u nešto, pomislio sam, možda je ipak imala rezerve, ili je možda imala neko očekivanje o kome se ustručavala da progovori? „U čemu je problem, Veronika?“ prošaputao sam. Poznavao sam je.

Rekla je: „Onda će Gunarova soba biti slobodna.“

Klimnuo sam glavom, ali nisam shvatio zašto to ponovo pominje. Rekao sam da Gunar treba da se iseli.

Rekla je: „Nećemo valjda da spavamo svako u svojoj sobi!“

„Naravno da nećemo“, rekao sam, ali i dalje nisam razumeo na šta je mislila.

Više se uopšte nije dvoumila. Jednostavno je rekla ono što joj je bilo na pameti: „Onda možda mogu da koristim Gunarovu sobu kao atelje“, rekla je. Bacila je letimičan pogled na mene, da bi videla kako reagujem. Samo sam položio ruku preko srebrne šnale na njenom potiljku i rekao da ću biti izuzetno ponosan što živim s jednim umetnikom.

Nakon nekoliko minuta, naišao je njen taksu. Ispružila je ruku i zaustavila ga. Ušla je u kola, i te godine se okrenula i veselo mi mahnula obema rukama. Zamisli, prošlo je samo godinu dana!

Nisam morao da se osvrćem oko sebe i tražim zaboravljenu balsku cipelicu nakon što je taksu otišao. Ci ovoj bajci više nije bilo ograda. Više nismo zavisili od nekih staromodnih vila i njihovih neshvatljivih pravila o tome šta je dozvoljeno a šta zabranjeno. Sreća je bila naša.

Ali, šta je čovek, George? Koliko čovek vredi? Da li smo samo prašina koju kovitla i rasipa svaki vetar?

Dok pišem ove redove, teleskop Hابل kruži svojom putanjom oko Zemlje. Gore je već četiri meseca, a od kraja maja od njega dobijamo mnoge značajne fotografije svemira, dakle, onog ogromnog prostranstva iz kojeg smo, na kraju krajeva, i potekli. Ali, ubrzo je takođe otkriveno da teleskop ima jednu ozbiljnu grešku u funkcionisanju. Već se priča o

slanju spejs-šatla s posadom koja bi mogla da popravi tu grešku kako bismo još bolje razumeli vasionu.

Da li znaš kako stoje stvari s teleskopom Habl? Da li je ikada popravljen?

Ponekad o svemirskom teleskopu razmišljam kao o Oku Kosmosa. Jer, oko koje može da sagleda čitav kosmos, s pravom se može nazvati Okom Kosmosa. Razumeš li šta time želim da kažem? Sama vasseljena stvorila je ovaj neshvatljivi instrument.

Teleskop Habl je kosmički čulni organ.

Šta je ova velika bajka u kojoj živimo i koju svako od nas doživljava nakratko? Možda će nam svemirski teleskop pomoći da jednog dana shvatimo bolje prirodu ove bajke.

Tamo daleko, iza galaksija, nalazi se možda odgovor na pitanje šta je čovek.

Mislim da sam reč „zagonetka“ upotrebio mnogo puta u ovom pismu. Pokušaj da se razume kosmos može se možda uporediti s uklapanjem svih delova velike slagalice. Iako je, možda, podjednako reč i o mentalnoj, ili duhovnoj zagonetki, i može se desiti da odgovor na tu zagonetku leži u nama. Jer, mi smo ovde. Mi smo ovaj svet. Možda naše stvaranje još nije završeno. Fizički razvoj čoveka je, naravno, morao prethoditi psihičkom. I možda su fizička svojstva ove vasseljene samo spoljašnjost, materijal neophodan za sveobuhvatnu kosmičku samospoznaju.

Zamislio sam nešto ludo: Njutn je iznenada otkrio da postoji univerzalna sila gravitacije. Fino. Istog trenutka Darwin je shvatio da se na ovoj planeti odvija biološki razvoj. Odlično. Zatim je Ajnštajn otkrio da postoji veza između mase, energije i brzine svetlosti. Izvanredno! A1953. Krik i Votson su pružili dokaze o građi molekula DNK, odnosno, naslednog materijala kod biljaka i životinja. Sjajno! I onda se može pretpostaviti da će jednog dana - a kakav će to dan biti, George! - jednog dana će neka umna glava sedeti i u jednom jedinom trenutku nadahnuća rešiti zagonetku vasseljene. Zamišljam da tako nešto može da se desi iznenada. (Voleo bih da mogu toga dana da radim kao dežurni urednik u nekim velikim dnevnim novinama!)

Sećaš li se da sam ovo pismo počeo tako što sam ti rekao da želim nešto da te pitam? Veoma mi je važno kako ćeš odgovoriti na to pitanje. Ali, ostalo je još nešto da se ispriča.

Teleskop Habl! Vraćamo se na njega. Sada sam bio potpuno siguran da veliko pitanje koje je moj otac hteo da mi postavi sigurno ima neke veze sa svemirom. Ustao sam s kreveta i vimuo kroz prozor. I dalje je vejavao sneg. Ali nema veze, pomislio sam. Iako je na Zemlji oblačno, teleskop Habl može da pravi kristalno jasne fotografije galaksija udaljenih mnogo milijardi godina od našeg Mlečnog puta. I radi 24 sata dnevno. Već nam je pružio više stotina hiljada fotografija i istražio više od deset hiljada nebeskih tela. Svakoga dana teleskop Habl nas snabdeva količinom podataka dovoljnom da se napuni jedan personalni računari.

Ali, zašto je moj otac ponovo pisao o svemirskom teleskopu? Nisam mogao da shvatim kakve je to veze moglo da ima s De- vojkom s pomorandžama. Ipak, to više nije bilo najvažnije. Najvažnije je što je moj otac uopšte znao nešto o teleskopu Habl. Razumeo je koliko je važan za čovečanstvo. Uspeo je to pre nego što se razboleo i umro. Bila je to jedna od poslednjih tema koje su ga zaokupljale.

Oko kosmosa! Nikad nisam mislio o teleskopu Habl na taj način. Razmišljao sam o njemu kao o prozoru kroz koji čovečanstvo gleda ka svemiru. Ali, zapravo nije bilo preterano svemirski teleskop nazvati „Okom kosmosa“.

Svojevremeno je, možda, potpuna očaranost prvom norveškom železničkom linijom između Kristijanije i Ejdsvola bila pomalo preterana. (J Norveškoj živi jedan promil svetskog stanovništva, a na relaciji između Kristijanije i Ejdsvola je pedesetih godina devetnaestog veka živeo deseti deo promila. Uz pomoć teleskopa Habl, svi stanovnici Zemlje mogu da putuju po celom kosmosu. Kad je postavljen u Zemljinu orbitu, pola godine pre nego što je moj otac umro, troškovi su dostigli 2,2 milijarde dolara. Izračunao sam da je to, otprilike, četiri krune po stanovniku Zemlje, i mislim da je ta karta izuzetno jeftina, dakle, za mogućnost da se prokrstari čitav kosmos. Radi poređenja, danas povratna karta iz Osla za Ejdsvol košta otprilike dve stotine krune. To možda i nije naročito jeftino, a ako se neko u tome slaže sa mnom, samo treba da pošalje žalbu norveškom ŽTP-u. (Ne želim da kažem bilo šta loše ni o ŽTP-u ni o starom liliputanskom vozu na relaciji između Kristijanije i Ejdsvola. Ali tvrdim daje teleskop Habl važniji za čovečanstvo, a možda čak i za seljake u Rumerikeu. Nije čak ni preterano teleskop Habl

nazvati Okom kosmosa. Tako je, barem, mislio moj otac, a čak nije ni doživeo da teleskop dobije nove naočare!)

„Teleskop Hابل je kosmički čulni organ“, napisao je. Mislim da sam razumeo šta je time hteo da kaže. Možda možemo da konstatujemo daje postavljanje teleskopa Hابل u Zemljinu orbitu bilo mali korak za čovečanstvo, jer smo 1990. imali i moćne teleskope i spejs-šatlove. Ali bio je to veliki skok za kosmos! Naime, u ime celog kosmosa, čovečanstvo pokušava da pronađe odgovor na pitanje šta je svemir u celini. Ni manje ni više. **Kosmosu je trebalo skoro petnaest milijardi godina da u sebe ugradi nešto tako fundamentalno kao što je oko kojim može da se vidi!** (Potrošio sam pola sata na pisanje ove rečenice. Zbog toga sam je podebljao.)

Vruće, pomislio sam. Požurio sam s čitanjem i ubrzo sam bio svedok sopstvenog rođenja. Ono je potpuno posebno. Nemaju sva deca tu privilegiju da život započnu na koktelskoj zabavi.

Ali, samo ti pričaj, oče. Nisam imao nameru da te prekinem. Pitao si kako stoje stvari s teleskopom Hابل, i sada sam bar odgovorio na to pitanje.

Ubuduće ću biti kratak, moram, jer mi ističe vreme. Sutra imam važnu obavezu. Zbog toga će te mama voditi u obdanište.

Živeli smo u malom stanu u ulici Adamstuen četiri godine. Veronika je završila Akademiju umetnosti, i nastavila je, kao što znaš, da slika; s vremenom je počela i druge da podučava toj umetnosti, kao nastavnik „Formi i boja“ u jednoj srednjoj školi. Mene je kao novopečenog lekara čekalo stažiranje. To je značilo da sam dve godine morao da radim u nekoj bolnici.

Sigurno znaš da su i baka i deka rođeni u Tensbergu. Baš u to vreme poželeti su da ostvare stari san, da se penzionišu i ponovo se presele tamo. Jednog dana su nam ispričali da su kupili romantičnu kućicu u Nurbieniu. Moj brat, dakle, stric Ejnar, otišao je u pomorce malo pre toga - mislim da je pobegao od ljubavnih jada. Tako smo Veronika i ja preuzeli veliku kuću u ulici Humlevejen. Morali smo da podignemo veliki kredit, ali tada smo već znali da imamo sigurna primanja.

Prve godine u ulici Humlevejen mnogo smo se bavili baštom. Naravno, zadržali smo dva velika stabla jabuke, krušku i višnju, trebalo ih je samo malo orezati i nađubriti.

Zadržali smo i stare žbunove maline, a nismo imali srca da uklonimo ni ogrozde ni crne ribizle ni raved. Ali smo pored njih zasadili jorgovane, rododendron i hortenziju. Veronika je o tome odlučivala. Bio je to moj vrt skoro čitavog života. Sada sam morao da ga prepustim njoj. S vremena na vreme, kad su dani bili topli, iznosila je svoj štafelaj u baštu i slikala ono što je tamo nicalo i raslo.

Jednom, dok smo bili napolju i brali maline, ugledali smo ogromnog bumbara koji je iznenada poleteo s cveta deteline i odleteo dalje velikom brzinom. Sinulo mi je da bumbar sigurno leti neuporedivo brže od džambo-džeta, srazmerno težini svog tela. Ispričao sam ovo Veroniki i zajedno smo napravili jednostavnu racunicu. Pošli smo od toga da je bumbar u prošek u težak oko dvadeset grama i da leti brzinom od bar deset kilometara na čas. A onda džambo-džet. Leti brzinom od 800 kilometara na čas, to jest, osamdeset puta brže od bumbara. Ali osamdeset puta dvadeset grama nije više od 1,6 kilograma. Veronika i ja smo se složili da je boing 747 mnogo teži. CI odnosu na težinu svog tela, bumbar postiže nekoliko hiljada puta veću brzinu od džambo-džeta. A boing 747 ima četiri mlazna motora. Bumbar ih nema. Bumbar nije ništa drugo do propelerac! Smejali smo se. Smejali smo se zato što bumbar može tako brzo da leti i zato što smo živeli u ulici Humlevejen, ili, na Bumbarovom putu.

Veronika me je naučila da sve oštrijim pogledom uočavam sitne detalje u prirodi, a njih je bilo beskrajno mnogo. Mogli smo da uberemo jestrenku ili ljubičicu i da minutima stojimo nad njom i proučavamo malo čudo. Zar ceo svet nije jedna velika bajka od koje zastaje dah?

Danas, to jest dok ovo pišem, rastužim se kad razmišljam o bumbarovom letu u tih nekoliko sekundi koje su proletele onog popodneva kad smo stajali u basti i brali maline. Bili smo tako odani, tako otvoreni i bezbrižni. Nadam se da si i ti nasledio um otvoren za takve male misterije. One ne zavređuju ništa manje promišljanja od zvezda i galaksija na nebu. Mislim da je potrebno više pameti da bi se stvorio jedan bumbar nego da bi se napravila jedna crna rupa.

Za mene je ovaj svet uvek bio svet magije, od najmanjih nogu, i mnogo pre nego što sam ulicama Osla počeo da pratim neku devojkicu s pomorandžama. I dalje imam osećaj da sam video nešto što niko drugi nije. Teško je opisati to oseća- nje jednostavnim

recima, ali, zamisli ovaj svet pre sveg ovog modernog raspredanja o prirodnim zakonima, evolucionistič- koj teoriji, atomima, molekulima DNK, biohemiji i nervnim ćelijama - da, pre nego što je ova lopta počela da se okreće, pre nego što je svedena na „planetu" u svemiru, i pre nego što je ponosno ljudsko telo podeljeno na srce, pluća, bubrege, jetru, mozak, krvni sistem, mišiće, želudac i creva. Pričam o onom vremenu kad je ljudsko biće bilo ljudsko biće, to jest celovito i ponosno ljudsko biće, ni manje ni više. Tada svet nije bio ništa drugo do iskričava bajka.

Srna iznenada iskoči iz šumskog gaja, jednu sekundu te skoncentrisano gleda - i onda nestaje. Kakva to duša pokreće životinju? Kakva to nedokučiva sila ukrašava Zemlju cvećem u svim duginim bojama a noćno nebo kiti raskošnim vezom treperavih zvezda?

Tako ogoljeno i neposredno osećanje prirode možeš naći u narodnoj književnosti, na primer u bajkama braće Grim. Pročitaj ih, George. Pročitaj islandske porodične sage, pročitaj grčke i nordijske mitove, pročitaj Stari zavet.

Posmatraj svet, George, posmatraj svet pre nego što nabubaš suviše fizike i hernije.

U ovom trenutku velika krda divljih irvasa jezde preko vetro- vite visoravni Hardangervida. Na ostrvu Kamarg, između dva rukavca na ušću reke Rone, gnezdi se na hiljade plamenocr- venih flamingosa. Čaroban je prizor krda vitkih gazela koje ska- kuću preko afričke savane. Hiljade i hiljade kraljevskih pingvina brblja na ledenoj plaži na Antarktiku, i nije im teško, dopada im se. Ali, nije bitna samo brojnost. Usamljeni, zamišljeni los promalja glavu iz jelove šume u istočnom delu Norveške. Pre godinu dana jedan od njih je zalutao čak u ulicu Humlevejen. Na smrt preplašeni leming trči između dasaka u našoj šupi na Fjelsestenu. Bucmasta foka skače na stomak u vodu s jednog od ostrvaca kraj Tensberga.

Ne možeš da mi kažeš da priroda nije čudo. Nemoj mi reći da svet nije bajka. Onaj ko to nije uvideo, možda neće ni shvatiti pre nego što bajka već bude pri kraju. Naime, tada dobija- mo, još jednom, priliku da skinemo povez sa očiju, da protrlja- mo oči od iznenađenja, priliku da se prepustimo tom čudu s kojim se tada opraštamo i napuštamo ga.

Pitam se da li razumeš šta pokušavam da iskažem, Geor- ge. Niko se ne oprašta, gušeći se u suzama, od Euklidove geometrije ili periodičnog sistema elemenata. Niko se

ne rasplače zato što će biti isključen s interneta ili odvojen od tablice množenja. Opraštamo se od sveta, od života, bajke. A opraštamo se i od malog broja ljudi koji su nam zaista dragi.

Nekad poželim da sam živio pre pronalaska tablice za računanje, ili bar pre moderne fizike i hernije, pre nego što smo razumeli sve - mislim, u PRAVOM SVETO MAGIJE! Ali, baš tako mi se svet ukazuje sada, u ovom trenutku dok sedim pred kompjuterskim ekranom i pišem ove redove za tebe. I sam sam naučnik, i ne odbacujem nijednu od nauka, ali po- sedujem i mističan, skoro animistički pogled na svet. Nikad nisam dopustio ni Njutnu ni Darvinu da nadviše samu misteriju života. (Pogledaj u leksikon ako ne razumeš neke reci. (J predsoblju stoji moderan leksikon. Barem se tamo nalazi dok ovo pišem, ali ne znam da li bi se ti složio da je još uvek tako moderan.)

Poveriću ti jednu tajnu: pre nego što sam počeo da studiram medicinu, imao sam dve mogućnosti za svoj budući život. Jedna je bila da postanem pesnik, dakle, neko ko recima opeva ovaj svet magije u kome živimo. Ali to sam verovatno već pomenuo. Druga je bila da postanem lekar, dakle neko ko je u službi života. Za svaki slučaj, odlučio sam da prvo postanem lekar.

Nisam stigao da postanem pesnik. Ali stigao sam da napišem ovo pismo za tebe.

Vraćanje kući iz lekarske ordinacije devojci s pomorandžama koja je stajala u sopstvenoj bašti i slikala cvetove višnje, bilo je nalik ispunjenju svega o čemu sam mogao da sanjam. Jednom, kad sam došao kući, bio sam tako razdragan što je vidim u bašti da sam je podigao i odneo sve do spavaće sobe. Smejala se, kako se samo smejala! Onda sam je položio na krevet i tamo je zaveo. Ne stidim se da te uputim i u tu stranu naše zajedničke sreće. Zašto bih? To je crvena nit ove priče.

Prvo što smo odlučili kad smo se uselili u kuću nakon nekoliko meseci renoviranja, bilo je da više ne pokušavamo da sprečimo začecje. Doneli smo tu odluku prve noći koju smo prespavali ovde. Od te noći smo počeli da te pravimo.

I George, kad se navršilo godinu i po dana našeg života u ulici Humlevejen, ti si rođen. Bio sam tako ponosan dok sam te po prvi put držao u rukama. Bio si dečak; da si bio devojči- ca, morao bi da se zoveš Ranvejg. Pa, tako se zvala curica jedne od devojaka s pomorandžama.

Veronika je bila iscrpljena i bleđa nakon porođaja, ali bila je srećna. Tada je počelo zasebno poglavlje s potpuno novim pravilima.

Odaću ti još jednu tajnu. U bolnici je radio jedan moj kolega sa studija, dakle lekar. Došao je kod nas u sobu za porođaje s čašom šampanjca i za porodilju i za novopečenog oca. To u stvari nije bilo dozvoljeno, zapravo je bilo strogo zabranjeno. Ali, postojala je mala zavesa koja se mogla navući na prozor ka hodniku, i nas troje smo nazdravili za novi život koji si ti započinjao na ovom svetu. Ti naravno nisi dobio šampanjac, ali ubrzo smo te položili na Veronikine grudi, a Veronika je otpila nekoliko gutljaja šampanjca.

Ali, kad me je onaj put u Sevilji Devojka s pomorandžama pratila na autobus za aerodrom, videli smo uginulog goluba u slivniku. Bio je to loš znak. Možda se to desilo zato što nisam poštovao sva pravila u bajci.

Sećaš li se da smo ovog Uskrsa bili u vikendici? Imao si tada skoro tri i po godine. Ali sigurno si sve zaboravio. Ma studijama medicine, učimo i pomalo psihologije. Me pamtimo baš mnogo toga iz vremena pre nego što napunimo četiri godine.

Sećam se da smo sedeli naslonjeni na zid vikendice i podelili pomorandžu, a Veronika je to snimila video-kamerom, kao da je naslućivala da se nešto bliži svom kraju. Možeš li da je pitaš da li još uvek ima tu kasetu, George? Možda će joj biti bolno da je prikazuje, ali ipak je pitaj.

Makon Uskrsa sam shvatio da sam ozbiljno bolestan. Veronika u to nije verovala, ali ja sam znao. Dobro mi je išlo tumačenje znakova. Bio sam dobar dijagnostičar.

I tako sam otišao kod onog kolege. Uostalom, to je bio onaj isti doktor koji nam je, kad si rođen, dao šampanjac u

bolnici. Prvo je uradio neke analize krvi, onda je uradio snimke skenerom, to je neka vrsta rendgena, i u potpunosti se složio sa mnom. Naše stručne procene bile su iste.

Počela je nova svakodnevnica za nas. Bila je to katastrofa za Veroniku i mene, ali morali smo da pokušamo da te, što je duže moguće, držimo van nje. Još jednom su, iznenada, uvedena nova pravila. Reci kao čežnja, strpljenje i nedostajanje dobile su tada nova značenja. Više nismo mogli jedno drugom da obećamo da ćemo biti zajedno svakoga dana u godinama koje dolaze. Nismo mogli jedno drugom da obećamo bilo šta.

Odjednom smo zajedno postali tako siromašni i ogoljeni. Nekad tako prijatna zamenica „nas dvoje" dobila je ružnu pukotinu. Više nismo mogli jedno drugome da postavljamo zahteve, nismo više mogli da delimo očekivanja od vremena koje je ležalo pred nama.

Sada, nakon što si ovo pročitao znaš deo moje životne priče.

Znaš ko sam. Dobro se osećam kad o tome razmišljam.

Na neki način me poznaješ bolje nego što me mnogi drugi poznaju, iako nismo nasamo razgovarali otkad si imao nešto manje od četiri godine. Jer, ja nisam uvek komunicirao tako otvoreno s drugim ljudima kao što sam se otvorio pred tobom u ovom pismu. Onda sigurno razumeš koliko mi je bilo teško što moram da prihvatim nova pravila. Znao sam kuda to, po svojoj prilici vodi, i morao sam postepeno da se navikavam na pomisao da ću napustiti tebe i Devojku s pomorandžama.

Ali, želeo bih nešto da te pitam, George. Više ne mogu da čekam. Dopusti mi samo da ti prethodno ispričam šta se dogodilo ovde u ulici Humlevején pre nekoliko nedelja.

Veronika je pre podne u školi i uči mlade ljude da slikaju pomorandže. Rekao sam da ne dozvoljavam da ostaje kod kuće sa mnom po čitav dan. Nas dvojica zajedno doručkuje- mo. Zatim te vodim u obdanište, i onda imam za sebe ove sate kad sedim ispred kompjutera u predsoblju i pišem ti ovo dugačko pismo. Često moram da balansiram kroz sobu da ne bih šutnuo tvoj BRIO-voz. Odmah bi otkrio da je nešto bilo pomereno.

Ponekad moram malo i da odspavam u ovo vreme, ne zato što mi je loše, već zato što noću ne mogu da se smirim, tada me školaju misli, u to vreme najžešće besne. Baš kad padam u san, pogled mi zade suviše duboko u sve tužne zagonetke, u veliku i ružnu bajku u kojoj nema dobrih vila već samo crnih predskazanja, mračnih duhova i zlih veštica. Tada je bolje odustati od noćnog sna i zaspati na sofi pre podne, kad je napolju svetlo.

Mislim da mi nije teško da sedim budan kad znam da ste Veronika i ti u kući, kad znam da oboje spavate. Osim toga, znam da mogu da probudim samo Veroniku, a nekad to i učinim, i onda ona sedi budna zajedno sa mnom. Nekoliko puta se desilo da zajedno presedimo čitavu noć. Ne bismo tada rekli mnogo toga jedno drugom. Samo

bismo sedeli zajedno. Skuvali bismo čaj. Pojeli bismo parče hleba sa sirom. Tako je sada, George. To su nova pravila.

Možemo satima da sedimo i samo se držimo za ruke. Nekoliko puta sam bacio pogled na njenu ruku, tako je meka i lepa, a zatim sam se zagledao u svoju, možda samo u jedan prst, možda samo u jedan nokat. Koliko ću dugo imati ovaj prst, pomislim. Ili podignem njenu ruku do svojih usana i poljubim je.

Pomislio sam da ću ruku koju držim sada držati do posled- njegov trenutka, možda u bolničkom krevetu, a možda i mnogo sati bez prekida, sve dok na kraju ne krenem na put i popustim. Slažemo se da treba tako da bude, već mi je to obećala. Dobro mi je kad o tome mislim. I neopisivo sam tužan kad o tome mislim. Kad ispustim ovu vasionu, ispustiću toplu i živu ruku, ruku Devojke s pomorandžama. Zamisli, George, kad bi postojala neka ruka za koju možeš da se uhvatiš i kad pređeš s one strane! Ali ne verujem da postoji ona strana. G to sam skoro potpuno ubeđen. Sve što postoji, traje samo do svoga kraja. Ali neka ruka je obično poslednje što čovek drži.

Napisao sam da je smeh nešto najzaraznije što poznajem. Ali i tugom se čovek može zaraziti. Drugačije je sa strahom. Ne prenosi se tako lako kao smeh i tuga, i to je dobro. (J strahu si skoro potpuno sam.

Plašim se, George. Plašim se da će me ovaj svet izopštiti. Plašim se večeri, poput ove, koju mi neće biti dozvoljeno da proživim.

Ali, jedne večeri si se probudio, to sam hteo da kažem. Se- deo sam napolju u stakleniku, i iznenada sam te video kako se teturaš iz svoje sobe i ulaziš u dnevnu. Protrljao si oči i pogledao me. Obično bi samo otišao uz stepenice do naše spavaće sobe, ali sada si ostao u dnevnoj sobi, možda zato što si video da su sva svetla upaljena. Ušao sam iz staklenika u dnevnu sobu i podigao te. Rekao si da ne možeš da spavaš. Možda si to rekao jer si nekoliko puta čuo da mama i ja razgovaramo o tome kako tata ne može da spava.

Moram da priznam da mi je bilo neopisivo drago što si se probudio, što si došao kod tate kad si mu bio najpotrebniji. Zbog toga se i nisam potrudio da te ponovo uspavam.

Tako sam želeo da razgovaram s tobom o svemu, ali sam takođe znao da to ne mogu, za to si bio i suviše mali. Ipak si bio dovo' no veliki da me utešiš. Ako bi ostao

budan, sedeo bih s tobom vrlo rado nekoliko sati te noći. Bila je to jedna od noći kad bih možda probudio Veroniku. Sada je mogla da spava.

Znao sam da su na nebu zvezde čudesno jasne, video sam to iz staklenika. Bila je druga polovina avgusta, i možda nikad pre toga nisi video zvezdano nebo, ili bar ne u svetlom, letnjem delu godine koji je bio za nama, a prethodne godine si bio tako mali. Obukao sam ti topao džemper i pletene pantalone, i sam sam obukao jaknu, i onda smo seli na terasu, ti i ja. Ugasio sam svetla unutra, a zatim i sva svetla napolju.

Prvo sam pokazao na Mesec, tanak kao šilo. Bio je nisko na istočnom nebu. Srp je bio okrenut nalevo, dakle, u opadanju je. Rekao sam to.

Sedeo si u mom krilu i upijao svu sigurnost koja te je okruživala. i ja sam osećao spokoj koji je zračio iz tebe. Onda sam prionuo na pokazivanje svih zvezda i planeta koje su se nalazile gore na nebeskoj kupoli. Tako sam želeo o svemu da ti pričam, o celoj velikoj bajci čiji smo deo bili, o ogromnoj slagalici u kojoj smo ti i ja bili figurine. I ta bajka je imala zakone i pravila koja nismo mogli da razumemo, koja su mogla da nam se sviđaju ili ne sviđaju, ali kojima smo ipak morali da se povinujemo.

Znao sam da ću te možda uskoro napustiti, ali nisam to mogao da kažem. Znao sam da sam najverovatnije na izlazu iz cele velike bajke u koju smo se nas dvojica tada zagledali, ali nisam to mogao da ti poverim. Umesto toga, počeo sam da ti pričam o zvezdama, prvo na tebi razumljiv način, ali ubrzo sam se zagrejao, i posle nekog vremena sam slobodno govorio o svemiru kao da si moj odrasli sin.

I ti si pustio da govorim, George. Voleo si da me slušaš kako pričam, iako nisi bio u stanju da protumačiš sve zagonetke koje sam doticao. Možda si razumeo više od onoga što sam rekao nego što sam verovao. (u svakom slučaju, nisi me prekidao, a nisi ni zaspao. Kao da si shvatio da me te večeri ne smeš izneveriti. Možda si naslutio da nisam zapravo čuvao ja tebe. Ti si čuvao mene. Ti si bio tatasiter.

Ispricao sam ti da je noć zato što se zemljina kugla okreće oko svoje ose i sada je bila leđima okrenuta ka Suncu. Samo kad sunce izlazi ili zalazi, možemo da vidimo da se Zemlja okreće, objasnio sam ti. Možda si to mogao da razumeš, iako smo s vremena na vreme pevali večernji psalam koji je počinjao stihom: Sada sunce sklapa svoje oko, uskoro ću sklopiti i ja svoje... Da li možeš da se setiš toga?

Pokazao sam na Veneru i rekao da je ta zvezda u stvari planeta koja kruži oko Sunca, baš kao Zemlja. Veneru smo u to doba godine mogli da vidimo nisko na istočnom nebu, zato što ju je Sunce obasjavalo isto kao što obasjava Zemlju. Onda sam ti poverio tajnu. Rekao sam ti da pomislim na Veroniku svaki put kad bacim pogled na tu planetu, jer „Venera“ je stara reč za ljubav.

Ali skoro sve svetle tačke koje smo mogli da uočimo na nebu, bile su prave zvezde, objasnio sam tada, i one same svetle, kao Sunce, jer svaka mala zvezda na nebu jeste vrelo sunce. Znaš šta si onda rekao? „Ali mi ne izgorimo od zvezda“, rekao si.

To leto je bilo sunčano, George, morali smo celo telo da ti mažemo kremom s visokim faktorom zaštite. Privio sam te uz sebe i rekao: „To je samo zato što su veoma, veoma daleko.“

Dok sedim i ovo pišem, ti puziš po podu i praviš nešto novo s BRIO-vozom. Ovo je svakodnevica, pomislio sam. Ovo je stvarnost. Ali vrata koja vode van stvarnosti stoje širom otvorena.

Ovde ima tako mnogo toga što treba napustiti! I suviše toga ostavljamo za sobom.

Malopre si mi prišao i pitao me šta to pišem na kompjuteru. Rekao sam da pišem pismo svom najboljem prijatelju.

Možda si mislio da je čudno što ima toliko tuge u mom glasu dok sam ti pričao da pišem pismo najboljem prijatelju? Rekao si: „Da li je za mamu?“

Mislim da sam odmahnuo glavom. -Mama je moja ljubav“, rekao sam. „To je nešto sasvim drugo.“

„Ko sam onda ja?“ upitao si zatim.

Naveo si me da upadnem u zamku. Ali, samo sam te podigao na krilo ispred kompjutera, zagrlio te i rekao da si ti moj najbolji prijatelj.

Na sreću, nisi više ništa pitao. Ne bi mi poverovao da je pismo za tebe. I meni je bilo teško da zamislim da ćeš možda jednoga dana to čitati.

Vreme, George, Šta je vreme?

Nastavio sam da pričam - iako sam znao da više nisi bio u stanju da shvatiš ono što sam govorio.

Svemir je takođe vrlo star, rekao sam, možda je star petnaest milijardi godina. A ipak, niko još nije uspeo da otkrije kako je stvoren. Živimo zajedno u jednoj velikoj bajci za koju niko ne zna šta je. Plešemo, igramo se, čavrljamo i smejemo se u svetu čiji postanak ne možemo da shvatimo. Taj ples i igra su muzika života, rekao sam. Pronaći ćeš je svuda gde ima ljudi, baš kao što postoji šum u svakom telefonu.

Tada si zabacio glavu i pogledao me. To si bar mogao da razumeš, da u svakom telefonskom aparatu postoji šum. Mnogo si voleo da podižeš slušalicu i da ga oslušuješ.

I onda, George, onda sam ti postavio pitanje, a to je isto pitanje koje želim da ti postavim i sada kad stvarno možeš d? ga razumeš. Zbog ovog pitanja sam ti ispričao celu dugu priču o Devojci s pomorandžama.

Rekao sam: „Zamisli da si bio negde na pragu ove bajke pre mnogo milijardi godina kad je sve stvoreno. Mogao bi da biraš da li ćeš jednom biti rođen i aveti na ovoj planeti. Ne bi znao kad će to biti, ni koliko dugo ćeš ostati ovde, ali tvoj život u svakom slučaju ne bi trajao duže od nekoliko desetina godina. Znao bi samo jedno: ako odabereš da dođeš na ovaj svet, jednoga dana, kad kucne čas', moraćeš i da se oprostiš od njega i odeš. Možda će ti to doneti neizrecivu tugu. Mnogi ljudi misle da je život u velikoj bajci toliko čudesan da im oči zasuze pri samoj pomisli da će jednog dana svemu tome doći kraj. Ovde je sve tako divno, i vrlo je bolna pomisao da jednom neće svanuti novi dan.”

Sedeo si u mom krilu miran kao bubica. Rekao sam: „Šta bi izabrao, George, ako bi naime postojala viša sila koja bi ti taj izbor dala. Možda bismo mogli da zamislimo neku kosmič-ku vilu u ovoj velikoj, zagonetnoj bajci. Da li bi izabrao da za stotinu hiljada ili stotinu miliona godina na Zemlji proživiš život, ma koliko on bio dug?”

Mislim da sam uzdahnuo nekoliko puta pre nego što sam nastavio, a zatim sam rekao strogo: „Ili bi odbio da učestvuješ u ovoj igri zato što ne prihvataš njena pravila?”

I dalje si sedeo potpuno miran na mom krilu. Pitam se o čemu si razmišljao. Bio si živo čudo. Učinilo mi se da ti kosa boje kukuruza miriše na pomorandže. Bio si pravi pravcati anđeo od krvi i mesa.

Nisi zaspao. Ali nisi ništa ni rekao.

Siguran sam da si čuo šta sam ti pričao, možda si me čak i pratio. Ali, šta se motalo po tvojoj glavi, nisam mogao da pogodim. Sedeli smo jedan uz drugog. Ipak se odjednom između nas stvorila neprijatna udaljenost.

Prigrlio sam te još jače, možda si mislio, da to radim da se ne bi smrznuo. Ali, tada sam te izdao, George, zaplakao sam. Nisam imao nameru, i odmah sam pokušao da se priblerem. Ali, suze su tekle.

Mnogo puta sam sebi postavio isto pitanje u toku poslednjih nedelja. Da li bih izabrao da živim na Zemlji svestan da ću iznenada od svega biti otrgnut, možda usred opijenosti srećom? Ili bih odmah, na samom početku zahvalio i odbio da učestvujem u toj rizičnoj igri „uzimala-davala“? Jer, na svet dolazimo samo jednom. Puštaju nas u veliku bajku. I čiča miča, gotova priča!

Ne, nisam bio siguran šta bih izabrao. Mislim da bih odbio da učestvujem pod tim uslovima. Možda bih ljubazno odbio čitavu ponudu da uđem u veliku bajku ako bi to bila samo kratka poseta, a možda čak i ne bih odgovorio tako ljubazno. Možda bih odbrusio da je sama dilema tako đavolska, da više ne želim ni da čujem za nju. Verovao sam u to, dok sam sedeo na terasi s tobom u krilu, bio sam potpuno siguran da bih odbio celu ponudu.

Da sam izabrao da ne zavirim u veliku bajku, ne bih znao šta propuštam. Razumeš li šta time hoću da kažem? Nekad je tako s nama ljudima. Teško nam je kad izgubimo nešto drago. Još je teže ako smo ga imali samo nakratko. Zamisli samo kako bi mi bilo da Devojka s pomorandžama nije održala svoje obećanje. Zamisli da se nismo viđali svakog dana pola godine nakon njenog povratka iz Španije. Onda bi za mene bilo bolje da je nikad nisam ni sreo. Tako je i u ostalim bajkama. Misliš li da bi Pepeljuga odabrala da pođe u zamak i tamo bude princeza, ako bi mislila da će u toj igri učestvovati samo jednu kratku nedelju? Šta misliš kako bi joj bilo da se posle toga vrati pepelu i žaračima, zloj maćehi i ružnim sestrama?

Ali sada je red na tebe da odgovoriš, George, sada tebi dajem reč. Odlučio sam da ti napišem ovo dugačko pismo onda kad smo nas dvojica sedeli napolju, pod zvezdanim nebom. Čl trenutku kad sam iznenada briznuo u plač. Naime, nisam plakao samo zato

što sam znao da ću možda napustiti tebe i De-vojku s pomoranzama. Plakao sam jer si ti bio tako mali. Plakao sam jer nas dvojica nismo mogli ozbiljno da razgovaramo.

Pitam te ponovo. Šta bi odabrao kad bi dobio priliku? Da samo kratko vreme živiš na Zemlji, a da te zatim, nakon nekoliko godina otrgnu od svega, da se više nikad ne vratiš? Ili bi se zahvalio i odbio ponudu?

Imaš samo ove dve mogućnosti. Takva su pravila. Ako iza- bereš da živiš, izabrao si i da umreš. Ali - obećaj mi da ćeš dobro promisliti pre nego što odgovoriš.

Možda zadirem preduboko. Možda te suviše otvaram. Možda na to nemam pravo. Ali, jako mi je važno šta ćeš odgovoriti na pitanje koje sam ti postavio, pošto sam direktno odgovoran za to što si ti ovde. Pa, ti ne bi mogao da postojiš na ovom svetu da sam ga se ja odrekao.

Možda osećam neku vrstu krivice što sam učestvovao u tvom dolasku na svet.

Na neki način sam ti ja dao ovaj život, ili, preciznije, Devoj- ka s pomorandžama i ja, naravno. Ali na taj način ćemo ti ga upravo mi jednom i oduzeti. Podariti život malom detetu ne znači samo Pokloniti mu Svet. To ta kode znači i oduzeti mu isti taj neshvatljivi poklon.

Moram biti iskren, George. Rekao sam da bih verovatno zahvalio i odbio to munjevito turističko razgledanje velike baj- ke. Zaista bih odbio. A ako misliš isto što i ja, osećam krivicu zbog onoga što sam udesio.

Dozvolio sam da me Devojka s pomorandžama zavede, dozvolio sam da me ljubav ponese, dozvolio sam da me privuče pomisao na dete. Sada stiže kajanje i potreba da mi oprostiš. Da li sam negde pogrešio? Pitanje doživljavam kao krvav sukob u podeljenoj savesti. A javlja se i potreba da pospremim za sobom.

Ali, George, sada se javlja nova dilema, a ona možda nije tako teška - ili opasna - kao prva. Ako ti odgovoriš da bi uprkos svemu odabrao da živiš, iako samo nakratko, onda, u suštini, nemam prava da poželim da nikad nisam rođen.

Tako u ovoj računici može da se uspostavi neka vrsta ravnoteže, dve stavke se onda potiru. Naravno, tome se nadam. Da, zbog toga i pišem. Ne možeš mi direktno odgovoriti na pitanje koje sam postavio. Ali možeš da mi odgovoriš posredno. Možeš da mi

odgovoriš svojim izborom, načinom na koji ćeš živeti ovaj život koji si započeo kad smo Veronika, neposlušni lekar i ja u bolnici nazdravili šampanjcem u tvoju čast. Taj doktor šampanjac bio je tvoja dobra vila, u to sam potpuno siguran.

Sada možeš da odložiš ovaj moj pozdrav. Sada je na tebe red da živiš.

Sutra ću biti primljen u bolnicu. To je bila ona važna obaveza. Onda će mama morati da te odvede u obdanište.

Morao sam i ovo da napišem. I moram da dodam da ne mogu da obećam da ću se ikad više vratiti u ulicu Humlevejen.

George! Imam jedno poslednje pitanje: Da li mogu da budem siguran da nakon ovog postojanja nema nekog drugog?

Da li mogu da budem ubeden da se neću nalaziti na nekom drugom mestu kad ti budeš čitao ovo pismo? Ne, ne mogu da budem potpuno siguran. Jer, samim postojanjem sveta, oranica verovatnog je prekoračena. Razumeš li šta time mislim? Već sam toliko zapanjen što ovaj svet postoji da se neću mnogo iznenaditi ako se pokaže da postoji i neki svet nakon ovog.

Pre nekoliko dana smo satima igrali jednu kompjutersku igru. Možda je mene ta igra više zabavljala, tako mi je bilo bolno potrebno da se otrgnem od svih misli u svojoj glavi. A svaki put kad bismo „umrli“ u ovoj igri, odmah bi se pojavila nova tabla i opet bismo počinjali. Kako možemo znati da takva „nova tabla“ ne postoji i za naše duše. Ne verujem u to, zaista ne verujem. Ali san o nemogućem ima svoje ime. Nazivamo ga nadom.

TE NOĆI NA TERASI SAM SE SEĆAO! Ona mi je bila u krvi. Bila je istetovirana na mome srcu. I sada, kad sam o njoj čitao, desilo se da se nekoliko puta naježim.

Do sada je sve to, na neki način, bilo zaboravljeno, i nikad se ne bih setio te zvezdane noći da o njoj nisam čitao, ali tada sam je se setio i suviše jasno. MOŽDA JE TO JEDINA PRAVA USPOMENA KOJU IMAM NA SVOGA OCA.

Nisam mogao da ga se setim s Fjelstelena. Ma koliko se naprezao, nisam moga da se setim ni šetnji oko jezera Sognsvane. Ali sećao sam se čarobne noći na terasi. To jest, sećao sam je se na jedan potpuno drugačiji način. Sećao sam je se kao bajke, ili kao sna u hiljadu boja.

Probudio sam se. Onda je tata ušao iz staklenika u dnevnu sobu i podigao me. Rekao je da ćemo da letimo. Rekao je da ćemo da gledamo zvezde. Letećemo u svemir. Zato je morao da mi obuče toplu odeću - u svemiru je bilo ledeno hladno. Hteo je da mi pokaže zvezde na nebu. Morao je. To je bila jedina prilika koju smo imali, i morali smo da je iskoristimo.

A ja sam znao da je tata bolestan! Ali on nije znao da ja znam. Mama mi je odala tu tajnu. Rekla je da tata možda mora u bolnicu i da je zbog toga toliko tužan. Ispričala mi je to istog tog popo- dneva. Možda sam se zbog toga probudio, možda zato nisam mogao da spavam.

Sada se sećam potpuno jasno cele te noći i putovanja po svemiru s ocem na terasi. Mislim da sam razumeo da će nas možda napustiti. Hteo je da mi pokaže kuda će on to da otputuje.

I tada - ježim se dok sedim i pišem i o tome - dok smo putovali po svemiru, tata je iznenada zaplakao. Znao sam zašto plače, ali on nije znao da ja znam. Zbog toga nisam mogao ništa da kažem. Morao sam samo da sedim miran kao bubica. Ono što će se dogoditi bilo je i suviše opasno da bi se o tome govorilo.

A bilo je tu još nešto; od te noći sam znao da se ne mogu osloniti na zvezde i nebo. Oni nas ne mogu spasti od bilo čega. I zvezde na nebu ćemo jednog dana napustiti i otići.

Dok smo tata i ja bili napolju i plovili svemirom, on je iznenada počeo da plače, i razumeo sam, tada, da se ni na šta na celom svetu ne mogu osloniti.

Nakon što sam pročitao poslednje stranice pisma, konačno sam shvatio zašto sam oduvek bio tako zaokupljen svemirom. Moj otac mi je otvorio oči za tu perspektivu. On me je naučio da podignem pogled i zanemarim sve što zapinje ovde dole. Bio sam mali astronom amater mnogo pre nego što sam shvatio zašto sam to postao.

Dakle, više nije bilo tako čudno što smo i moj otac i ja bili zainteresovani za teleskop Habl. Od njega sam to nasledio! Samo sam nastavio tamo gde je on stao. Bila je to neka vrsta nasleđa. A zar nije tako bilo u sva vremena? Prve pripreme za teleskop Habl su izvršene u kamenom dobu. Ne, zapravo, prva priprema napravljena je već nekoliko mikrosekundi nakon Velikog praska, kad su stvoreni prostor i vreme.

Postoji izraz „posejati seme“. Moj otac je to uspeo da uradi pre nego što je umro. Na neki način nije on dao temu za veliki seminarski rad. Ne verujem da je bio naročito zaokupljen engleskim fudbalom. Na sreću, nije doživeo Spajs Grls. Ne znam kakav je odnos imao prema Roaldu Dalu.

Završio sam s čitanjem. Sedeo sam i razmišljao, kad je mama ponovo pokucala na vrata. „George?“ samo je rekla.

Rekao sam da sam završio čitanje.

„Onda ćeš brzo da izađeš, zar ne?“

Rekao sam da ona mora da uđe.

Zatim sam otvorio vrata i pustio je unutra. Na sreću, brzo je za sobom zatvorila vrata. Nisam se ni najmanje stideo što su mi oči bile pune suza. I mami su oči bile suzne pri prvim susretima s mojim ocem. Sada sam ga sreo ja.

Zagrlio sam Devojkju s pomorandžama i rekao: „Moj tata nas je napustio.“

Mama me je privila uz sebe. I ona je plakala.

Neko vreme smo tako sedeli na ivici kreveta. Ubrzo je počela da se raspituje o čemu je pisao. „Razumeš da mi je teško“, rekla je. „Na neki način se i plašim. Skoro da me je strah da to pročitam.“

Rekao sam da je napisao jedno dugačko ljubavno pismo, i mama je naravno, verovala daje to ljubavno pismo bilo za mene. Morao sam sve da joj objasnim postepeno.

Pojasnio sam da je moj otac napisao ljubavno pismo za nju, Devojkju s pomorandžama.

Zatim sam rekao: „Ja sam tati bio najbolji prijatelj. Ali ti si bila njegova ljubav. To je nešto sasvim drugo.“

Dugo je bez reči sedela na ivici kreveta. Još uvekje bila mlada. Nakon što sam pročitao dugu pripovetku o Devojci s pomoran- džama, mogao sam da uvidim koliko je lepa. Istina je da je pod- sećala na vevericu. Ali sada je ponajviše ličila na ptica. Video sam da joj kljun drhti.

Pitao sam: „Ko je bio moj otac?“

Trgnula se. Nije tačno znala šta sam to satima čitao. Rekla je: „Jan Ulav, naravno.“

„Ali, koje 6n bio? Kakav je bio, mislim.“

„O...“

(J uglovima usana joj se pomaljao Mona-Lizin osmeh. (Jputila mi je zamagljeni pogled. Osim toga, sada sam primetio nešto što je moj otac nekoliko puta napomenuo. Video sam koliko je skoncentrisana. Video sam kako njene smeđe oči šetaju, ili igraju nemiran ples.

Rekla je: „Bio je veoma, veoma sladak... bio je zaista redak čovek. Zatim, bio je i veliki sanjar, možda je bolje da kažem daje stvarao mitove... Stalno je ponavljao da je život bajka, i zaista mislim da je posedovao skoro magično životno osećanje. Osim toga, bio je i romantična duša... ali, to smo bili oboje. Onda se iznenada razboleo, i neću od tebe da skrivam da je smrt dočekao neutešno tužan. Bilo je bolno gledati ga, veoma bolno. Mnogo me je voleo... i tebe naravno... da, obožavao te je. I nije podnosio pomisao da nas gubi. Ali nije mogao ni da se odupre bolesti, surovo i bez milosti odvojila ga je od nas. Nikad se nije pomirio sa svojom sudbinom, ni na samom kraju. Zbog toga je praznina koja je ostala za njim i bila tako velika... Ali, tražim jednu reč...”

„Imam vremena.”

„Bio je zanesenjak, kako se to naziva. To sam želela da kažem.”

Sada sam seja osmehivao. Rekao sam: „Dakle, bio je iskren. Osim toga, poznavao je sebe u dobroj meri. Nije mu čak nedostajalo ni samoironije. Nemaju svi ljudi tu osobinu.”

Mama me je pogledala kao da ne razume. Rekla je: „Možda. Ali kako ti to znaš?”

Pokazao sam na gomilu papira. „Jednom ćeš moći sve ovo da pročitaš”, rekao sam. „Tada ćeš shvatiti šta hoću da kažem.”

Ponovo je Devojka s pomorandžama morala da obriše oči. Ali nismo više mogli da sedimo u mojoj sobi i da cmizdrimo. Šta bi pomislio Jergen? Nisam mu zavideo.

„Moramo da se pridružimo ostalima”, rekao sam.

Kad sam izašao u dnevnu sobu, osetio sam se mnogo godina starijim nego što sam bio pre nekoliko sati, kad sam uzeo pismo svoga oca i otišao u svoju sobu. Osetio sam se tako odraslim da nisam obraćao pažnju na sve te radoznale poglede koji su me susretali.

Za velikim trpezarijskim stolom bila je postavljena hladna večera. Tu je bila hladna piletina, šunka, valdorf salata s kriškama pomorandže i velika činija zelene salate. Seli smo za sto, sve petoro, a ja sam sedeo na čelu.

Kad je prisutno mnogo ljudi, mama često ima običaj da kaže da „neko mora da preuzme stvar u svoje ruke". Tako sam se sada osećao, i preuzeo sam tu odgovornost. Ipak su u mene svi zurili. Na neki način sam bio glavna ličnost

Čim smo seli za sto, pogledao sam sve četvoro i rekao: „Pročitao sam dugačko pismo koje mi je otac napisao pred smrt. Shvatam da svi napeto iščekujete da saznate šta je napisao..."

U sobi je bilo tiho kao u grobu. Šta sam to želeo da kažem? Kako ću nastaviti?

Rekao sam: „Dakle, ovo pismo je za mene. Ipak, više nas je volelo mog oca. Imam jednu dobru i jednu lošu vest. Mogu prvo da vam saopštim dobru. Svi ovde prisutni moći će da pročitaju pismo u celini. I Jergen. Loša vest je da ga niko neće čitati večeras."

Baka je bila nestrpljiva i sedela je nagnuta preko stola. Kad je ovo čgla, senka razočaranja prešla je preko njenog lica. Ta senka je bila dokaz da nije pročitala pismo moga oca, ni tada, ni onda, pre jedanaest godina. Pismo je zaista jedanaest godina bilo u postavi starih dečijih kolica.

Rekao sam: „Morate mi dati malo vremena da razmislim o onome što sam pročitao, pre nego što svi počnu o tome da pričaju. Osim toga, moram da dobijem i malo vremena da odlučim šta ću mu odgovoriti na jedno ozbiljno pitanje. Potrebno je i da smislim način na koji ću mu odgovoriti."

Bilo je jasno da svi prihvataju ono što sam rekao. Niko mi više nije dosađivao pitanjima šta je moj otac pisao. Čak je i Jergen ustao od stola i prišao mi. Drugarski me je potapšao po ramenu i rekao: „Zvuči pametno, George. Mislím da imaš pravo što puštaš da se sve malo slegne."

Onda sam rekao: „Osim toga, bliži se ponoć. Krajnje je vreme da malo odspavamo."

Čuo sam sebe kako se odraslo i svečano izražavam. Odrastao sam.

Oka nisam sklopio te noći. Dugo nakon što se kuća utišala ležao sam u krevetu i gledao snežni pejzaž. Odavno je prestao da pada sneg. Ustao sam usred noći i obukao perjanu jaknu, kapu, šal i rukavice. Zatim sam kroz staklenik izašao na terasu. Očistio sam sneg s klupe od kovanog gvožđa i seo. Ugasio sam svetio napolju. Pogledao sam u iskričavo zvezdano nebo i pokušao da

se prisetim atmosfere onog prvog puta kad sam ovde sedeo na krilu svoga oca. Setio sam se kako me je jako privio uz sebe i da je to učinio kako ne bih ispao iz svemirskog broda. A onda je taj veliki čovek gromkog glasa iznenada počeo da plače.

Pokušao sam da razmišljam o ozbiljnom pitanju koje mi je postavio. Ali nisam uspeo da se odlučim šta da odgovorim. Po prvi put u životu bilo mi je zaista jasno da ću i ja jednom otići s ovog sveta i napustiti sve. Bilo je bezvezno o tome razmišljati. Bilo je strašno o tome razmišljati. A moj otac mi je za to otvorio oči. Mislim da to nije bilo bez veze. Bilo je dobro znati s čim treba da računam. Kao kad znam koliko para imam u banci. Sem toga, pomisao da imam tek petnaest godina donela je olakšanje.

A ipak: Možda bi, uprkos svemu, bolje bilo da se nikad nisam ni rodio. Već tada sam bio užasno tužan što ću jednoga dana morati da odem odavde. Ali, odlučio sam da uradim ono što je moj otac napisao u pismu. Neću žuriti s odgovorom na teško pitanje koje mi je postavio.

Zabacio sam glavu i zurio u sve te zvezde i planete. Pokušao sam da zamislim da sedim u svemirskom brodu. Više puta sam ugledao zvezdu padaticu. Dugo sam tako sedeo, a onda sam čuo otvaranje nekih vrata. Mama je izašla na terasu. Počelo da sviće.

"I, zar ovde sediš?" pitala je, iako je videla da je tako.

"Nisam mogao da spavam", rekao sam.

"Ni ja", rekla je. Pogledao sam je: "Mama, obuci nešto toplo pa dođi i sedi sa mnom."

Brzo se vratila. Obukla je crni zimski kaput koji ima otkad pamtim. Ipak, nisam mogao da budem potpuno siguran da je to onaj isti koji je imala u Katedrali. Ali kad je sela na klupu, ipak sam rekao:

"Sada ti samo fali velika srebrna šnala u kosi."

Stavila je ruku na usta. Zatim je rekla: "Pisao je o tome?"

Odgovorio sam na to pitanje pokazujući na veliku planetu koja je upravo počinjala da se penje na istočnom nebu. Bilo je sigurno da je to planeta, jer nije treperila kao ostale zvezde, i bio sam devedeset devet posto siguran da je to baš Venera.

Rekao sam: "Vidiš li onu planetu tamo gore? To je Venera, ali nazivaju je i Zornjača. Svaki put kad bi moj otac pogledao u tu planetu, pomislio bi na tebe."

Kad je glava puna teških misli, možemo nešto da kažemo, ili da ostanemo nemi. Mama je ostala nema.

Nakon nekog vremena sam rekao: „Sedeo sam ovde čitave one noći pre nego što je otišao u bolnicu. O tome možeš više da pročitaš u pismu. A sada nas dvoje sedimo ovde.”

„George”, rekla je tada mama. „i radujem se i plašim čitanja tog pisma. Htela bih da budeš kod kuće kad ga budem čitala. Obećavaš li mi to?”

Potvrdio sam i rukovali smo se. Mislio sam da će mami možda biti važno da budem u blizini kad bude čitala pismo od mog oca. Ne bi bilo u redu da Jergen teši Devojkicu s pomorandžama dok ona bude čitala dugačko pismo od Jan-Ulava. Ali i on će, ako želi, dobiti dozvolu da pročita pismo. Neće moći tako lako da se izvuče iz svega ovoga.

Rekao sam: „Ispričao mi je da će nas napustiti, baš onda kad smo sedeli ovde napolju, one noći.”

Naglo se okrenula ka meni i rekla: „Znaš, George... ne znam da li sada mogu više o tome da razgovaram. Mislim da to moraš da poštuješ. Zar ne shvataš da otvaraš stare rane? Zar ne shvataš to?”

Bila je skoro ljuta. Bila je ljuta.

„Da, naravno”, rekao sam. „Shvatam.”

Sedeli smo neko vreme bez mnogo reči. Možda smo sedeli čitav sat. Bio sam zadivljen. Mama se uvek žalila da joj je hladno.

Opirao sam prstom svaki put kad bih video nešto novo na nebu, ali ubrzo su zvezde postale sve bleđe a onda su se i potpuno povukle. Svanulo je.

Pre nego što smo se rastali, još jednom sam pokazao prstom ka nebu i rekao: „Gore visoko lebdi jedno veliko oko. Ima preko jedanaest tona, veliko je kao lokomotiva i kreće se uz pomoć dva ispružena krila.”

Video sam da se mama trgla, jer, šta sam time hteo da kažem?

Nisam imao nameru da je uplašim, niti da joj pričam o čudovištima. Da bih je umirio, požurio sam da kažem: „Teleskop Habl. On je Oko kosmosa.”

Osmehnula se tipičnim osmehom majke, ispružila je jednu ruku i pokušala da me pomazi po kosi. Ali, uspeo sam da se izmigoljim. Mislila je da sam još uvek dete. Možda je mislila da razmišljam o seminarskom radu.

„Jednoga dana moramo da otkrijemo štaje ovaj svet“, rekao sam.

Toga dana su mi dozvolili da izostanem iz škole i ostanem kod kuće. Baka je smatrala da samo treba profesoru reći šta je po- sredi. Trebalo je da kažem da sam primio pismo od oca koji je umro pre jedanaest godina. O ovakvim situacijama je dobro malo predahnuti, dodala je.

U ovakvim situacijama, pomislio sam. Smatrao sam da nije baš uobičajeno primati pisma od preminulih roditelja.

Baka i deka su morali da se odvezu nazad u Tensberg a nisu stigli da pročitaju pismo od mog oca. Obećao sam da će ga pročitati najkasnije za nedelju dana. Baka se malo naljutila što mora tako dugo da čeka. Pa, ona je odlučila da krene na ovaj put do Osla. Ali deka ju je opomenuo na ono što je Jergen rekao.

Toga dana, Jergen je morao rano na posao, jedva da sam ga i video, ali mama i ja smo ostali kod kuće. Tokom prepodneva sam zaspao na žutoj sofi jer čitave prethodne noći nisam oka sklopio. Kad sam se probudio, počela je mala predstava na tavanu.

Zamolio sam mamu da pronade sve stare slike iz Sevilje. Na sreću nijednu nije bacila, iako je još jednom napomenula da „ih je prerasla“. Rekla je to baš dok je premeštala stari portret mog oca, onaj koji je naslikala po sećanju. Nijedno od nas nije komentarisalo tu sliku, ali kad sam je video, trgnuo sam se. Tako iskričav plavi pogled nisam nikad video na slici. Pomislio sam da je u toj plavoj moralo biti mnogo kobalta. Pomislio sam i da su te oči videle nešto što niko drugi nije.

„Ali nisi prerasla tatu“, rekao sam. To nije bilo pitanje. Pre opomena.

Nagovorio sam je da u predsoblje vratimo staru sliku sa stablima pomorandže, koja je ranije tamo visila. Skinuli smo drugu sliku i ovu okačili baš tamo gde je bila kad je moj otac u predsoblju kucao na svom kompjuteru. O to vreme je morao da hoda obazrivo da se ne bi sopleo o šine BRIO-voza. Bilo je to drugo vreme.

Smatrao sam da je slika stabala pomorandže dobila savršeno mesto, a i nije bila loša. Smatrao sam da će ovo malo vraćanje unazad, ka prvobitnom stanju, Jergen jednostavno morati da prihvati, lo sam i rekao.

Pronašli smo BRIO-voz u velikoj kartonskoj kutiji na tavanu, kao i stari kompjuter. Sneo sam ga u predsoblje. Kablove iz monitora i kompjutera utaknuo sam u struju i pokušao da uđem u program za obradu teksta. Bio je to stari kompjuter s operativnim programom DOS, a program za obradu teksta se zvao Word Perfect. Otac jednog dečaka iz mog razreda i dalje koristi jedan takav muzejski primerak. Bio sam prisutan više puta kad je startovan.

Da bi mi omogućio pristup dokumentima koje je moj otac napisao, program je zahtevao šifru od najviše deset slova. To je ona koju nisu uspeali da provale pre jedanaest godina.

Mama mi je stajala iza leđa dok sam se bavio kompjuterom. Rekla je da su pokušali s mnogo različitih reči, s mnogo brojeva, na primer datumima rođenja, registarskim brojem kola i matičnim brojevima.

Seo sam za kompjuter sa sumnjom da i nisu bili baš najmaštovitiji. Otkucao sam sledeću reč od deset slova: P-O-M-O-R-A- N-D-Ž-A. Ci kompjuteru se začulo „pling" i ušao sam pravo u listu takozvanih direktorijuma na hard-disku.

Malo je reći da je mama bila impresionirana. CJhvatila se za čelo i zamalo se nije onesvestila.

<dir> na starim kompjuterima odgovara onome što se na novim naziva „folderima". I oni su imali nazive od najviše deset slova. Jedan se zvao „veronika". Koristio sam tastere sa strelicama i pritiskao ENTER. Stari kompjuteri nisu imali miševe. Pojavio se samo jedan jedini dokument i imao je naziv georg.pis. Ponovo sam otkucao ENTER. I eto; gledao sam u potpuno isti tekst kao što je bio onaj koji sam čitao u svojoj sobi prethodne večeri: Sediš li udobno, George? Bitno je da u svakom slučaju imaš dobar oslonac, jer ću ti sada ispričati jednu strašno zanimljivu priču ...Otkucao sam HOME, HOME i uspravnu strelicu kako bih prelistao čitav dokument. Trajalo je čitavu večnost, sigurno deset sekundi. I naravno, poslednja rečenica je bila: Ali san o nemogućem ima svoje ime. Nazivamo ga nadom.

Najgenijalnije u vezi s pronalaženjem pisma na starom kompjuteru moga oca bilo je sledeće: Kad sam se odlučio da ovu knjigu napišem s njim, već sam mogao da zamislim pozamašan posao, redigovanje uz pomoć makaza i lepka. Sada je čitav taj proces postao mnogo jednostavniji nego što sam mislio, jer sam jednostavno mogao da udem u stari dokument i da pišem i pre i između i posle postojećeg teksta. Tako sam zaista imao osećaj da knjigu pišem sa svojim ocem.

Nakon mala petljanja, savladao sam i stari štampač. To je takozvani matrični štampač, i tako je neverovatan da se plašim da će neki tajni agenti Tehničkog muzeja doći i ukrasti ga. Bučan je kao nevreme i treba mu četiri minuta da odštampa jednu stranu. To je zato što mali čekić mora da otkuca svako pojedinačno slovo, ono se zatim preko trake s mastilom preslikava na papir. Kad je moj otac umro pre jedanaest godina, ovo je bila najsavremenija oprema!

Sada sedim i pišem na tom starom kompjuteru. Dakle, sada. Poslednje što sam otkucao je: Sada sedim i pišem na tom starom kompjuteru. Dakle, sada.

Mama ima snimak jedne pesme koja se zove (Unforgettable). To je zaista posebno izvođenje, jer Natali Kol peva u duetu sa svojim ocem, poznatim Net King Kolom. To možda i ne zvuči tako zadivljujuće, ali poenta je da Natali Kol peva u duetu sa svojim ocem skoro trideset godina nakon što je umro. Čisto tehnički, ovo i nije bilo teško postići. Natali Kol je samo trebalo da peva preko starog zapisa Net King Kolovog izvođenja starog trideset godina. Skoro da se može reći da ona premešta glas svoga oca na novu tablu.

Dakle, tehnički, i nije bio neki podvig otpevati duet s čovekom koji je bio mrtav skoro trideset godina. Tu je možda pre reč o duhovnom naporu. Ali, duet je fin. Duet je „unforgettable“.

Nema smisla više razvlačiti ovu priču. Ostala su još dva problema. Prvi je odgovor na teško pitanje koje mi je otac postavio i na koje moram da odgovorim. A ima tu još nečeg. Prvo ću da ispričam to drugo, jer sam odlučio da na samom kraju ove knjige mora stajati odgovor na ozbiljno pitanje.

Nakon što smo malo petljali sa starim slikama i kompjuter-antikvitatom, mama je otišla u kuhinju i ispekla slatke zemičke posute kokosom. Znala je da to najviše volim, i

naravno, zbog toga ih je i napravila tog posebnog dana. Ali i Mirjam je luda za tim zemičkama.

Kad je miris sveže ispečenih zemički počeo da se uvlači u predsoblje, otišao sam u kuhinju. Mislio sam da ću možda moći da izmolim jednu tek pečenu zemičku. A želeo sam i da nešto pitam mamu. Postojalo je, naime, jedno nerešeno pitanje u priči o Devojci s pomorandžama. Mama je tada još uvek nije bila pročitala.

Tek je počela da premazuje dve zemičke glazurom od istopljenog šećera. Ma kuhinjskoj radnoj površini stajala je kesica s kokosom koji je trebalo da pospe preko tečnog šećera. Rekao sam: „A ko je bio muškarac u beloj tojoti?”

Pitao sam samo iz šale. Da bih je zadirkivao. Pored toga, već sam znao da se radi o starom dečku. To je bar ona rekla mom ocu.

Ali, postala je začuđujuće unezverena. Prvo se okrenula ka meni a usne su joj prebledele. Onda je sela za kuhinjski sto.

(izdahnula je: „Pisao je i o tome!”

„Mislim da je bio pomalo ljubomoran”, rekao sam.

Pošto ništa više nije rekla, pitao sam ponovo: „Možeš li samo da mi ispričaš ko je to sedeo u beloj tojoti?”

Gledala me je zamišljenim i strogim pogledom. Izgledalo je kao da je odlučila da u punoj brzini udari u čelični zid.

Izuzetno tihim glasom je rekla: „Bio je to Jergen.”

Zavrtelo mi se u glavi. „Jergen?” rekao sam.

Klimnula je glavom. Još mi se više zavrtelo u glavi. Uzeo sam kesicu s kokosom i počeo da ga prosipam na pod. Zatim sam celu kesicu izvrnuo i prosuo čitav sadržaj.

„Pada sneg”, rekao sam.

Mama je i dalje sedela za kuhinjskim stolom. Ionako je bilo prekasno da me zaustavi.

Samo je rekla: „Zašto si to uradio?”

„Zato što si potpuno luda!” viknuo sam. „Imala si dva dečka u isto vreme!”

Najodlučnije je to opovrgla. „Nije bilo tako”, rekla je. „Otkad sam upoznala Jan-Cilava, postojao je samo on.”

I dalje sam mislio da tu nešto smrdi, a nije se radilo o zemičkama.

Rekao sam: „A čim je Jan (Jlav umro, postojao je samo Jergen?“

„Ne“, rekla je. „Nije ni tako bilo. Prošlo je nekoliko godina pre nego što sam ponovo srela Jergena. Tih godina smo postojali samo ti i ja. Pa, ti to znaš. Ali, kad sam ponovo srela Jergena, opet mi se svideo. Mnogo vremena nam je trebalo da se odlučimo da živimo zajedno, mnogo vremena.“

Sada mi je bilo pomalo žao ovog ptića. I dalje su mu usta bila bleđa. Ipak sam rekao: „Onda je možda na mestu pitanje koga je od dva gospodina Devojka s pomorandžama više volela?“

„Ne“, odgovorila je brzo i odlučno. „To pitanje nije na mestu.“

Nije bila ljuta, ali odlučna jeste. Zaplakala je.

Odlučio sam da celo pitanje ostavim po strani, jer sam nešto naučio od svog oca. Nisam imao pravo da se mešam u nešto što me se ne tiče. Moram da pazim da se ne približim suviše bajci čija pravila ne poznajem.

Ali, imao sam prava na svoje mišljenje.

Nije mi se svidelo ono što sam čuo. Na taj način je ipak muškarac u belojoj tojoti na kraju pobedio. Nije on bio kriv. Možda niko nije bio kriv. Ali bilo mi je drago što moj otac to nikad nije saznao.

Na kraju krajeva, možda je on sam bio kriv za ono što se desilo. Nije uspeo da se drži pravila. Nije uspeo da sačeka Devojku s pomorandžama pola godine. Zbog toga i nije prošlo mnogo sati a on je ugledao uginulog goluba u slivniku, čak belog goluba.

Otac će uvek u mojim mislima biti poput belog goluba. Ali nisam tako siguran da verujem u sudbinu. Mislim da ni on nije verovao. Teško da bi onda bio tako zaokupljen teleskopom Habl.

Kasnije tog popodneva smo, zajedno s Jergenom i Mirjam jeli zemičke premazane čokoladom. Imali smo i dve zemičke sa šećernom glazurom. Njih smo dali Jergenu i Mirjam. Mislim da smo im to dugovali.

Nekoliko dana nakon gozbe sa zemičkama i dalje sam sedeo nad starim kompjuterom. Morao sam da odlučim šta ću da odgovorim na teško pitanje koje mi je postavio moj otac. Imao sam takozvani „dedlajn“ i on je isticao sledećeg dana. Još uvek

nikome nisam dozvolio da pročita očevo pismo. Ali sledećeg dana baka i deka dolaze na nedeljni ručak. Tada ističe moj rok.

Skoro da poslednjih dana nisam mislio ni na šta drugo sem na težak izbor o kome treba da odlučim. Četiri puta sam pročitao dugačko pismo, i svaki put sam ostajao da sedim s istom mišlju: jadni, jadni otac. Zaista mi ga je bilo žao što više nije ovde. Ali ono o čemu je pisao, ne važi samo za njega. To važi za sve ljude na čitavom svetu, i za one koji su ovde bili pre nas, za one koji su sada ovde, i za one koji dolaze posle.

„Na ovom smo svetu samo jedan jedini put“, napisao je moj otac. Više puta je pisao da smo ovde samo nakratko. Nisam siguran da to doživljam baš na isti način kao on.

Ovde sam petnaest godina, i zapravo smatram da te godine nisu bile samo „kraće vreme“.

Ali mislim da shvatam šta je hteo da kaže. Život je kratak za one koji zaista uspeju da shvate da će ceo svet jednoga dana potpuno nestati. Ne mogu to svi ljudi. Ne mogu svi da pojme šta to stvarno znači nestati za čitavu večnost. Previše toga koči ovu spoznaju, iz časa u čas, iz minuta u minut.

Zamisli da si bio negde na pragu ove bajke pre mnogo milijardi godina kad je sve stvoreno. Mogao bi da biraš da li ćeš jednom biti rođen i živeti na ovoj planeti. Ne bi znao kad će to biti, ni koliko dugo ćeš ostati ovde, ali tvoj život u svakom slučaju ne bi trajao duže od nekoliko desetina godina. Znao bi samo jedno: ako odabereš da dođeš na ovaj svet, jednoga dana, kad 'kucne čas', moraćeš i da se oprostiš od njega i odeš.

I dalje nisam bio u stanju da se odlučim. Ali počeo sam da se slažem sa svojim ocem. Možda bih se zahvalio i odbio čitavu ponudu. Kratko vreme koje bi trebalo da provedem na ovom svetu bilo bi mikroskopski malo u poređenju s čitavom večnošću i pre i posle toga.

Kad bih znao da nešto ima neverovatno dobar ukus, možda bih se ipak zahvalio i odbio da to probam ako bi zalogaj koji mogu da pojedem imao jedan miligram.

Od svog oca sam nasledio duboku tugu, tugu što ću jednom napustiti ovaj svet. Naučio sam da razmišljam o „večeri, poput ove, koju mi neće biti dozvoljeno da proživim“. Ali sam takođe nasledio i sposobnost da vidim kako je život fantastičan. Sledećeg leta ću sprovesti pravo istraživanje o bumbarima. (Imam štoperi- cu. Sigurno je

moguće tačno izmeriti koliko brzo leti bumbar. Osim toga, mora se izmeriti i njegova težina.) Ne bih imao ništa protiv ni safarija po afričkoj savani. Naučio sam da gledam u nebo i da se čudim svemu što je u svemiru, mnogo milijardi svetlosnih godina daleko. To sam naučio pre nego što sam napunio četiri godine.

Ali, ne mogu baš da počnem odatle. Moram da pokušam s neke druge strane. Možda moram odluku o izboru da donesem na svoj sopstveni način.

Da je priča o Devojci s pomorandžama bila film, a da sam ja sedeo u zadnjem redu bioskopske sale i dobro znao da ne bih bio rođen i živio život na ovoj planeti ako se Jan Cilav i Devojka s pomorandžama ne bi pronašli - onda bih sasvim sigurno navijao za njih i nadao se da neće tek tako proći jedno pored drugog. Srce bi mi bilo u grlu. Bio bih nervozan i plašio bih se da je jedno od njih tako fanatičan ateista da će sebi uskratiti odlazak na božićnu službu. Možda bih lio gorke suze kad bih video kako se Devojka s pomorandžama iznenada pojavljuje na trgu Plasa de la Alijansa s Dancem! A kad bi Veronika i Jan Cilav konačno bili zajedno, bio bih na smrt preplašen i zbog najmanje naznake svađe. Za mene bi neka prava svađa brzo dobila kosmičku dimenziju.

Svet! Nikad ne bih došao ovamo. Ne bih bio svedok velike misterije.

Svemir! Nikad ne bih pogledao u iskričavo zvezdano nebo.

Sunce! Nikad ne bih kročio na tople stene kod Tensberga. Nikad ne bih doživeo pravi skok na glavu.

Sada shvatam. Odjednom shvatam čitav obim svega toga. Tek sada čitavim srcem i dušom razumem šta znači ne postojati. Osećam strašan grč u stomaku. Osećam mučninu. Ali sam i ljut

Ljut sam kad pomislim da ću jednoga dana nestati - i jednostavno me nema, ne na nedelju ili dve, ne na četiri ili četiri stotine godina, nego za čitavu večnost.

Osećam se kao žrtva prevare i podvaljivanja, jer prvo neko dođe i kaže: „Izvoli, imaš čitav svet da se u njemu baškariš. Provodi se, evo ti BRIO-voz, evo škole u koju ćeš da pođeš na jesen." I onda, sledećeg trenutka, začuje se cerekanje: „Ha, ha, dobro smo te prevarili!" I onda mi ceo svet otmu ispred nosa.

Osećam da su me svi izdali. Nemam za šta da se uhvatim. Ništa ne može da me spase.

Ne gubim samo svet, ne gubim samo sve ljude i stvari koje su mi drage. Gubim samoga sebe.

Cap - i nema me!

Ljut sam. Toliko sam ljut da u svakom trenutku mogu da povratim. Pogledao sam đavolu u oči. Ali neću dozvoliti da đavo dobije poslednju reč. Okrećem leđa demonu pre nego što uspe da me savlada. Biram život. Biram onaj mali krajičak Dobra koji mi je suđen, a možda postoji i nešto što se može nazvati Dobri. Ko zna, možda se neki Bog nadvija nad celim svetom.

Znam da postoji Zlo, jer sam čuo treći stav Betovenove Mese- čee sonate. Ali, takođe znam da postoji i Dobro. Znam da jedan lep cvet raste između dva ponora, i s tog cveta će uskoro poleteti bumbar koji voli život.

Ha! Rekao sam to. Na sreću, postoji i veseli allegretto u ovom računu. Između ove dve tragedije izvodi se veselo lutkarsko pozorište, a tu predstavu ne bih da propustim. Spreman sam sve da uložim na drugi stav! Postoji nešto što se naziva željom za životom, i uprkos svemu, neću iskusiti ta dva ponora. Ne postoje, nema ih, ne za mene. Sve što postoji jeste veseli allegretto.

Smatram da su mi u glavi neke veoma mudre misli, moram to da priznam. Franc List je drugi stav Mesečee sonate nazvao „cvetom između dva ponora“. (J ovom trenutku mi je sinulo da sam celu dilemu uz pomoć Usta vešto rešio.

Onda ponovo pokušavam da se vratim nekoliko milijardi godina unazad. Sada treba da se odlučim da li ću izabrati da za nekoliko stotina miliona godina živim život na Zemlji, ili ću izabrati da odustanem zato što ne prihvatam pravila. Ali sada bar znam ko će mi biti majka i otac. Sada znam zašto je ova priča započeta. Znam ponešto i o tome koga ću voleti.

Evo odgovora. Načinio sam svečani izbor. Pišem:

Dragi tata! Hvala ti na pismu koje si mi poslao. Bio je to šok za mene, i obradovao sam mu se i mučilo me je. Ali sada sam konačno napravio težak izbor. Potpuno sam ubeđen da bih izabrao da proživim život na Zemlji, iako bi to bilo samo „nakratko“.

Sada konačno možeš da se opustiš i odmoriš se od sličnih briga. Možeš da „počivaš u miru“, kao što se kaže. Hvala ti što si pošao u lov na devojkicu s pomorandžama!

Mama je u kuhinji i sprema večeru. Kaže da će to biti neko francusko jelo. Jergen će se uskoro vratiti sa svog „subotnjeg džoginga“, kako on to naziva, a Mirjam spava. Danas je 17. novembar i ostalo je još samo pet nedelja do Božića.

Postavio si mi nekoliko interesantnih pitanja u vezi s teleskopom Habl, a ja sam upravo završio ogroman seminarski rad o tom teleskopu!!!

Sad ću ti odati veliku tajnu. Mislim da znam šta ću dobiti za Božić. Jergen mi je nešto nagovestio, pokazao mi je neke fine slike u novinama i ukratko, naslućujem da ću dobiti teleskop! Ako je to tačno, biće to potpuno neverovatno! Jergen je pročitao taj seminarski rad, pročitao ga je zapravo dvaput, iako mi on nije pravi otac. Rekao je da je ponosan. Mislim da se o meni brine isto koliko i o Mirjam, ili bar skoro isto, i, iskreno rečeno, mislim da više od toga ne mogu da tražim. Cenim tog momka skoro koliko bih ga cenio i da mi je pravi tata.

Ako za Božić dobijem teleskop, poneću ga sa sobom na Fjelstelen, jer ovde, u niziji, ima suviše onoga što astronomi nazivaju „optičkim zagađenjem“. Odlučio sam kako će taj teleskop da se zove. Zvaće se teleskop JAN CJLAV! Jergenu će to sigurno biti malo čudno, ali ako ćemo da nastavimo da budemo dobri drugovi, nešto jednostavno mora da prihvati.

Kad nema mesečine, nebo iznad Fjeistelena je tako načičkano zvezdama da je moguće zapitati se zašto je svemirski teleskop bio toliko neophodan. Pa, tata, nisam ja baš tako glup kao što ti možda misliš. Znam da zvezde u kosmosu ne trepere! Ali ponekad je uzbudljivo nekoliko sekundi ležati na dnu bazena i gledati ka ivici. Ponešto se i vidi, a moguće je i pogoditi šta se pokreće iznad površine vode. Bar je moguće dobro osmotriti kraterne na Mesecu, Jupiterove mesece i prste- nove oko Saturna. Tada ću da odlučim da li ću se popeti gore u pravom spejs-šatlu jednom kasnije u životu!

Srdačan pozdrav od Georga koji drži tvrđavu u ulici Humle- vejen i zna da ima prilično moćno nasleđe.

RS. Nakon što sam pročitao tvoje pismo mislim da ću se uskoro usuditi da popričam sa devojkom s violinom. Možda već u ponedeljak. Sada bar imam neke bitne teme o kojima bih s njom popričao. I možda će mi onda pokazati violinu.

Zovem mamu. Dolazi. Dok ukucavam ovu rečenicu, dajem joj pismo. Dobija staru štampanu verziju.

„Sada možeš da pročitaš pismo od mog oca“, rekao sam. Knjigu koju sam napisao s njim, može da pročita neki drugi put. Ci tom slučaju, biće to posle Božića. I samo ako zaista dobijem svoj sopstveni teleskop, jer sam sada već upleo teleskop JAN CILAV u ovu priču.

Pomalo se plašim što će neko drugi čitati o devojci s violinom. Ali samo malo. Malo zadrhtim i pri pomisli da će mama i Jergen čitati o onom ljubljenu u spavaćoj sobi. Ali samo malo.

Mama je uzela pismo i sela na žutu kožnu sofuu u dnevnoj sobi. Rekla je da će malo krišom da čita pre nego što se Jergen vrati sa subotnjeg džoginga. Obećao sam da ću biti u blizini, i sada je jedva nazirem kroz otvorena vrata. S vremena na vreme je i čujem, čujem kako šmrče. To tumačim kao znak da nije u potpunosti zaboravila Jan-Glava.

Alija i dalje pišem. Imam i takozvani RS. za tebe, čitaoče. To je samo mali savet.

Pitaj svoju majku ili oca kako su se sreli. Možda imaju da ispričaju uzbudljivu priču. Uostalom, najbolje je da ih pitaš oboje, jer nije sigurno da će ti ispričati isto.

Ne sme da te zaprepasti ako im iznenada otkriješ i njihovu stidljivu stranu, mislim da je to potpuno normalno. Ove bajke o kojima pričamo nikad nisu potpuno iste, ali počeo sam da shvatam da sve takve bajke imaju neka manje ili više osetljiva pravila o kojima se možda teško govori. Možda bi trebalo da obratiš pažnju da se ne približiš suviše ovim pravilima. Nije ih uvek jednako lako izraziti rečima, a postoji i nešto što se zove „taktičnost“.

Sto takva priča ima više detalja, to je uzbudljivija za slušanje, a da je nešto bilo samo malo drugačije od onoga što se na kraju dogodilo, ti ne bi bio rođen! Mogu da se kladim da postoji mnogo hiljada sitnica koje su sve mogle da učine tako drugačijim da ne bi imao ni najmanju šansu.

Ui, da pozajmim reči mudrosti od svog oca: Život je ogromna lutrija u kojoj su vidljivi samo dobitni lozovi.

Ti si, čitaoče, jedan takav loz. Lucky you!